

MINISTERSTWO
ROZWOJU

GMINA
ZARĘBY
KOŚCIELNE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Załącznik do Uchwały Nr XX/154/17
Rady Gminy w Zarębach Kościelnych
z dnia 15 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia
Programu Rewitalizacji dla Gminy Zaręby
Kościelne na lata 2016-2023

Program Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne na lata 2016-2023

Styczeń, 2017 r.

Zadanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej,
w ramach Programu Pomoc Techniczna 2014 - 2020

Zamawiający:

Gmina Zaręby Kościelne
Urząd Gminy Zaręby Kościelne
ul. Kowalska 14
07-323 Zaręby Kościelne

Wykonawca:

Green Key
ul. Nowy Świat 10a/15
60 - 583 Poznań
www.greenkey.pl

Program Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne na lata 2016-2023

Właściciel firmy:

mgr Joanna Masiota - Tomaszewska

Autorzy opracowania:

mgr Joanna Walkowiak – Kierownik Zespołu Projektowego
mgr inż. Łukasz Gińko
mgr Andrzej Karkowski
mgr Wojciech Pająk

Styczeń, 2017 r.

WYKAZ SKRÓTÓW

- CT** – Cel tamtyczny
CKE – Centralna Komisja Egzaminacyjna
DW – droga wojewódzka
EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS – Europejski Fundusz Społeczny
FS – Fundusz Spójności
GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
PR – Program Rewitalizacji
GUS – Główny Urząd Statystyczny
IZ – Instytucja Zarządzająca
KIS – Klub Integracji Społecznej
MŚP – Małe Średnie Przedsiębiorstwa
NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OKE – Okręgowa Komisja Egzaminacyjna
ONZ – Organizacja Narodów Zjednoczonych
OZE – Odnawialne Źródła Energii
PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PGN – Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
PKD 2007 – Polska Klasyfikacja Działalności 2007
RPO WM – Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP	7
1.1.	PODSTAWA PRAWNA	7
1.2.	METODA OPRACOWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI	9
II.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY ZARĘBY KOŚCIELNE	11
2.1.	POŁOŻENIE	11
2.2.	ŚRODOWISKO I INFRASTRUKTURA	12
2.2.1.	Środowisko i użytkowanie gruntów	12
2.2.2.	Infrastruktura	13
2.3.	SPOŁECZEŃSTWO	14
2.4.	GOSPODARKA	18
2.5.	ROLNICTWO	19
2.6.	TURYSTYKA I REKREACJA	19
III.	DIAGNOZA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI.....	21
3.1.	PODSTAWA PRAWNA I WYTYCZNE NIEZBĘDNE DO WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI	21
3.2.	SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI.....	23
3.2.1.	Problemy rynku pracy.....	25
3.2.1.1.	Wskaźnik – udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	26
3.2.1.2.	Wskaźnik – udział (%) osób bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze	28
3.2.2.	Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych	31
3.2.2.1.	Wskaźnik – udział (%) gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie gospodarstw danego obszaru.....	31
3.2.2.2.	Wskaźnik - Udział (%) osób pobierających zasiłki w ogólnej liczbie ludności danego obszaru	34
3.2.3.	Skuteczność kształcenia dzieci na poziomie podstawowym oraz aktywność edukacyjna młodzieży w wieku 13-18 lat.....	36
3.2.3.1.	Wskaźnik – wynik średni sprawdzianu szóstoklasistów (w placówkach szkolnych na danym obszarze)	36
3.2.3.2.	Wskaźnik – średni wynik egzaminu gimnazjalnego (w placówkach działających na danym obszarze)	37
3.2.4.	Przestępczość	39
3.2.4.1.	Wskaźnik – ilość interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego przypadająca na 1 000 mieszkańców danego obszaru....	39
3.2.6.	KLIMAT AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ	42
3.2.6.1.	Wskaźnik – liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze	42
3.2.7.	PRZYRODNICZE WARUNKI LOKALNEJ EGZYSTENCJI.....	46
3.2.7.1.	Wskaźnik – szacunkowy udział nieruchomości obsługiwanych przez zbiorniki wybieralne (szamba) w stosunku do ogółu nieruchomości	46
3.2.8.	Podsumowanie analizy wskaźnikowej.....	49

IV. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI I IDENTYFIKACJA POTRZEB REWITALIZACYJNYCH	54
4.1. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO.....	54
4.2. WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI	56
V. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZONEJ REWITALIZACJI, CELE REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ	60
5.1. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZONEJ REWITALIZACJI	60
5.2. CELE REWITALIZACJI ORAZ ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ SŁUŻĄCYCH ELIMINACJI LUB OGRANICZENIU NEGATYWNYCH ZJAWISK	61
VI. OPIS POWIĄZAŃ PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI I STRATEGICZNYMI GMINY	66
6.1. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami na strategicznymi i planistycznymi Gminy Zaręby Kościelne	66
VII. SZCZEGÓŁOWE ZAŁOŻENIA PRZEDSIĘWZIĘĆ I PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH.....	69
7.1. CHARAKTERYSTYKA PRZEDSIĘWZIĘĆ I PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH	69
7.2. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH	86
7.2.1. Mechanizmy zapewniania komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji	86
7.2.2. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji.....	88
7.3. MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ I PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH.....	90
7.4. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE PROGRAMU REWITALIZACJI.....	93
7.5. OPIS STRUKTURY ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU REWITALIZACJI	96
7.6. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	97
VIII. PODSUMOWANIE I POSTANOWIENIA KOŃCOWE.....	99
SPIS TABEL.....	100
SPIS RYCIN	101
WYKORZYSTANE MATERIAŁY I OPRACOWANIA.....	101
ZAŁĄCZNIKI.....	103

I. WSTĘP

1.1. PODSTAWA PRAWNA

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 poz. 1777, ze zm.), określiła zasady oraz tryb przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Samorządy otrzymały podstawę prawną do podjęcia kompleksowych działań służących rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.

Zgodnie z art. 52 ustawy o rewitalizacji do dnia 31 grudnia 2023 r. dopuszcza się realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanego uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji. W takim przypadku wyznaczenie w drodze uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, specjalnej strefy rewitalizacji, a także uchwalenie miejscowego planu rewitalizacji nie jest dopuszczalne.

Prowadzenie rewitalizacji bez korzystania z rozwiązań ustawowych (bez uchwalania Gminnego Programu Rewitalizacji) nie jest za to przeszkodą do aplikowania o środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej. W przypadku, w którym gmina chce się ubiegać o otrzymanie środków unijnych na projekty rewitalizacyjne musi opracować program rewitalizacji zgodny z wymaganiami wynikającymi z Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (co do zasady – w aspekcie merytorycznym są to wymogi tożsame do ustawowych, jednak uproszczone są kwestie proceduralne), oraz z wymaganiami i wytycznymi, które zostały przyjęte przez Instytucję Zarządzającą RPO. Wszelkie prace związane z przygotowaniem i wdrożeniem Programu Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne na lata 2016-2023 są więc zgodne z „Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego”.

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne wobec czego Gmina Zaręby Kościelne przystąpiła do opracowania Programu Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne na lata 2016-2023. W celu opracowania diagnozy służącej wskazaniu obszarów najbardziej narażonych na oddziaływanie negatywnych zjawisk społecznych na terenie Gminy Zaręby Kościelne Wójt Gminy zobowiązany jest przeprowadzić analizy, w których wykorzystuje obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań.

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, lub
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20 % powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

Program Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne na lata 2016-2023 został opracowany zgodnie z zaleceniami zawartymi w „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020”. Ministerstwa Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r. (MR/H 2014-2020/20(2)08/2016). Zgodnie z zapisami niniejszego dokumentu PR jest wieloletnim programem działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków dla ich zrównoważonego rozwoju, który stanowi narzędzie planowania koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji. PR został opracowany i uchwalony przez Radę Gminy Zaręby Kościelne na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446).

Program Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne został również sporządzony zgodnie z „Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego”. Dokument instrukcji przygotowania projektów rewitalizacyjnych określa zasady przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Instrukcja jest skierowana przede wszystkim do władz samorządów lokalnych w województwie mazowieckim, które są odpowiedzialne za opracowanie i wdrażanie programów rewitalizacji, ale także do innych podmiotów, które są zainteresowane kreowaniem zmian na zdegradowanych przestrzeniach wskazanych do rewitalizacji.

1.2. METODA OPRACOWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI

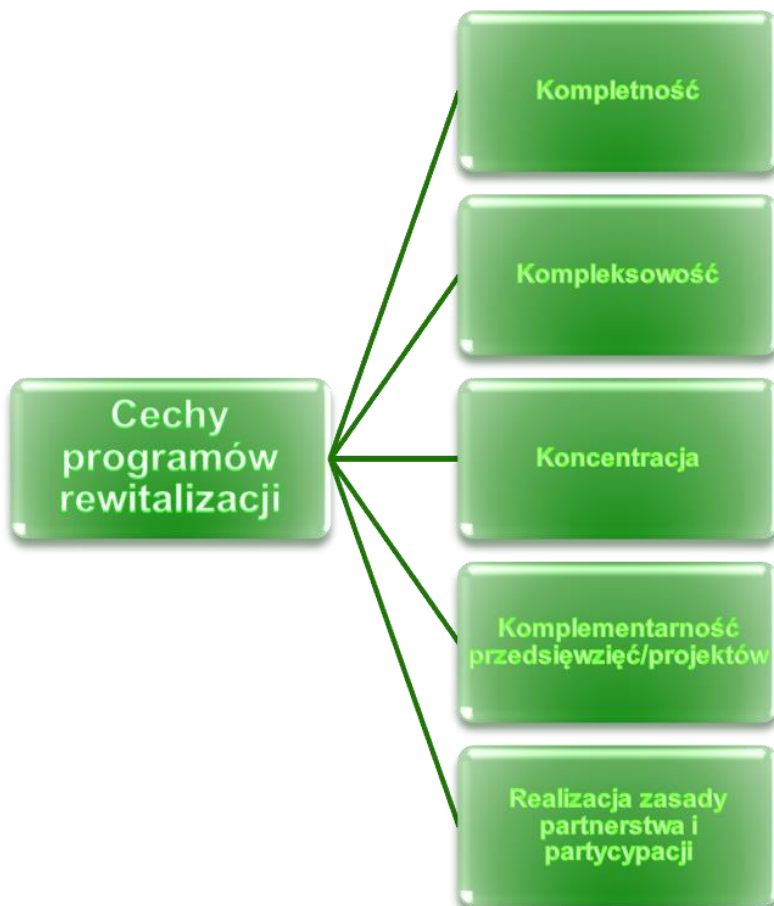
Na podstawie przeprowadzonych analiz Wójt Gminy Zaręby Kościelne sporządza diagnozę, która jest podstawą do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk gospodarczych lub środowiskowych lub funkcjonalno-przestrzennych lub technicznych. Obszar zdegradowany może zostać podzielony na podobszary, w tym takie nieposiadające wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Obszar rewitalizacji natomiast stanowi całość lub część obszaru zdegradowanego cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na których gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Szczegółowy opis cech i delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji został zamieszczony w podrozdziale 3.2 Szczegółowa diagnoza obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji Wójt Gminy Zaręby Kościelne sporządza Program Rewitalizacji (PR), który zawiera:

- opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy,
- diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych,
- zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów zdegradowanych,
- wizję wyprowadzenia obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego (planowany efekt rewitalizacji),
- identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych,
- wykaz dopełniających się wzajemnie najważniejszych przedsięwzięć i głównych projektów rewitalizacyjnych dotyczących obszaru zdegradowanego, które będą realizowane w ramach programu rewitalizacji tzn. takich, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji,
- ogólny (zbiorczy) opis innych, uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych – tzn. takich, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji,
- mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji,
- indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych zawartych w programie z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014-2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków UE),
- mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji,
- system realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji,

- system monitoringu skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

Program Rewitalizacji sporządzony zgodnie z założeniami Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 powinien odznaczać się następującym zestawem cech:

Ryc. 1. Cechy programów rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020”

Kompleksowość programu jest rozumiana jako ujęcie wszystkich działań rewitalizacyjnych w oparciu o wszystkie aspekty rewitalizacji (społeczny i gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny lub środowiskowy) powiązane z obszarem rewitalizacji i jego otoczeniem, a także z integracją działań pod względem finansowania z różnych źródeł.

Koncentracja odnosi się do prowadzenia działań rewitalizacyjnych dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji charakteryzującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk.

Komplementarność przedsięwzięć/projektów dotyczy komplementarności pod względem:

- przestrzennym,
- problemowym,
- proceduralno-instytucjonalnym,
- międzyokresowym,
- źródeł finansowania;

i jest opisana szerzej w podrozdziale 5.2.1 Mechanizmy zapewniania komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji.

Realizacji zasady partnerstwa i partycypacji dotyczy aktywnego udziału w pracach nad programem wszystkich interesariuszy rewitalizacji wraz z opisem przebiegu partycypacji społecznej podczas tworzenia programu

Niniejszy PR odznacza się wszystkimi spośród wyżej wymienionych cech, w oparciu o które powinny być opracowywane programy rewitalizacji.

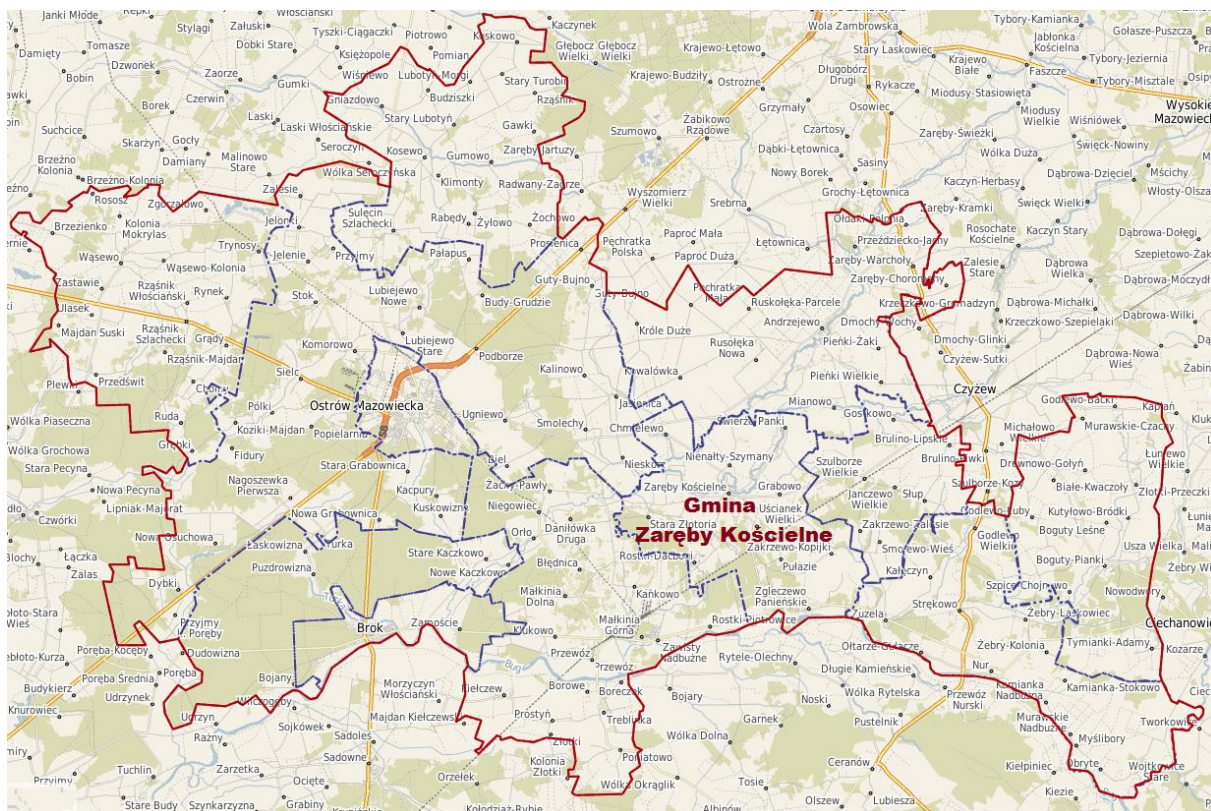
II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY ZARĘBY KOŚCIELNE

W niniejszym rozdziale dokonano podstawowej charakterystyki Gminy Zaręby Kościelne pod względem: położenia geograficznego i administracyjnego; aspektów społecznych wyrażonych podstawowymi danymi demograficznymi; charakterystyki środowiska i sposobów jego ochrony na terenie gminy, infrastruktury, gospodarki, rolnictwa, turystyki i rekreacji oraz ochrony zabytków.

2.1. POŁOŻENIE

Gmina Zaręby Kościelne położona jest we wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie ostrowskim. Jednostka zajmuje obszar o powierzchni 8 873 ha. Sieć osadniczą Gminy tworzą 33 miejscowości skupione w 31 sołectwach. Odległości dzielące siedzibę Urzędu Gminy (miejscowość Zaręby Kościelne) od największych miast regionu to:

- Ostrów Mazowiecka – 16 km,
- Siedlce - 66 km,
- Warszawa – 95 km.

Ryc. 2. Położenie Gminy Zaręby Kościelne na tle gmin powiatu ostrowskiego

Zródło: ostrowskimazowiecki.e-mapa.net

Gmina Zaręby Kościelne jest dobrze położona pod względem komunikacyjnym. Przez południowy obszar Gminy na długości ok. 7 km przebiega droga wojewódzka DW 694 o znaczeniu ponadlokalnym. Pozostałą sieć drogową tworzą ogólnodostępne drogi publiczne: powiatowe i gminne.

2.2. ŚRODOWISKO I INFRASTRUKTURA

2.2.1. Środowisko i użytkowanie gruntów

Według danych GUS za rok 2014, na terenie Gminy Zaręby Kościelne znajduje się 72,0 ha obszarów prawnie chronionych, największą część stanowi Nadbużański Park Krajobrazowy. Na obszarze Gminy znajdują się również obszary Natura 2000: Ostoja Nadbużańska (PLH140011) i Dolina Dolnego Bugu (PLB140001). Na terenie analizowanej jednostki występują 3 pomniki przyrody. Lesistość na terenie Gminy Zaręby wynosi 17,9 % (GUS, 2014) i jest niższa niż lesistość dla powiatu ostrowskiego – 28,3 %.

Według danych GUS za rok 2014, z terenów zielenie na analizowanym obszarze znajduje się jeden cmentarz o powierzchni 1,8 ha.

Gmina Zaręby Kościelne jest gminą rolniczą. Udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni opisywanego obszaru wynosi 76,3 %. Udział gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych razem to 18,5 %.

Tabela 1. Użytkowanie gruntów na terenie Gminy Zaręby Kościelne

Forma użytkowania	Powierzchnia (ha)	Udział %
powierzchnia ogółem	8 873	100,0
powierzchnia łądowa	8 736	98,5
użytki rolne razem	6 766	76,3
użytki rolne - grunty orne	5 009	56,5
użytki rolne - sady	62	0,7
użytki rolne - łąki trwałe	472	5,3
użytki rolne - pastwiska trwałe	1 004	11,3
użytki rolne - grunty rolne zabudowane	190	2,1
użytki rolne - grunty pod rowami	29	0,3
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	1 641	18,5
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - lasy	1 636	18,4
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - grunty zadrzewione i zakrzewione	5	0,1
grunty pod wodami razem	137	1,5
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	137	1,5
grunty zabudowane i zurbanizowane razem	280	3,2
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe	17	0,2
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane	5	0,1
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny zurbanizowane niezabudowane	1	0,0
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku	1	0,0
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - drogi	208	2,3
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - kolejowe	48	0,5
nieużytki	47	0,5
tereny różne	2	0,0

Źródło: dane GUS za rok 2014

2.2.2. Infrastruktura

Sieć drogową w gminie tworzą ogólnodostępne drogi powiatowe i gminne, a także jedna droga wojewódzka nr 694 łącząca Drogi powiatowe na terenie Gminy Zaręby Kościelne posiadają długość 52,887 km, z czego 46 km posiadają nawierzchnię bitumiczną i pełnią funkcję głównych powiązań sieci osadniczej na terenie gminy. Są to drogi:

- Chmielewo – Andrzejewo – Zaręby Warchoły nr 23577,
- Chmielewo – Zaręby Kościelne – Szulborze Wielkie – Czyżew nr 23592,
- Zaręby Kościelne – Mianowo nr 23593,
- Zaręby Kościelne – Złotoria nr 23594,
- Złotoria – Nienały – Niemiry nr 23595,
- Zaręby Kościelne – Kępiste nr 23596,
- Zaręby Kościelne – Uścianek nr 23597,
- Zaręby Kościelne – Zakrzewo – Zalesie nr 23598,
- Uścianek – Zakrzewo nr 23599.

Drogi gminne i wewnętrzne bezpośrednio obsługujące sieć osadniczą, pełniące rolę dróg transportu rolnego zapewniające dojazd do pól i lasów. Drogi gminne w swej większości

nie posiadają nawierzchni bitumicznej. Dominuje nawierzchnia gruntowa i nawierzchnia ulepszona – grysem, tłucznem lub żużlem. Długość dróg gminnych na terenie Gminy wynosi 64,599 km, z czego tylko ok. 23 km to drogi o nawierzchni bitumicznej.

Na terenie analizowanej jednostki nie przebiega żadna droga krajowa.

Przez obszar Gminy Zaręby Kościelne przebiega linia kolejowa nr 6 (Zielonka – Białystok) będąca częścią międzynarodowej trasy kolejowej E75 (I Paneuropejski Korytarz Transportowy, Warszawa – Helsinki).

Zgodnie z danymi GUS za rok 2014 z sieci wodociągowej korzysta 72,3 % mieszkańców Gminy Zaręby Kościelne. Na terenie opisywanej jednostki nie funkcjonuje sieć kanalizacyjna. Mieszkańcy korzystają z indywidualnych form gromadzenia nieczystości ciekłych, tj. 587 zbiorników bezodpływowych i 333 przydomowe oczyszczalnie ścieków (dane GUS za 2014 rok).

Na terenie Gminy Zaręby Kościelne jedna stacja uzdatniania wody, składająca się z dwóch studni o zasobach zatwierdzonych na poziomie Q_{sr} godzinowe = 83,0 m³/h i Q_{sr} dobowe = 1200 m³/d. Sieć wodociągowa obejmuje 102,9 km rurociągów i 945 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania.

Zasilanie Gminy Zaręby Kościelne w energię elektryczną odbywa się z Głównych Punktów Zasilających, zlokalizowanych w Czyżewie, przy pomocy sieci elektroenergetycznych średniego (SN 15 kV) i niskiego napięcia (nn). Przez teren gminy przebiega linia WN 110 kV relacji Małkinia – Białystok.

Przez teren Gminy Zaręby Kościelne nie przebiegają sieci magistralne gazu ziemnego. Obszar gminy nie jest zasilany w gaz przewodowy.

Na terenie Gminy Zaręby Kościelne nie występuje zorganizowany system grzewczy. Zaopatrzenie w ciepło odbywa się z indywidualnych kotłowni, które w większości opalane są węglem kamiennym i drewnem. Tego typu rozproszone źródła niskiej emisji powodują w okresach grzewczych znaczny wzrost poziomu zanieczyszczeń w powietrzu.

Mieszkańcy Gminy Zaręby Kościelne mają możliwość korzystania z terenów i urządzeń użyteczności publicznej, którymi są:

- dwie siłownie zewnętrzne zlokalizowane w Zarębach Kościelnych (ulice: Czyżewska i Kowalska),
- biblioteka zlokalizowana w Zarębach Kościelnych przy ulicy Kowalskiej 16A,
- boisko wielofunkcyjne w Zarębach Kościelnych,
- boisko przy szkole podstawowej w Zarębach Kościelnych,
- boiska w miejscowościach: Świerże Panki, Skłody Średnie, Nienały Brewki, Stara Złotoria, Zakrzewo – Kopijki, Zgleczewo Panieńskie,
- świetlice wiejskie w miejscowościach: Kępiste Borowe, Świerże Zielone, Chmielewo,
- dwa place zabaw w Zarębach Kościelnych.

Należy jednak stwierdzić, że zakres istniejącej infrastruktury jest niewystarczający.

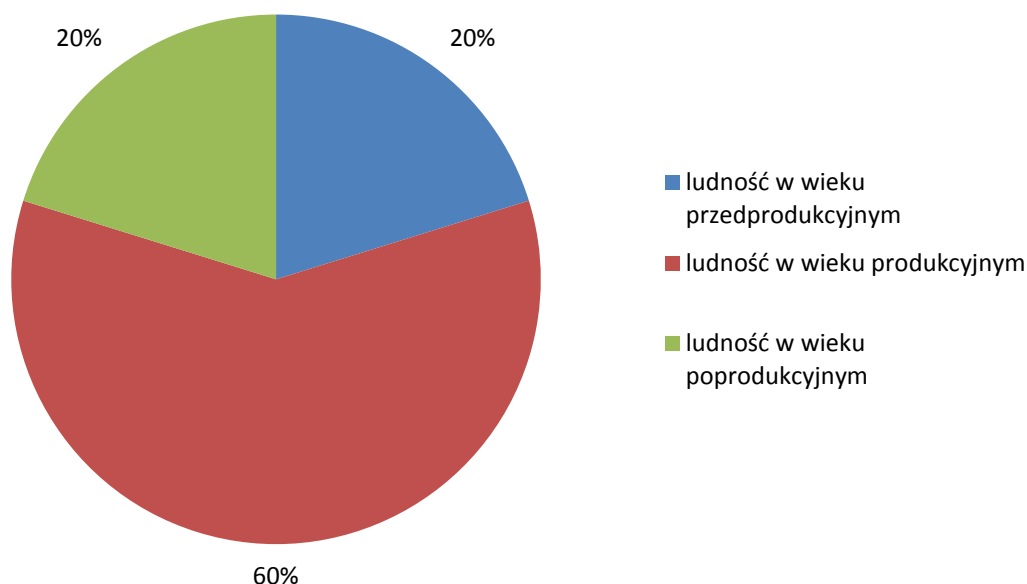
2.3. SPOŁECZEŃSTWO

Biorąc pod uwagę dane Urzędu Gminy Zaręby Kościelne na terenie opisywanego obszaru mieszka 3 732 osoby.

Szczegółowe dane dotyczące struktury ludności zostaną przedstawione w oparciu o ewidencję samorządu terytorialnego. Jednak w niniejszym opracowaniu wskazane zostały również dane GUS. Jest to niezbędne do sporządzenia porównania danych dla Gminy z danymi dotyczącymi powiatu ostrowskiego, województwa mazowieckiego i Polski.

Liczba ludności zamieszkująca Gminę Zaręby Kościelne wynosiła na koniec roku 2014, zgodnie z danymi GUS według faktycznego miejsca zamieszkania 3 778 osób. Od 2010 roku, kiedy liczba osób zamieszkujących Gminę Zaręby Kościelne osiągnęła maksimum 3 879, obserwuje się tendencję spadkową w ogólnej licznie mieszkańców.

Według ewidencji ludności prowadzonej przez Urząd Miejski w Zarębach Kościelnych liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat włącznie) wynosi ogółem 755 osób. Najwięcej, bo 2 225 jest osób w wieku produkcyjnym. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej), wynosi 752 osoby. Strukturę ludności w ujęciu procentowym przedstawiono na rycinie.

Ryc. 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Zaręby Kościelne (stan na 21.07.2016 r.)

Liczbę ludności analizowanego obszaru przedstawiono w podziale na miejscowości i grupy wiekowe. Dane tabelaryczne pochodzą z ewidencji prowadzonej przez Urząd Gminy Zaręby Kościelne.

Tabela 2. Liczba ludności Gminy Zaręby Kościelne w podziale na miejscowości i grupy wiekowe ludności

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności ogółem	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat włącznie)	Liczba ludności w wieku produkcyjnym (mężczyźni wiek 18-64 lata, kobiety 18-59 lat)	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej.)
1	Budziszewo	77	22	35	20
2	Chmielewo	344	75	189	78
3	Gaczkowo	90	22	50	18
4	Gąsiorowo	253	50	153	48
5	Grabowo	24	7	12	5
6	Kańkowo-Piecki	7	0	4	3
7	Kępiście-Borowe	186	35	113	38
8	Kietlanka	186	40	107	39
9	Kosuty	86	15	58	13
10	Niemiry	97	20	56	21
11	Nienały-Brewki	92	12	62	18
12	Nienały-Szymany	107	26	48	31
13	Nowa Złotora	169	36	112	31
14	Pętkowo Wielkie	116	24	71	21
15	Pułazie	54	10	35	9
16	Rawy-Gaczkowo	45	10	24	11
17	Rostki-Daćbogi	62	8	40	12
18	Skłody-Piotrowice	30	6	16	8
19	Skłody-Stachy	46	13	21	12
20	Skłody-Średnie	69	9	50	10
21	Stara Złotora	99	15	68	16
22	Świerże-Kielcze	54	15	25	14
23	Świerże-Kolonia	52	15	21	16
24	Świerże-Kończany	40	3	33	4
25	Świerże-Panki	78	19	41	18
26	Świerże Zielone	49	9	30	10
27	Uścianek Wielki	168	30	107	31
28	Zakrzewo Wielkie	127	27	70	30
29	Zakrzewo-Kopijki	81	18	46	17
30	Zaręby Kościelne	635	124	391	118
31	Zaręby Leśne	56	13	33	10
32	Zgleczewo Panieńskie	91	16	62	13
33	Zgleczewo Szlacheckie	62	11	42	9
suma		3 732	755	2 225	752

Źródło: Urząd Gminy Zaręby Kościelne, stan na 21.07.2016 r.

Położenie poszczególnych miejscowości przedstawiono w formie ryciny.

Ryc. 4. Rozkład przestrzenny miejscowości Gminy Zaręby Kościelne

Źródło: opracowanie własne

Dane o strukturze ekonomicznej ludności, pochodzących z GUS-u (2014 r.) pozwalają na wyliczenie wskaźników obciążenia demograficznego i porównanie ich do danych dla powiatu ostrowskiego, województwa mazowieckiego, i danych dla całego kraju tj.:

- Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym:
 - wskaźnik dla Gminy Zaręby Kościelne: 68,3
 - wskaźnik dla powiatu ostrowskiego: 60,7
 - wskaźnik dla województwa mazowieckiego: 62,9,
 - wskaźnik dla Polski: 60,1.
- Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym:
 - wskaźnik dla Gminy Zaręby Kościelne: 107,7
 - wskaźnik dla powiatu ostrowskiego: 99,7
 - wskaźnik dla województwa mazowieckiego: 107,8,
 - wskaźnik dla Polski: 109,1.

- Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym:
 - wskaźnik dla Gminy Zaręby Kościelne: 35,4
 - wskaźnik dla powiatu ostrowskiego: 30,3
 - wskaźnik dla województwa mazowieckiego: 32,7,
 - wskaźnik dla Polski: 31,4.

Na podstawie danych GUS (2015) przyrost naturalny na terenie Gminy Zaręby Kościelne wynosi -1,8 ‰. Wartość przyrostu dla całego województwa mazowieckiego jest dodatnia i wynosi 0,68 ‰, dla powiatu ostrowskiego wynosi -1,3 ‰.

Analiza przytoczonych danych wraz z porównaniem poszczególnych wartości pokazuje, że na terenie Gminy Zaręby Kościelne notowany jest ujemny przyrost naturalny i duży odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (20 %). Świadczy to o występowaniu trudnej sytuacji demograficznej, w szczególności powiązanej z procesem zaawansowania starzenia się ludności.

2.4. GOSPODARKA

Biorąc pod uwagę dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (stan na rok 2014), na terenie Gminy Zaręby Kościelne działało 200 podmiotów gospodarczych, z czego 193 należały do sektora prywatnego, natomiast pozostałe 7 działało w sektorze publicznym.

Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD

Sekcja	Ogółem Gmina
Ogółem	200
W sekcji A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	24
W sekcji C - przetwórstwo przemysłowe	23
W sekcji D - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1
W sekcji E - dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1
W sekcji F - budownictwo	41
W sekcji G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	52
W sekcji H – transport, gospodarka magazynowa	12
W sekcji I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3
W sekcji J – informacja i komunikacja	3
W sekcji M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	8
W sekcji N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	4
W sekcji O – administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	6
W sekcji Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	5

Sekcja	Ogółem Gmina
W sekcji R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1
W sekcji S – pozostała działalność usługowa W sekcji T - gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	9

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych (klasyfikacja PKD 2007)

Najbardziej rozwiniętą działalnością gospodarczą jest handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych i motocykli, a także budownictwo. Istotne znaczenie ma również rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo oraz przetwórstwo przemysłowe.

2.5. ROLNICTWO

Gmina Zaręby Kościelne jest gminą typową rolniczą, gdyż użytki rolne zajmują blisko 76,3 % powierzchni analizowanej jednostki. Zgodnie z danymi Powszechnego Spisu Rolnego (GUS, 2010) na terenie Gminy Zaręby Kościelne funkcjonowały 674 gospodarstwa rolne. Gospodarstw o wielkości do 1 ha łącznie było 38, między 1 a 5 ha – 199, między 5 a 10 ha – 236, a gospodarstw rolnych powyżej 10 ha jest 85. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego wynosiła 9,61 ha.

W strukturze zasiewów dominują zboża (2730 ha w 597 gospodarstwach) oraz ziemniaki (152 ha w 341 gospodarstwach). Hodowlą bydła na terenie gminy zajmowało się 378 gospodarstwach (5763 sztuk); 262 gospodarstwa prowadziły hodowlę drobiu; 215 gospodarstwach hodowało trzodę chlewną. Za najważniejszą gałąź rolnictwa uznać należy zatem hodowlę krów i związaną z nią produkcję mleka.

W zakresie mechanizacji rolnictwa w spisie ustalono, że 482 gospodarstw rolnych posiada łącznie 679 ciągników rolniczych.

2.6. TURYSTYKA I REKREACJA

Szansę dla rozwoju Gminy Zaręby Kościelne stanowi sektor turystyczny. Położenie w dolinie Bugu, w stosunkowo niedużej odległości od Warszawy mogą stać się fundamentalnymi siłami rozwojowymi turystyki w gminie. Na terenie gminy funkcjonuje kilka gospodarstw agroturystycznych oferujących łącznie kilkadziesiąt miejsc noclegowych. Za najbardziej korzystnie ulokowane pod względem turystycznym uznać należy tereny nad Bugiem, gdzie następuje intensywny rozwój zabudowy letniskowej. Z rozwojem usług turystyki wiąże się także rozwój usług towarzyszących, mogący dać impuls dla rozwoju handlu, gastronomii i usług kultury na terenie Gminy.

Na terenie Gminy występuje również 8 obiektów zabytkowych wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków. Cztery z nich są typu architektonicznego, jeden stanowi park, dwa obiekty to nekropolie, a jeden to zabytek archeologiczny. W następnej tabeli przedstawiono nieruchomości zabytkowe wpisane do wojewódzkiego rejestru.

Tabela 4. Wykaz zabytków nieruchomych na terenie Gminy Zaręby Kościelne ujętych w rejestrze zabytków dla województwa mazowieckiego

Lp.	Miejscowość	Nazwa obiektu	Nr rejestru
1	Zaręby Kościelne	Zespół d. Klasztoru Reformatów z lat 1765-1775	45
2	Gąsiorowo	Założenie parkowe	174
3	Skłody Piotrowice	Cmentarzisko kurhanowe	189
4	Kosuty	Dwór murowany z I ćw. XX w.	283
5	Zaręby Kościelne	Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki z II poł. XIX w z licznymi zabytkowymi nagrobkami	342
6	Złotoria Nowa	Dwór murowany z 1933 r.	387
7	Złotoria	Cmentarz rzymsko-katolicki przykościelny z licznymi grobowcami z lat 1502-1816.; w środkowej części murowana kapliczka z II poł. XIX w. zaś w południowozachodnim narożniku trzymetrowy krzyż żeliwny z 1885 r.	454
8	Zaręby Kościelne	Zespół kościoła filialnego z l. 1882-1900	525

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków nieruchomych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Warszawie

Poza obiektami ujętymi w rejestrze zabytków, na terenie Gminy Zaręby Kościelne występuje wiele innych obiektów stanowiących potencjalne atrakcje turystyczne regionu. Wśród nich są obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków:

- Chmielewo nr 10 - dom drewniany (koniec XIX w.),
- Chmielewo nr 11 - dom drewniany (ok. 1920 r.),
- Chmielewo nr 14 - dom drewniany (ok. 1920 r.),
- Kępiście Borowe nr 4 - dom drewniany (lata 20 XX w.),
- Kępiście Borowe nr 36 – zagroda: dom drewniany i obora gliniana (pocz. XX w.),
- Uścianek Wielki nr 1 - dom drewniany (lata 20 XX w.),
- Uścianek Wielki nr 3 - dom drewniany (lata 20 XX w.),
- Zaręby Kościelne, ul. Brewki Zakościelne nr 19 - dom drewniany (lata 20 XX w.),
- Zaręby Kościelne, ul. Brewki Zakościelne nr 24 - dom drewniany (pocz. XX w.),
- Zaręby Kościelne, ul. Farna nr 7 - dom drewniany (pocz. XX w.),
- Zaręby Kościelne, ul. Farna nr 10 – dom drewniany (pocz. XX w.),
- Zaręby Kościelne, ul. Gęsia nr 1 - dom drewniany (XIX / XX w.),
- Zaręby Kościelne, ul. Gęsia nr 2 - dom drewniany (pocz. XX w.),
- Zaręby Kościelne, ul. Rynek nr 3 - dom drewniany (lata 20 XX w.),
- Zaręby Kościelne, ul. Rynek nr 4 - dom drewniany (lata 20 XX w.),
- Zaręby Kościelne, ul. Rynek nr 7 - dom drewniany (lata 20 XX w.),
- Zaręby Kościelne, ul. Kowalska nr 7 – młyn murowany (pocz. XX w.),
- Zaręby Kościelne, przy drodze Zaręby - Czyżew na niewielkim wzniesieniu na południe od doliny rz. Brok - d. cmentarz żydowski założony na planie nieregularnym (prawdopodobnie 1 poł. XIX w.),
- Gąsiorowo – cmentarz wojenny z okresu I wojny światowej.

III. DIAGNOZA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

W niniejszym rozdziale przedstawiono szczegółową diagnozę, która obejmuje analizę negatywnych zjawisk oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie Gminy Zaręby Kościelne. W tej części zawarto opis sposobu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z przedstawieniem graficznym zasięgów przestrzennych danych obszarów na obszarze gminy.

3.1. PODSTAWA PRAWNA I WYTYCZNE NIEZBĘDNE DO WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI

Dla potrzeb opracowania diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, w celu sporządzenia Programu Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne na lata 2016-2023 określono listę potencjalnych wskaźników. Służą one przedstawieniu przestrzennego zróżnicowania Gminy Zaręby Kościelne biorąc pod uwagę cechy wskazujące na kumulację negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych.

Zgodnie z „Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego” wyznaczenie obszaru zdegradowanego będzie polegało na zbadaniu występowania negatywnych zjawisk kryzysowych. Za **obszar zdegradowany** będzie można uznać obszar dla którego zbadano destrukcyjne procesy społeczne, przestrzenno-funkcjonalne, gospodarcze oraz środowiskowe, które doprowadziły do jego trwałej degradacji. Skale tych zjawisk powinny reprezentować odpowiednie wskaźniki opisujące powyższe sfery. Wybór wskaźników powinien uwzględniać możliwość pozyskania informacji, a jednocześnie możliwość porównania otrzymanych wartości do danych dla powiatu, województwa, czy kraju. Instrukcja przedstawia również listę rekomendowanych wskaźników podstawowych do wyznaczenia obszarów zdegradowanych.

Na podstawie omówionych wskaźników można stworzyć syntetyczny wskaźnik degradacji¹, którego wartość niższa niż średnia dla Gminy predysponowałaby dany obszar do uznania za obszar zdegradowany.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego musi zostać przeprowadzone w ramach możliwie podobnych do siebie jednostek przestrzennych, powstałych np. przy wykorzystaniu istniejącego podziału administracyjnego gminy. Obszary te muszą stanowić pewne całości pod względem funkcjonalnym i charakteryzować się pewną spójnością wewnętrzną i przestrzenną.

Natomiast wskazanie **obszaru do rewitalizacji** powinno nastąpić na podstawie:

- szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk, a więc poziomu wskaźnika syntetycznego oraz liczby kryzysowych wskaźników uzupełniających,
- istotnego znaczenia dla rozwoju lokalnego – subiektywna ocena rady gminy na podstawie potrzeb.

¹ W przypadku przygotowania programu rewitalizacji zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, za obszar zdegradowany należy uznać, taki w którym na negatywnie zdiagnozowany wymiar społeczny nakłada się co najmniej jedno z negatywnych zjawisk: gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne.

Obszar wskazany do rewitalizacji powinien obejmować całość lub część obszaru zdegradowanego i powinien być wyznaczony na podstawie danych ilościowych wskazujących na szczególną koncentrację negatywnych zjawisk.

Z pośród listy rekomendowanych wskaźników dla ujawnienia stanu kryzysowego w ustalonych obszarach analizy zaproponowanej w „Instrukcji dotyczącej przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego” wybrano i uszczegółowiono wskaźniki w odniesieniu do warunków lokalnych w wybranych sferach. Pełna lista cech rekomendowanych do wyznaczenia obszarów kryzysowych podanych IZ RPO WM przedstawia się następująco:

Wskaźniki społeczne:

- wysoka stopa bezrobocia,
- wysoki poziom ubóstwa,
- wysoka przestępczość,
- wysoki wskaźnik przemocy w rodzinie,
- niski poziom edukacji,
- niewielka liczba organizacji społecznych/liczba członków (fundacje, stowarzyszenia),
- niska frekwencja wyborcza.

Wskaźniki przestrzenno-funkcjonalne:

- degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym,
- brak funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska,
- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną,
- brak dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości,
- niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru,
- niski poziom obsługi komunikacyjnej,
- deficyt lub niska jakość terenów publicznych.

Wskaźniki gospodarcze:

- niski stopień przedsiębiorczości,
- słaba kondycja przedsiębiorstw.

Wskaźniki środowiskowe:

- przekroczenie standardów jakości środowiska,
- obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska.

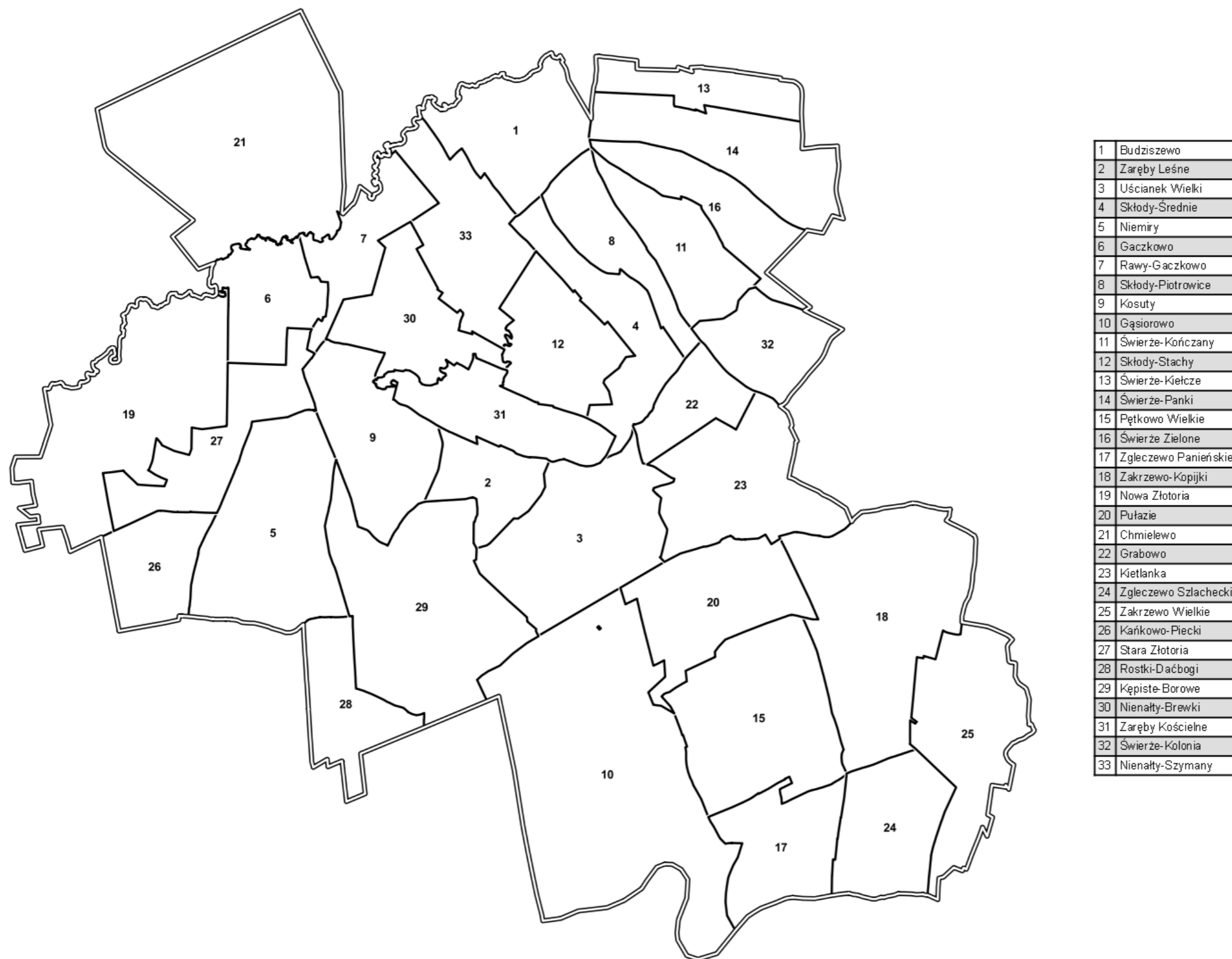
Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji został wyznaczony zgodnie z zasadami zawartymi w „Wytocznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020”. Ministerstwa Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r.

(MR/H 2014-2020/20(2)08/2016). Delimitacja opisywanych obszarów jest również zgodna z dokumentami na szczeblu wojewódzkim, tzn. z „Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego”.

3.2. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Obszar zdegradowany to obszar, w którym zidentyfikowano stan kryzysowy, tj. stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujący z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej. Na etapie sporządzania diagnozy, powoduje to konieczność określenia, które miejscowości wchodzące w skład Gminy Zaręby Kościelne, charakteryzują się kumulacją problemów.

Diagnozę występowania stanu kryzysowego w Gminie Zaręby Kościelne przeprowadzono w podziale na miejscowości. Zdecydowano, że najodpowiedniejszą formą jest analiza czynników występujących na terenie miejscowości. Analizę przeprowadzono w podziale na granice **miejscowości**, dla których to zebrano dane i dokonano szczegółowej analizy. W Gminie Zaręby Kościelne są 33 miejscowości.

Ryc. 5. Podział na miejscowości Gminy Zaręby Kościelne

Źródło: opracowanie własne

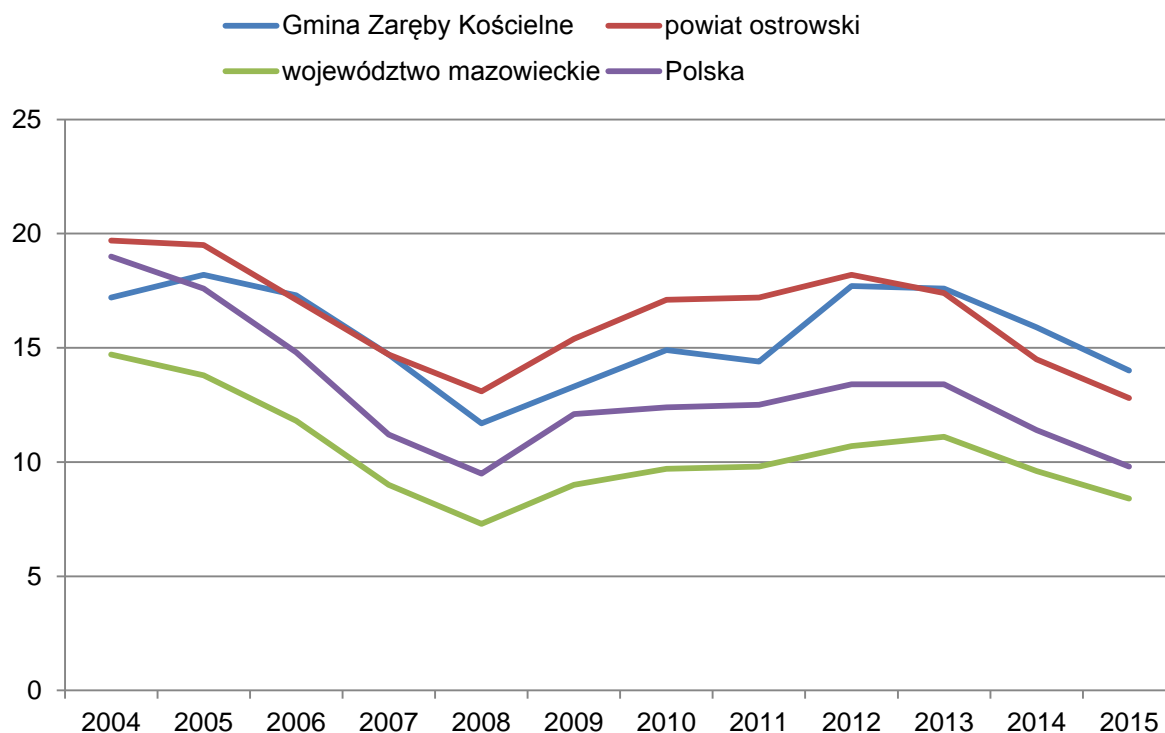
SFERA SPOŁECZNA

W ramach sfery społecznej przeanalizowano zjawiska: wysokiej stopy bezrobocia, wysokiego poziomu ubóstwa, wysokiej przestępczości oraz niskiego poziomu edukacji.

W rozdziale poddano analizie stosunek poszczególnych grup ekonomicznych ludności, zgodnie z założeniem, że ludność w wieku przedprodukcyjnym obejmuje osoby w wieku od urodzenia do 17 lat; ludność w wieku produkcyjnym – osoby od 18 lat do wieku emerytalnego (60 lat kobiety i 65 lat mężczyźni), a ludność w wieku poprodukcyjnym – osoby powyżej wieku emerytalnego. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym oraz ludność w wieku poprodukcyjnym.

3.2.1. Problemy rynku pracy

Zgodnie z danymi GUS stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce wyniosła na koniec 2015 roku 9,8% i była nieznacznie wyższa niż wskaźnik dla województwa mazowieckiego, kształtujący się na poziomie 8,4%. Bezrobocie na terenie powiatu ostrowskiego ukształtowało się na poziomie 12,8%. Analiza danych z lat 2004-2015 pozwala stwierdzić, że stopa bezrobocia na terenie analizowanej jednostki jest wyższa niż odsetek osób bezrobotnych na terenie powiatu ostrowskiego, województwa mazowieckiego i Polski. Dane o bezrobociu na poziomie gmin są szacowane w oparciu o stopę bezrobocia rejestrowanego dla powiatu oraz porównanie stosunku liczby bezrobotnych do ogółu ludności w wieku produkcyjnym w powiecie i gminie. Zjawisko zostało przedstawione w formie wykresu.

Ryc. 6. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2004-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.polskawliczbach.pl

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (wg stanu na 2014 rok) w Gminie Zaręby Kościelne wynosi 3 395 zł, co odpowiada 85 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

3.2.1.1. Wskaźnik – udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowi Mazowieckiej, według stanu na 31.12.2015 r. na terenie Gminy Zaręby Kościelne zarejestrowanych było 191 bezrobotnych.

W analizowanym obszarze udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wynosi średnio 8,6%. Znaczny udział liczby bezrobotnych ogółem w liczbie ludności w wieku produkcyjnym jest podstawowym elementem składowym bezrobocia. Jednak stopa bezrobocia dodatkowo uwzględnia wszystkie osoby będące aktywne zawodowo (nie tylko w wieku produkcyjnym). Dlatego należy stwierdzić, że faktyczna stopa bezrobocia jest znacznie wyższa. Według danych GUS na koniec 2015 r. w powiecie ostrowskim stopa bezrobocia wyniosła 12,8 %.

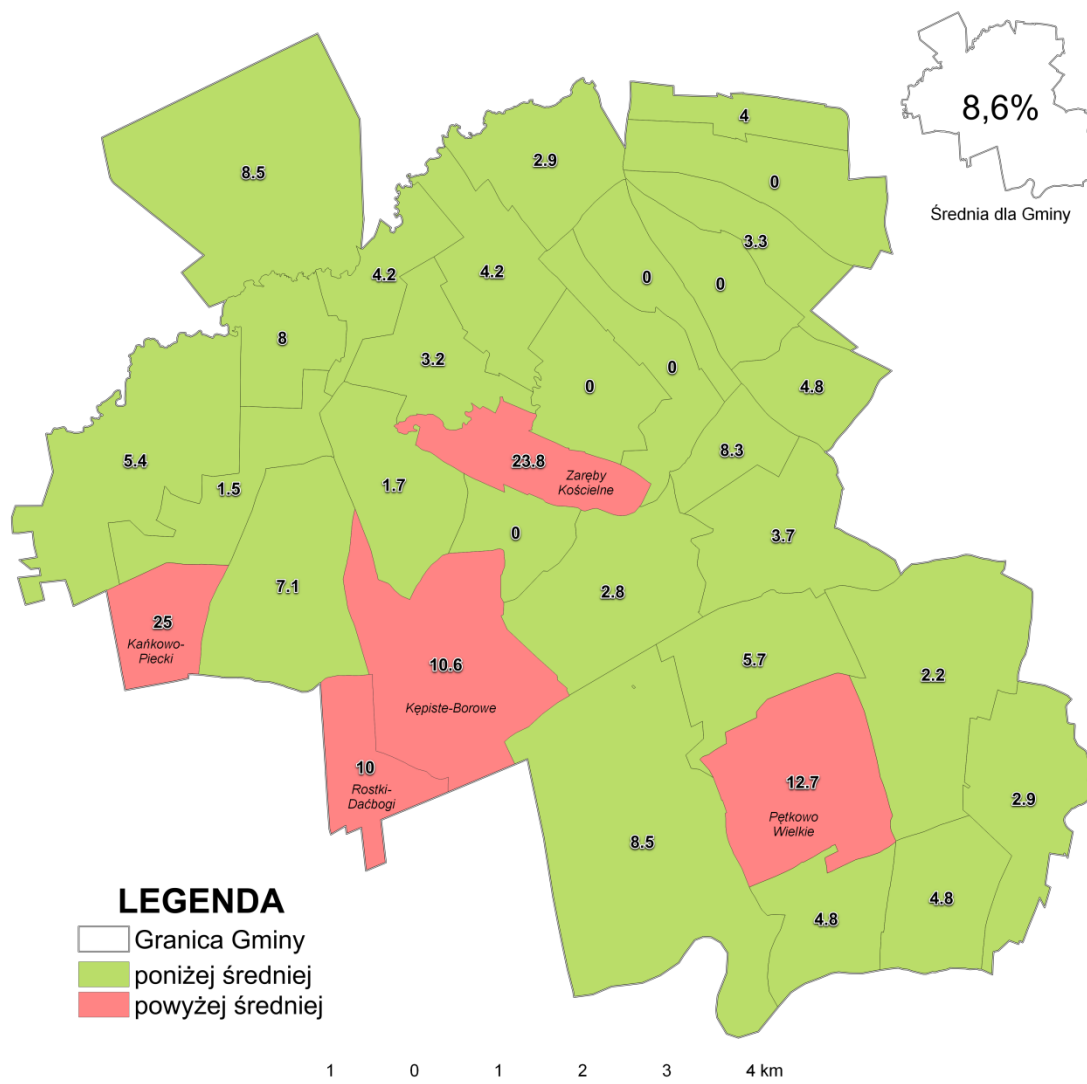
Tabela 5. Udział (%) osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności w wieku produkcyjnym (mężczyźni wiek 18-64 lata, kobiety 18-59 lat)	Liczba osób bezrobotnych	Udział (%) osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
1	Budziszewo	35	1	2,9
2	Chmielewo	189	16	8,5
3	Gaczkowo	50	4	8,0
4	Gąsiorowo	153	13	8,5
5	Grabowo	12	1	8,3
6	Kańkowo-Piecki	4	1	25,0
7	Kępiste-Borowe	113	12	10,6
8	Kietlanka	107	4	3,7
9	Kosuty	58	1	1,7
10	Niemiry	56	4	7,1
11	Nienały-Brewki	62	2	3,2
12	Nienały-Szymany	48	2	4,2
13	Nowa Złotoria	112	6	5,4
14	Pętkowo Wielkie	71	9	12,7
15	Pułazie	35	2	5,7
16	Rawy-Gaczkowo	24	1	4,2
17	Rostki-Daćbogi	40	4	10,0
18	Skłody-Piotrowice	16	0	0,0
19	Skłody-Stachy	21	0	0,0
20	Skłody-Średnie	50	0	0,0
21	Stara Złotoria	68	1	1,5
22	Świerże-Kielcze	25	1	4,0
23	Świerże-Kolonia	21	1	4,8
24	Świerże-Kończany	33	0	0,0

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności w wieku produkcyjnym (mężczyźni wiek 18-64 lata, kobiety 18-59 lat)	Liczba osób bezrobotnych	Udział (%) osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
25	Świerże-Panki	41	0	0,0
26	Świerże Zielone	30	1	3,3
27	Uścianek Wielki	107	3	2,8
28	Zakrzewo Wielkie	70	2	2,9
29	Zakrzewo-Kopijki	46	1	2,2
30	Zaręby Kościelne	391	93	23,8
31	Zaręby Leśne	33	0	0,0
32	Zgleczewo Panieńskie	62	3	4,8
33	Zgleczewo Szlacheckie	42	2	4,8
suma		2 225	191	8,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Zaręby Kościelne i Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowi Mazowieckiej

Wszystkie miejscowości, które charakteryzują się dużą liczbą osób bezrobotnych w odniesieniu do ogólnej liczby osób w wieku produkcyjnym danego obszaru zaznaczono w tabeli tłem pomarańczowym.

Ryc. 7. Udział (%) osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Zaręby Kościelne i Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowi Mazowieckiej

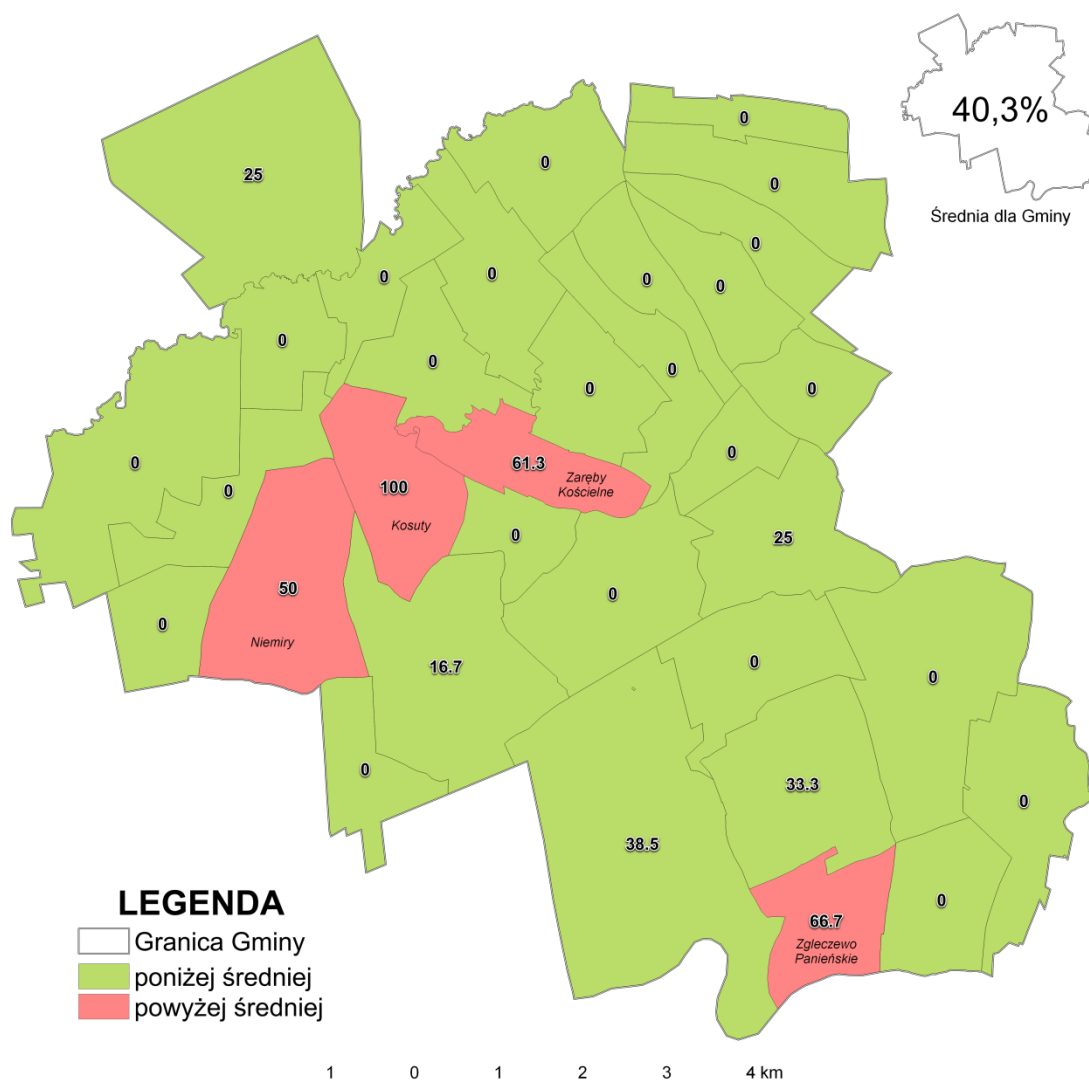
3.2.1.2. Wskaźnik – udział (%) osób bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowi Mazowieckiej, według stanu na 31.12.2015 r. na terenie Gminy Zaręby Kościelne zarejestrowanych było 77 bezrobotnych, których czas pozostawania bez pracy przekroczył 24 miesiące.

Tabela 6. Udział (%) osób bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze

Lp.	Miejscowość	Liczba osób bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące	Liczba osób bezrobotnych ogółem	Udział % bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze
1	Budziszewo	0	1	0,0
2	Chmielewo	4	16	25,0
3	Gaczkowo	0	4	0,0
4	Gąsiorowo	5	13	38,5
5	Grabowo	0	1	0,0
6	Kańkowo-Piecki	0	1	0,0
7	Kępiście-Borowe	2	12	16,7
8	Kietlanka	1	4	25,0
9	Kosuty	1	1	100,0
10	Niemiry	2	4	50,0
11	Nienały-Brewki	0	2	0,0
12	Nienały-Szymany	0	2	0,0
13	Nowa Złotora	0	6	0,0
14	Pętkowo Wielkie	3	9	33,3
15	Pułazie	0	2	0,0
16	Rawy-Gaczkowo	0	1	0,0
17	Rostki-Daćbogi	0	4	0,0
18	Skłody-Piotrowice	0	0	0,0
19	Skłody-Stachy	0	0	0,0
20	Skłody-Średnie	0	0	0,0
21	Stara Złotora	0	1	0,0
22	Świerże-Kielcze	0	1	0,0
23	Świerże-Kolonia	0	1	0,0
24	Świerże-Kończany	0	0	0,0
25	Świerże-Panki	0	0	0,0
26	Świerże Zielone	0	1	0,0
27	Uścianek Wielki	0	3	0,0
28	Zakrzewo Wielkie	0	2	0,0
29	Zakrzewo-Kopijki	0	1	0,0
30	Zaręby Kościelne	57	93	61,3
31	Zaręby Leśne	0	0	0,0
32	Zgleczewo Panieńskie	2	3	66,7
33	Zgleczewo Szlacheckie	0	2	0,0
suma		77	191	40,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Zaręby Kościelne i Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowi Mazowieckiej

Ryc. 8. Udział (%) osób bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Zaręby Kościelne i Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowi Mazowieckiej

Liczba osób trwale bezrobotnych jest bardzo duża biorąc pod uwagę ogólną liczbę osób bezrobotnych. W analizowanym obszarze udział bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące w ludności w wieku produkcyjnym wynosi średnio 40,3%. Opisany problem w ujęciu miejscowości przedstawiono w tabeli.

Wszystkie miejscowości, które charakteryzują się dużą liczbą osób bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące w odniesieniu do ogólnej liczby osób bezrobotnych danego obszaru zaznaczono w tabeli tłem pomarańczowym.

3.2.2. Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych

W celu oszacowania samowystarczalności ekonomicznej ludności i gospodarstw domowych, pozyskano dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zarębach Kościelnych. GOPS realizuje zadania z zakresu polityki społecznej na rzecz osób i rodzin, które nie są w stanie pokonać trudnej sytuacji w jakiej się znalazły wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Głównym celem placówki jest zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka, poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Według danych GOPS w Zarębach Kościelnych w roku 2015 ilość mieszkańców ogółem pobierających zasiłki na terenie Gminy Zaręby Kościelne wyniosła 200 osób. Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej ukształtowała się na poziomie 166 osób, z czego liczba gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej wyniosła 34. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono w dalszej części opracowania.

Podstawowymi powodami występowania o pomoc była trudna sytuacja życiowa, występująca ze względu na bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo oraz długotrwałą i ciężką chorobę. Działalność Ośrodka nastawiona była na usamodzielnienie życiowe oraz integrację ze środowiskiem.

3.2.2.1. Wskaźnik – udział (%) gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie gospodarstw danego obszaru

Grupę wskaźników dotyczących samowystarczalności ekonomicznej ludności i gospodarstw domowych odzwierciedla wskaźnik dotyczący liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie gospodarstw danego obszaru. Wskaźnik wyraźnie opisuje jaka część ludności w poszczególnych miejscowościach nie jest w stanie funkcjonować samodzielnie, bez pomocy GOPS.

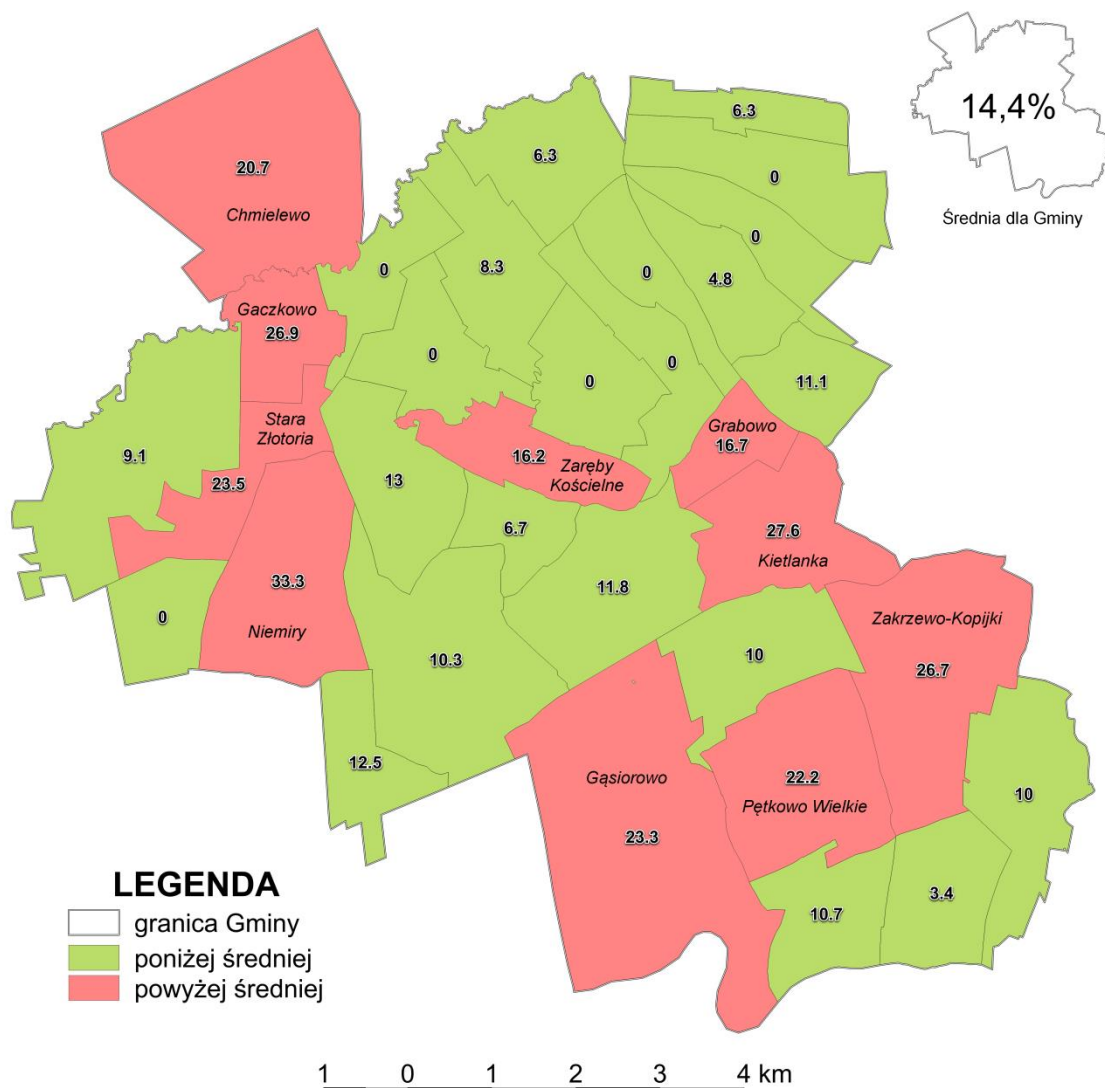
Szczegółowe dane dotyczące przyznawania pomocy społecznej w 2015 r. opracowane na podstawie danych GOPS w Zarębach Kościelnych zaprezentowano w tabeli.

Tabela 7. Udział (%) gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie gospodarstw danego obszaru

Lp.	Miejscowość	Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Liczba gospodarstw domowych ogółem	Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie gospodarstw
1	Budziszewo	1	16	6,3
2	Chmielewo	18	87	20,7
3	Gaczkowo	7	26	26,9
4	Gąsiorowo	20	86	23,3
5	Grabowo	2	12	16,7
6	Kańkowo-Piecki	0	7	0,0
7	Kępiste-Borowe	7	68	10,3

Lp.	Miejscowość	Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Liczba gospodarstw domowych ogółem	Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie gospodarstw
8	Kietlanka	16	58	27,6
9	Kosuty	3	23	13,0
10	Niemiry	10	30	33,3
11	Nienafy-Brewki	0	26	0,0
12	Nienafy-Szymany	2	24	8,3
13	Nowa Złotoria	4	44	9,1
14	Pętkowo Wielkie	8	36	22,2
15	Pałazie	2	20	10,0
16	Rawy-Gaczkowo	0	20	0,0
17	Rostki-Dańbogi	2	16	12,5
18	Skłody-Piotrowice	0	9	0,0
19	Skłody-Stachy	0	17	0,0
20	Skłody-Średnie	0	23	0,0
21	Stara Złotoria	8	34	23,5
22	Świerże-Kielcze	1	16	6,3
23	Świerże-Kolonia	1	9	11,1
24	Świerże-Kończany	1	21	4,8
25	Świerże-Panki	0	25	0,0
26	Świerże Zielone	0	17	0,0
27	Uścianek Wielki	6	51	11,8
28	Zakrzewo Wielkie	5	50	10,0
29	Zakrzewo-Kopijki	8	30	26,7
30	Zaręby Kościelne	29	179	16,2
31	Zaręby Leśne	1	15	6,7
32	Zgleczewo Panieńskie	3	28	10,7
33	Zgleczewo Szlacheckie	1	29	3,4
suma		166	1 152	14,4

Źródło: dane GOPS w Zarębach Kościelnych za rok 2015

Ryc. 9. Udział (%) gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie gospodarstw danego obszaru

Źródło: dane GOPS w Zarębach Kościelnych za rok 2015

Według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zarębach Kościelnych liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wynosi 166 osób, przy ogólnej ilości gospodarstw domowych w liczbie 1 152. Średnia liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie gospodarstw wynosi zatem 14,4 %. Wszystkie miejscowości, które charakteryzują się dużą liczbą gospodarstw domowych korzystających ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej w odniesieniu do ogólnej liczby gospodarstw danego obszaru zaznaczono w tabeli tłem pomarańczowym. Miejscowości Gminy szczególnie narażone na problem korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej są: Chmielewo, Gaczkowo, Gąsiorowo, Grabowo, Kietlanka, Niemiry, Pętkowo Wielkie, Stara Złotoria, Zakrzewo Kopijki i Zaręby Kościelne.

Według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zarębach Kościelnych liczba gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej

wynosi 34, przy ogólnej ilości gospodarstw domowych w liczbie 1 152. Średnia liczba gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie gospodarstw wynosi zatem 3,0 %.

3.2.2.2. Wskaźnik - Udział (%) osób pobierających zasiłki w ogólnej liczbie ludności danego obszaru

W grupie wskaźników dotyczących samowystarczalności ekonomicznej ludności i gospodarstw domowych znalazł się również wskaźnik dotyczący procentowego udziału liczby osób pobierających zasiłki w ogólnej liczbie ludności danego obszaru.

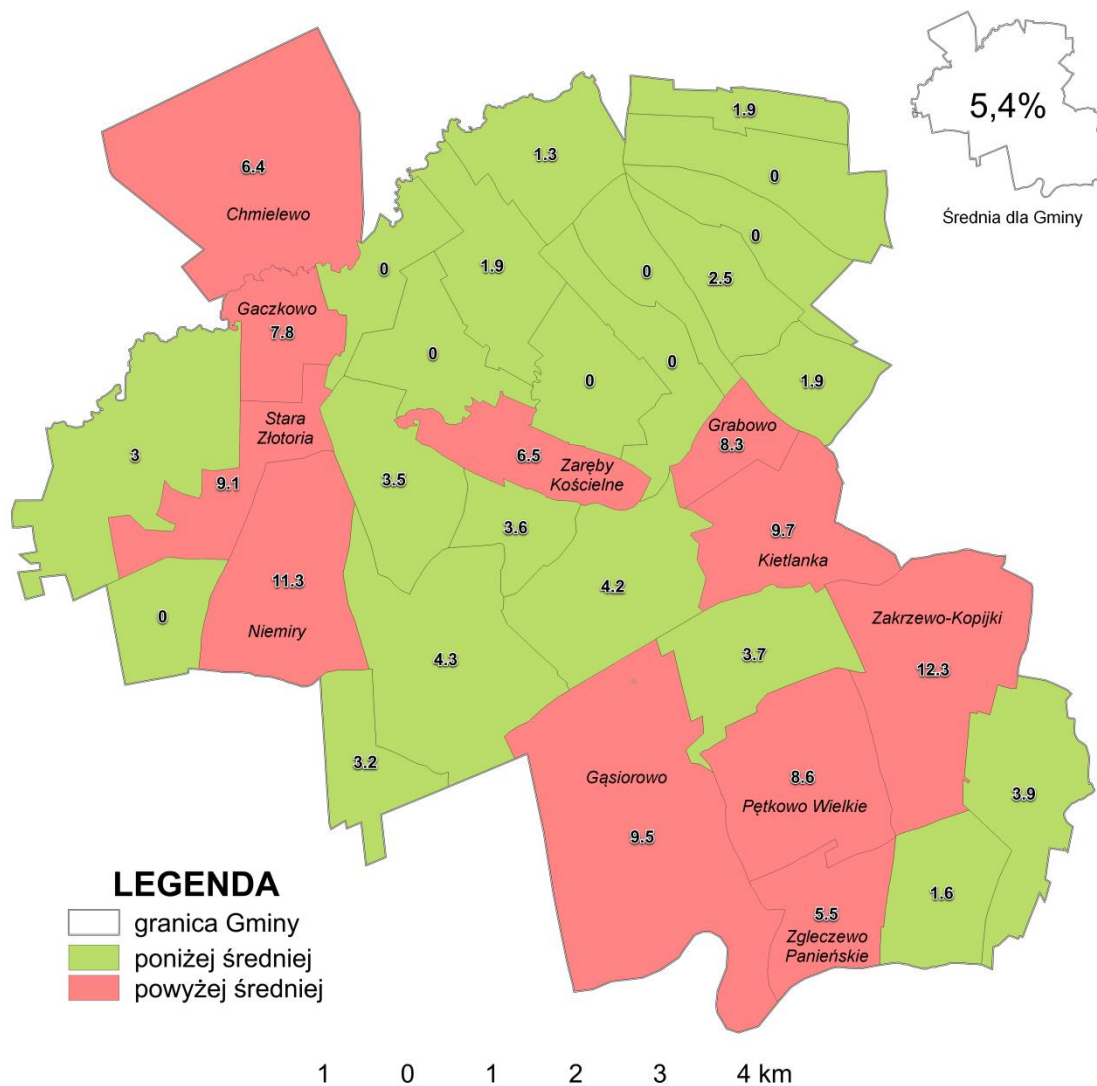
Szczegółowe dane w tym zakresie zgodnie z danymi za 2015 r. opracowane na podstawie informacji GOPS w Zarębach Kościelnych zaprezentowano w tabeli.

Tabela 8. Udział (%) osób pobierających zasiłki w ogólnej liczbie ludności danego obszaru

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności ogółem	Ilość osób ogółem pobierających zasiłki	Udział (%) osób ogółem pobierających zasiłki w ogólnej liczbie ludności
1	Budziszewo	77	1	1,3
2	Chmielewo	344	22	6,4
3	Gaczkowo	90	7	7,8
4	Gąsiorowo	253	24	9,5
5	Grabowo	24	2	8,3
6	Kańkowo-Piecki	7	0	0,0
7	Kępaste-Borowe	186	8	4,3
8	Kietlanka	186	18	9,7
9	Kosuty	86	3	3,5
10	Niemiry	97	11	11,3
11	Nienały-Brewki	92	0	0,0
12	Nienały-Szymany	107	2	1,9
13	Nowa Złotoria	169	5	3,0
14	Pętkowo Wielkie	116	10	8,6
15	Pułazie	54	2	3,7
16	Rawy-Gaczkowo	45	0	0,0
17	Rostki-Dańbogi	62	2	3,2
18	Skłody-Piotrowice	30	0	0,0
19	Skłody-Stachy	46	0	0,0
20	Skłody-Średnie	69	0	0,0
21	Stara Złotoria	99	9	9,1
22	Świerże-Kielcze	54	1	1,9
23	Świerże-Kolonia	52	1	1,9
24	Świerże-Kończany	40	1	2,5
25	Świerże-Panki	78	0	0,0
26	Świerże Zielone	49	0	0,0
27	Uścianek Wielki	168	7	4,2
28	Zakrzewo Wielkie	127	5	3,9
29	Zakrzewo-Kopijki	81	10	12,3
30	Zaręby Kościelne	635	41	6,5
31	Zaręby Leśne	56	2	3,6
32	Zgleczewo Panieńskie	91	5	5,5

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności ogółem	Ilość osób ogółem pobierających zasiłki	Udział (%) osób ogółem pobierających zasiłki w ogólnej liczbie ludności
33	Zgłeczewo Szlacheckie	62	1	1,6
suma		3 732	200	5,4

Źródło: dane GOPS w Zarębach Kościelnych za rok 2015

Ryc. 10. Udział (%) osób pobierających zasiłki w ogólnej liczbie ludności danego obszaru

Źródło: dane GOPS w Zarębach Kościelnych za rok 2015

Według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zarębach Kościelnych liczba osób pobierających zasiłki ogółem wynosi 200, przy ogólnej liczbie ludności 3 732. Udział (%) osób ogółem pobierających zasiłki w ogólnej liczbie ludności wynosi więc przeciętnie 5,4 %. Wszystkie miejscowości, które charakteryzują się dużą liczbą osób

pobierających zasiłki w odniesieniu do ogólnej liczby osób danego obszaru zaznaczono w tabeli tłem pomarańczowym. Są nimi Chmielewo, Gaczkowo, Gąsiorowo, Grabowo, Kietlanka, Niemiry, Pętkowo Wielkie, Stara Złotora, Zakrzewo – Kopijki, Zaręby Kościelne, Zgleczewo Panieńskie.

3.2.3. Skuteczność kształcenia dzieci na poziomie podstawowym oraz aktywność edukacyjna młodzieży w wieku 13-18 lat

Ważnym elementem wpływającym na poziom kształcenia jest dostęp do placówek edukacyjnych i ich jakość kształcenia. W związku z tym powołano się na dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie i porównano wyniki osiągane przez uczniów szkół podstawowych podczas sprawdzianu szóstoklasistów oraz wyniki egzaminu gimnazjalnego. Porównano wyniki z terenu Gminy Zaręby Kościelne z wynikami z terenu powiatu ostrowskiego i województwa mazowieckiego.

3.2.3.1. Wskaźnik – wynik średni sprawdzianu szóstoklasistów (w placówkach szkolnych na danym obszarze)

Na terenie Gminy Zaręby Kościelne działa jedna szkoła podstawowa. Jest nią Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Zarębach Kościelnych, zlokalizowana przy ulicy Farnej 20.

Zgodnie z danymi OKE we Warszawie przedstawiono średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w roku 2016. Dane przedstawiono w porównaniu ze średnimi wynikami dla powiatu ostrowskiego i województwa mazowieckiego. Z analizy wyraźnie wynika, że uczniowie szkół z terenu Gminy Zaręby Kościelne osiągają gorsze wyniki niż wynosi średnia wartość dla województwa mazowieckiego, jednak lepsze niż wynosi średnia dla powiatu ostrowskiego. Wyjątek stanowi język angielski, gdzie wyniki są znacznie niższe.

Tabela 9. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w roku szkolnym 2015/2016

Nazwa szkoły	Średni wynik (%)			
	część I			część II
	język polski	matematyka	część I razem	język angielski
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Zarębach Kościelnych	69,3	48,7	59,3	56,0
Średnia dla powiatu ostrowskiego	66,3	48,6	57,7	63,5
Średnia dla województwa mazowieckiego	73,3	58,4	66,1	75,0
Średnia dla kraju	71,0	54,0	63,0	71,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CKE i OKE w Warszawie

W celu możliwości porównania wyników z poprzednich lat w formie tabelarycznej przedstawiono dane za rok szkolny 2014/2015.

Tabela 10. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w roku szkolnym 2014/2015

Nazwa szkoły	Średni wynik (%)			
	część I			część II
	język polski	matematyka	część I razem	język angielski
Wyniki w roku szkolnym 2014/2015				
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Zarębach Kościelnych	59,2	42,9	51,2	61,9
Średnia dla powiatu ostrowskiego	68,1	55,6	62,1	70,6
Średnia dla województwa mazowieckiego	75,6	63,8	69,8	80,4
Średnia dla kraju	73,0	61,0	67,0	78,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CKE i OKE w Warszawie

W roku szkolnym 2013/2014 sprawdzian szóstoklasistów odbywał się na innych zasadach. Przeważała została wyłącznie ogólna suma punktów uzyskana przez uczniów. Na 40 punktów możliwych do zdobycia uczniowie szkół osiągnęli odpowiednio wynik:

- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Zarębach Kościelnych – 23,2 pkt.,
- Średnia dla powiatu ostrowskiego – 24,0 pkt.,
- Średnia dla województwa mazowieckiego – 27,0 pkt.,
- Średnia dla kraju nie została opublikowana przez OKE.

Biorąc pod uwagę zebrane dane oraz fakt, że na terenie Gminy Zaręby Kościelne działa tylko jedna szkoła podstawowa, tj. Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Zarębach Kościelnych, zlokalizowana przy ulicy Farnej 20, należy stwierdzić, że cały obszar Gminy cechuje się występowaniem stanu kryzysowego ze względu na poziom kształcenia. Wyniki osiągane przez uczniów kończących szkołę podstawową są gorsze niż średnie wyniki dla województwa mazowieckiego.

3.2.3.2. Wskaźnik – średni wynik egzaminu gimnazjalnego (w placówkach działających na danym obszarze)

Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2015/2016 w terminie głównym przedstawiono na wykresie w odniesieniu do poszczególnych części egzaminu. Był on podzielony na część humanistyczną, w ramach której uczniowie zdają egzamin z zakresu historii i wiedzy o społeczeństwie oraz języka polskiego, a także część matematyczno – przyrodniczą obejmującą matematykę i przedmioty przyrodnicze. Dodatkowo uczniowie podchodzili do egzaminu z języka obcego. Do egzaminu gimnazjalnego przystąpiło około 49 000 spośród około 50 000 uczniów III klasy gimnazjum (98%). Pozostali uczniowie przystąpili do egzaminu gimnazjalnego w czerwcu 2016 albo byli zwolnieni z obowiązku przystąpienia do egzaminu gimnazjalnego na warunkach określonych w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

Tabela 11. Średni wynik egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2015/2016

Nazwa szkoły	Średni wynik (%)						
	język polski (GH-P), historia i WOS (GH-H) , matematyka (GM-M) , przedmioty przyrodnicze (GM-P), język angielski na poziomie podstawowym (GA-P), język rosyjski na poziomie podstawowym (GR-P), język angielski na poziomie rozszerzonym(GA-R)						
	GH-H	GH-P	GM-M	GM-P	GA-P	GA-R	GR-P
Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Zarębach Kościelnych	44,4	58,6	39,0	43,6	81,1	64,6	41,2
Średnia dla powiatu ostrowskiego	53,8	65,5	45,7	47,3	58,9	39,6	41,3
Średnia dla województwa mazowieckiego	58,7	72,6	52,1	54,0	67,8	49,4	58,7
Średnia dla kraju	56,0	69,0	49,0	51,0	64,0	45,0	61,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CKE i OKE w Warszawie

Przedstawione wyniki egzaminu gimnazjalnego dla szkół z terenu Gminy Zaręby Kościelne są gorsze niż średnie wyniki dla województwa mazowieckiego. Jedynie w przypadku języka angielskiego uczniowie kończący gimnazjum osiągnęli znacznie lepsze wyniki niż ich rówieśnicy z województwa.

Biorąc pod uwagę poziom jakości kształcenia mieszkańców Gminy Zaręby Kościelne wskazuje się na potrzebę zwiększenia aktywności dzieci i młodzieży poprzez poprawę jakości kształcenia, umożliwienie korzystania z zajęć dodatkowych, pozalekcyjnych, związanych z doskonaleniem szczególnych zdolności i umiejętności. W powiązaniu z analizą występowania bezrobocia na terenie analizowanej jednostki i powodów jego występowania należy już na etapie kształcenia podstawowego i gimnazjalnego większą potrzebę przywiązać do prowadzenia edukacji w sposób umożliwiający zdobycie wiedzy praktycznej przydatnej w dalszym życiu zawodowym.

W przypadku egzaminu na koniec gimnazjum obok aktualnych danych z roku szkolnego 2015/2016, również zestawiono ze sobą dane za poprzednie dwa lata.

Tabela 12. Średni wynik egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2014/2015 oraz 2013/2014

Nazwa szkoły	Średni wynik (%)						
	język polski (GH-P), historia i WOS (GH-H) , matematyka (GM-M) , przedmioty przyrodnicze (GM-P), język angielski na poziomie podstawowym (GA-P), język rosyjski na poziomie podstawowym (GR-P), język angielski na poziomie rozszerzonym(GA-R)						
	GH-H	GH-P	GM-M	GM-P	GA-P	GA-R	GR-P
Wyniki w roku szkolnym 2014/2015							
Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Zarębach Kościelnych	55,6	60,4	41,7	43,6	81,6	60,9	40,7
Średnia dla powiatu ostrowskiego	61,3	60,4	46,0	46,9	61,9	41,5	41,5
Średnia dla województwa mazowieckiego	65,9	64,7	51,2	52,1	69,8	51,2	55,4
Średnia dla kraju	64,0	62,0	48,0	50,0	67,0	48,0	58,0
Wyniki w roku szkolnym 2013/2014							
Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Zarębach Kościelnych	54,0	64,2	40,3	47,8	80,2	53,5	51,0
Średnia dla powiatu ostrowskiego	57,2	67,0	45,1	49,6	63,8	41,6	53,0
Średnia dla województwa mazowieckiego	70,0	61,0	50,0	54,0	70,0	50,0	60,0

Nazwa szkoły	Średni wynik (%)						
	język polski (GH-P), historia i WOS (GH-H) , matematyka (GM-M) , przedmioty przyrodnicze (GM-P), język angielski na poziomie podstawowym (GA-P), język rosyjski na poziomie podstawowym (GR-P), język angielski na poziomie rozszerzonym(GA-R)						
	GH-H	GH-P	GM-M	GM-P	GA-P	GA-R	GR-P
Wyniki w roku szkolnym 2014/2015							
Średnia dla kraju	59,0	68,0	47,0	52,0	67,0	46,0	61,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CKE i OKE w Warszawie

Przedstawione wyniki egzaminu gimnazjalnego świadczą o niższym w porównaniu do województwa mazowieckiego poziomie kształcenia w gimnazjum zlokalizowanym w Zarębach Kościelnych, które obejmuje zasięgiem oddziaływania cały obszar analizowanej jednostki terytorialnej. Jest to podstawa do stwierdzenia stanu kryzysowego.

3.2.4. Przestępczość

Jednym z istotnych zadań w zakresie poziomu życia ludności jest zapewnienie odpowiedniego stopnia bezpieczeństwa. W celu określenia narażenia lokalnej społeczności na niebezpieczeństwa związane z przestępczością, przeanalizowano dostępne dane przekazane przez Komisariat Policji w Małkini Górnej.

W świetle zebranych informacji za rok 2015:

1. Ilość interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego wyniosła: 288.
2. Ilość przestępstw kryminalnych popełnionych na danym obszarze wyniosła: 43 – ze względu na znikomą ilość tego typu zdarzeń nie prowadzono analizy w ujęciu miejscowości. Zgodnie z zebranymi informacjami, przeciętna ilość popełnionych przestępstw kryminalnych przypadająca na 1 000 mieszkańców wynosi 1,2.
3. Ilość wykroczeń (także przestępstw) popełnionych przez osoby nieletnie odnotowanych przez służby porządkowe: nie odnotowano takich zdarzeń.

3.2.4.1. Wskaźnik – ilość interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego przypadająca na 1 000 mieszkańców danego obszaru

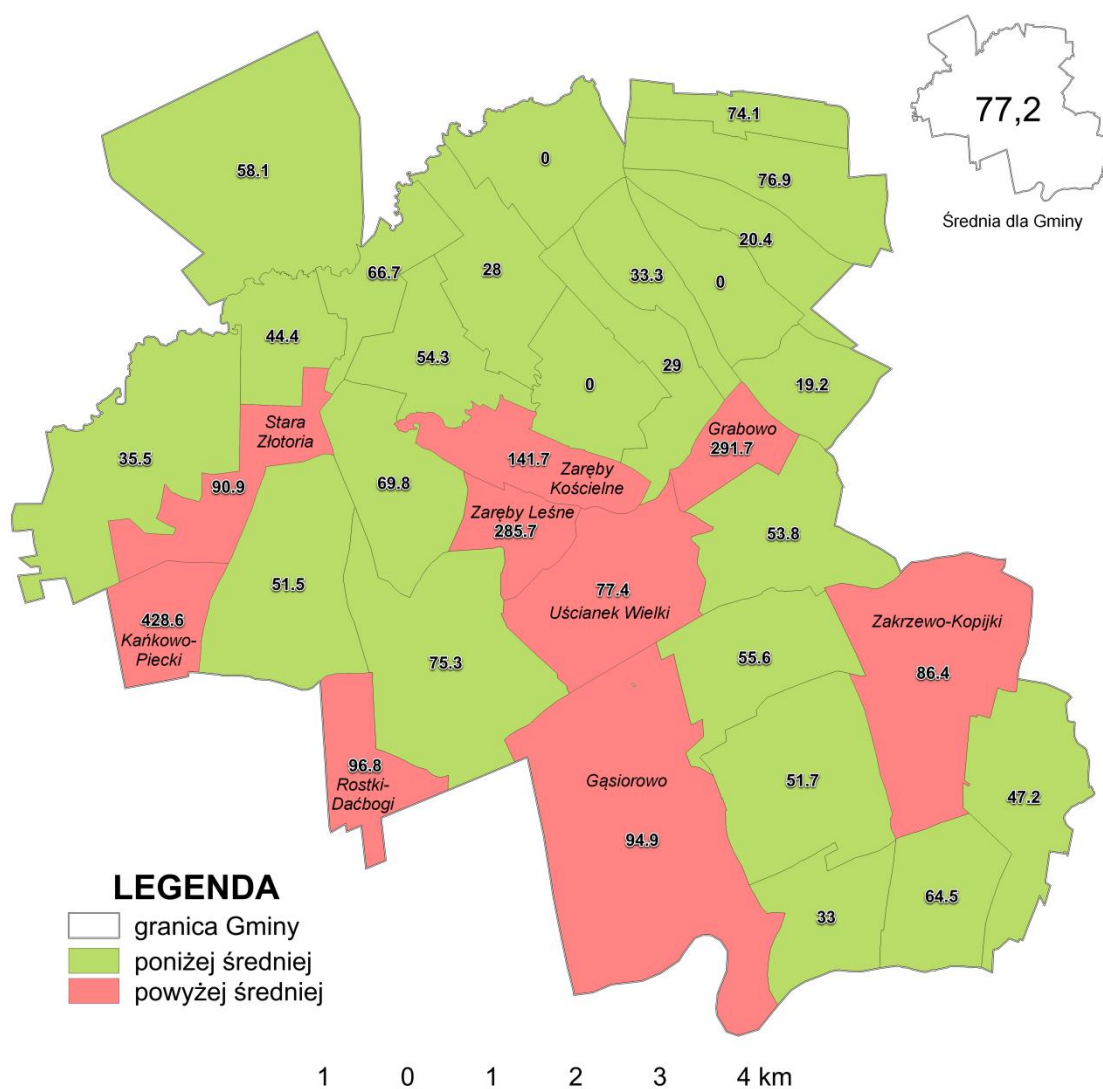
Grupę wskaźników dotyczących bezpieczeństwa na terenie Gminy Zaręby Kościelne odzwierciedla wskaźnik dotyczący ilości interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego, którą odniesiono do 1 000 mieszkańców danego obszaru.

Szczegółowe dane ilościowe zaprezentowano w tabeli, na podstawie informacji Komisariatu Policji w Małkini Górnej. Informacje dotyczą roku 2015.

Tabela 13. Ilość interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego przypadająca na 1 000 mieszkańców danego obszaru

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności ogółem	Ilość interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego przypadająca na 1 000 mieszkańców danego obszaru
1	Budziszewo	77	0,0
2	Chmielewo	344	58,1
3	Gaczkowo	90	44,4
4	Gąsiorowo	253	94,9
5	Grabowo	24	291,7
6	Kańkowo-Piecki	7	428,6
7	Kępiste-Borowe	186	75,3
8	Kietlanka	186	53,8
9	Kosuty	86	69,8
10	Niemiry	97	51,5
11	Nienały-Brewki	92	54,3
12	Nienały-Szymany	107	28,0
13	Nowa Złotora	169	35,5
14	Pętkowo Wielkie	116	51,7
15	Pułazie	54	55,6
16	Rawy-Gaczkowo	45	66,7
17	Rostki-Daćbogi	62	96,8
18	Skłody-Piotrowice	30	33,3
19	Skłody-Stachy	46	0,0
20	Skłody-Średnie	69	29,0
21	Stara Złotora	99	90,9
22	Świerże-Kielcze	54	74,1
23	Świerże-Kolonia	52	19,2
24	Świerże-Kończany	40	0,0
25	Świerże-Panki	78	76,9
26	Świerże Zielone	49	20,4
27	Uścianek Wielki	168	77,4
28	Zakrzewo Wielkie	127	47,2
29	Zakrzewo-Kopijki	81	86,4
30	Zaręby Kościelne	635	141,7
31	Zaręby Leśne	56	285,7
32	Zgleczewo Panieńskie	91	33,0
33	Zgleczewo Szlacheckie	62	64,5
	suma	3 732	77,2

Źródło: dane Komisariatu Policji w Małkini Górnej za rok 2015

Ryc. 11. Ilość interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego przypadająca na 1 000 mieszkańców danego obszaru

Źródło: dane Komisariatu Policji w Małkini Górnej za rok 2015

Zgodnie z zebranymi informacjami, przeciętna ilość interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego przypadająca na 1 000 mieszkańców danego obszaru wynosi 77,2. Wszystkie obszary, gdzie zdiagnozowano wartość mniej korzystną niż średnia dla Gminy Zaręby Kościelne oznaczono pomarańczowym tłem.

SFERA GOSPODARCZA

W niniejszej diagnozie w ramach sfery społecznej przeanalizowano ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze. Jest to wskaźnik mogący świadczyć o niskim stopniu przedsiębiorczości miejscowej ludności i słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw.

3.2.6. KLIMAT AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ

Kolejnym z elementów oceny narażenia poszczególnych regionów na wykluczenie społeczne jest analiza klimatu aktywności gospodarczej.

3.2.6.1. Wskaźnik – liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze

W strefie gospodarczej elementem wskazanym do oceny klimatu aktywności gospodarczej poszczególnych jednostek przestrzennych jest wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze.

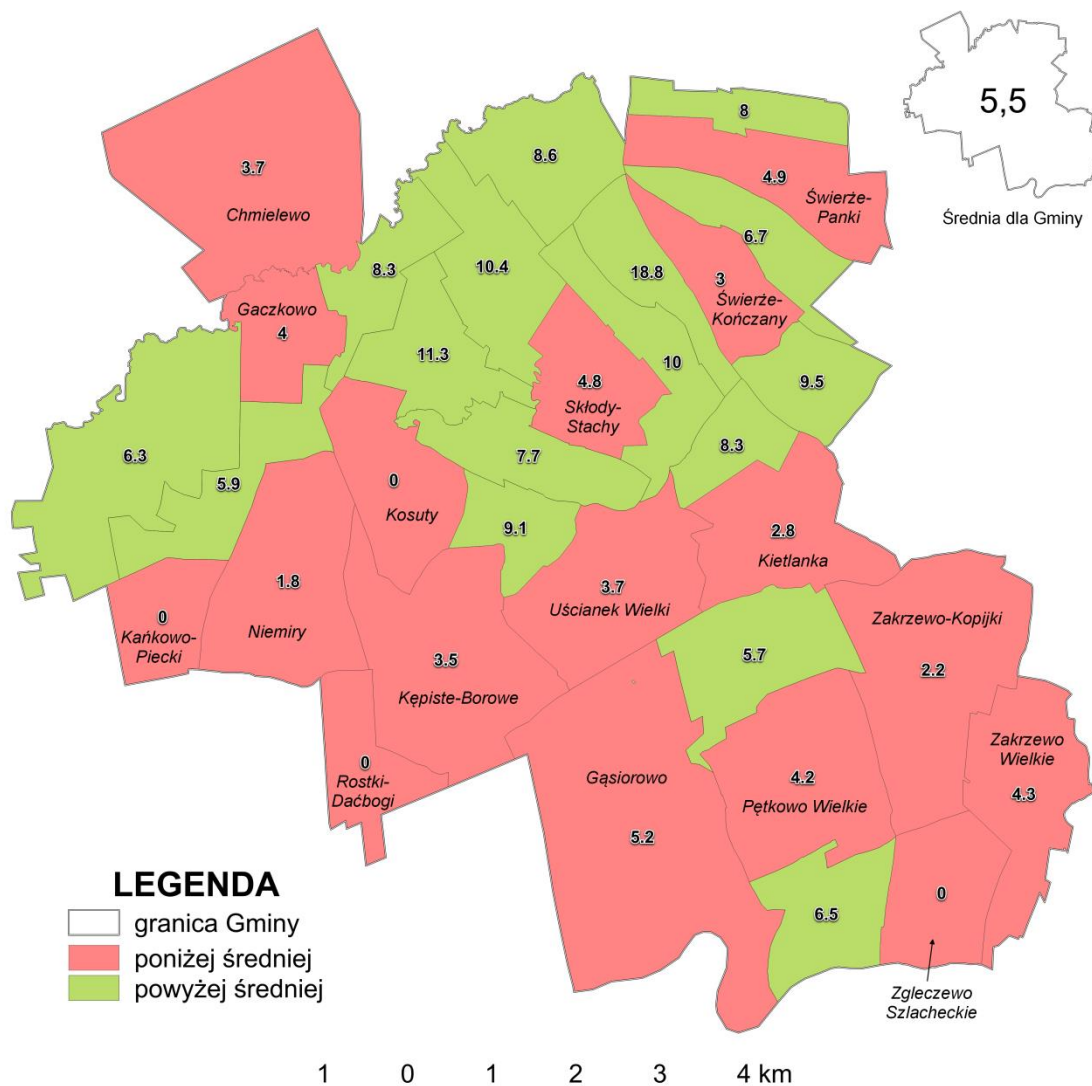
W odniesieniu do powyższego wskaźnika, porównano liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych przypadającą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na terenie Gminy Zaręby Kościelne, w ujęciu poszczególnych miejscowości.

Tabela 14. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 osób w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności w wieku produkcyjnym (mężczyźni wiek 18-64 lata, kobiety 18-59 lat)	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze
1	Budziszewo	35	3	8,6
2	Chmielewo	189	7	3,7
3	Gaczkowo	50	2	4,0
4	Gąsiorowo	153	8	5,2
5	Grabowo	12	1	8,3
6	Kańkowo-Piecki	4	0	0,0
7	Kępiście-Borowe	113	4	3,5
8	Kietlanka	107	3	2,8
9	Kosuty	58	0	0,0
10	Niemiry	56	1	1,8
11	Nienały-Brewki	62	7	11,3
12	Nienały-Szymany	48	5	10,4
13	Nowa Złotonia	112	7	6,3
14	Pętkowo Wielkie	71	3	4,2
15	Pułazie	35	2	5,7
16	Rawy-Gaczkowo	24	2	8,3
17	Rostki-Daćbogi	40	0	0,0
18	Skłody-Piotrowice	16	3	18,8
19	Skłody-Stachy	21	1	4,8
20	Skłody-Średnie	50	5	10,0
21	Stara Złotonia	68	4	5,9
22	Świerże-Kielcze	25	2	8,0
23	Świerże-Kolonia	21	2	9,5

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności w wieku produkcyjnym (mężczyźni wiek 18-64 lata, kobiety 18-59 lat)	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze
24	Świerże-Kończany	33	1	3,0
25	Świerże-Panki	41	2	4,9
26	Świerże Zielone	30	2	6,7
27	Uścianek Wielki	107	4	3,7
28	Zakrzewo Wielkie	70	3	4,3
29	Zakrzewo-Kopijki	46	1	2,2
30	Zaręby Kościelne	391	30	7,7
31	Zaręby Leśne	33	3	9,1
32	Zgleczewo Panieńskie	62	4	6,5
33	Zgleczewo Szlacheckie	42	0	0,0
suma		2 225	122	5,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Zaręby Kościelne (stan na 21.07.2016 r.)

Ryc. 12. liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Zaręby Kościelne (stan na 21.07.2016 r.)

Analizując dane GUS należy stwierdzić, że ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym jest na terenie Gminy Zaręby Kościelne znacznie niższa niż wartość dla województwa mazowieckiego i Polski i wynosi:

- dla całego kraju – 12,2,
- dla województwa mazowieckiego – 15,0,
- dla powiatu ostrowskiego – 11,1.

Kierunkiem docelowym, powinien być rozwój przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Zaręby Kościelne, mierzony wzrostem ilości aktywnie działających podmiotów gospodarczych.

SFERA ŚRODOWISKOWA

Biorąc pod uwagę sferę środowiskową warunków lokalnej egzystencji na terenie Gminy Zaręby Kościelne należy zwrócić w szczególności uwagę na istotne problemy.

Jednym z najistotniejszych jest brak zbiorczej sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Zaręby Kościelne. Gmina nie posiada sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków. Nieczystości ciekłe są zagospodarowane przez przydomowe oczyszczalnie ścieków, których są 333 sztuki. Jednak znacznie większa ilość gospodarstw nie posiada takich instalacji. Nieczystości ciekłe gromadzone są więc w zbiornikach bezodpływowych, których szczelność nie jest zapewniona. Potencjalnie zbiorniki bezodpływowe w ilości 587 stanowią znaczne zagrożenie dla wód gruntowych.

Ważnym aspektem jest także brak zorganizowanego systemu ciepłowniczego na terenie Gminy Zaręby Kościelne. Wiąże się to z brakiem możliwości efektywnego korzystania z obiektów budowlanych w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska. Wysoki jest udział nieruchomości mieszkalnych wykorzystujących tradycyjne surowce (np. węgiel kamienny, węgiel brunatny, drewno) do ogrzewania budynków mieszkalnych i przygotowania ciepłej wody użytkowej. Powoduje to powstawanie dużej ilości zanieczyszczeń stanowiących potencjalne zagrożenie dla zdrowia miejscowej ludności.

Indywidualne źródła ogrzewania budynków stanowią główne źródło „niskiej emisji”. Niska emisja to zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego szkodliwe dla zdrowia i środowiska substancjami powstałymi w wyniku procesów spalania paliw i innych procesów związanych z bytowaniem człowieka, m.in.: zaopatrzeniem w energię ciepłą budynków. Spaliny emitowane przez kominy o wysokości około 10 m (budynki mieszkalne), rozprzestrzeniają się w przyziemnych warstwach atmosfery. Niska wysokość emitorów w powiązaniu z częstą w okresie zimowym inwersją temperatury, sprzyja kumulacji zanieczyszczeń. Indywidualne gospodarstwa domowe nie posiadają urządzeń ochrony powietrza, wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania. Wprowadzanie do powietrza zanieczyszczeń z kotłowni budynków mieszkalnych przez osoby fizyczne nie podlega żadnym ograniczeniom prawnym, organizacyjnym i ekonomicznym.

Na uwagę zasługuje również fakt, że znaczna część wykorzystywanych źródeł ogrzewania i ciepłej wody użytkowej nie odpowiada wymaganym standardom w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska. Wiek kotłów centralnego ogrzewania determinuje ich sprawność użytkową. Wraz ze wzrostem okresu przez jaki eksploatowany jest kocioł, spada jego sprawność grzewcza, czyli należy zużyć więcej paliwa, aby ogrzać tą samą powierzchnię. Powoduje to wzrost kosztów ogrzewania oraz wydzielanie większej ilości CO₂ do atmosfery.

Według rozporządzenia z dnia 27.02.2015 r. w sprawie metodologii wyznaczania charakterystyki energetycznej budynku lub części budynku oraz świadectw charakterystyki energetycznej, średnia sprawność wytwarzania ciepła z węglowego kotła centralnego ogrzewania wyprodukowanego po 2000 r. wynosi około 82 %, dla kotła wyprodukowanego w latach 1980 – 2000 jest już 65 %, natomiast urządzenia wyprodukowane przed 1980 r. charakteryzują się sprawnością na poziomie 60 %.

Inną ważną przyczyną strat ciepła, przekładających się na zużycie paliw i energii, jest niska sprawność instalacji grzewczej. Wynika to przede wszystkim z niskiej sprawności źródła ciepła, czyli kotła, ale także ze złego stanu technicznego wewnętrznej instalacji centralnego ogrzewania. Zły stan techniczny instalacji centralnego ogrzewania wynika

przede wszystkim z jej rozregulowania, braku lub niedokładnego zaizolowania rur oraz zwężeń w przepływie czynnika grzewczego w rurach i grzejnikach spowodowane odkładaniem się osadów stałych. Wysokie zużycie energii cieplnej wynika również z braku możliwości łatwej regulacji i dostosowania zapotrzebowania ciepła do zmieniających się warunków pogodowych (automatyka kotła) i potrzeb cieplnych w poszczególnych pomieszczeniach (zawory termostatyczne).

Analizując możliwość efektywnego korzystania z obiektów budowlanych, w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska należy stwierdzić że na terenie obszaru proponowanego jako obszar zdegradowany występuje mała liczba mikroinstalacji OZE np. panele słoneczne, ogniwa fotowoltaiczne czy pompy ciepła.

Zgodnie z przeprowadzoną wizją terenową oraz wywiadem społecznym obiekty budowlane na terenie całej gminy cechują się postępującą degradacją stanu technicznego oraz brakiem funkcjonowania rozwiązań technicznych, umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych.

W szczególności widoczne są niedostatki w zakresie termomodernizacji budynków mieszkalnych. Jak wynika z zebranych danych na terenie wskazanego obszaru istnieje duża potrzeba realizacji przedsięwzięć termomodernizacyjnych budynków.

Powszechnie przyjmuje się, że termomodernizacja to działanie mające na celu zmniejszenie zapotrzebowania i zużycia energii cieplnej na potrzeby danego budynku. Działania składające się na ten proces dotyczą wszelkich usprawnień w zakresie wytwarzania, przesyłania, wykorzystania i zmniejszania zużycia energii. W ich skład wchodzi:

- ocieplenie dachu/stropodachu
- ocieplenie ścian,
- wymiana lub remont okien,
- modernizacja lub wymiana systemu grzewczego w budynku,
- unowocześnienie systemu wentylacji,
- usprawnienie systemu wytwarzania ciepłej wody użytkowej,

Oprócz czynników wpływających na straty ciepła na które mamy ograniczony wpływ jak położenie geograficzne i usytuowanie, nie bez znaczenia pozostają inne, takie jak powierzchnia zewnętrzna (im bardziej bryła domu jest skupiona, tym mniejsze są straty ciepła), zastosowanie wykuszy i balkonów (stanowią mostki energetyczne) oraz wykorzystane materiały budowlane. W budynkach jednorodzinnych przez okna i drzwi straty ciepła wynoszą około 10 – 25 % ogólnych strat ciepła, podobnie przez wentylację, natomiast przez dach około 25 – 30 %. Największe straty ciepła są związane z przegrodami zewnętrznymi i w skrajnych przypadkach wynosić mogą do 35 % strat ciepła z całego domu. Dlatego niezmiernie istotne z punktu widzenia kosztów eksploatacji budynku jest prawidłowe dobranie materiałów budowlanych na przegrody zewnętrzne.

3.2.7. PRZYRODNICZE WARUNKI LOKALNEJ EGZYSTENCJI

3.2.7.1. Wskaźnik – szacunkowy udział nieruchomości obsługiwanych przez zbiorniki wybieralne (szamba) w stosunku do ogółu nieruchomości

Problemem w sferze środowiskowej dla mieszkańców Gminy Zaręby Kościelne jest brak możliwości podłączenia do zbiorczej kanalizacji sanitarnej.

Mieszkańcy Gminy Zaręby Kościelne w większości korzystają ze zbiorników bezodpływowych. Może to stanowić potencjalny problem środowiskowy z uwagi na ograniczoną kontrolę postępowania ze zgromadzonymi nieczystościami ciekłymi, jak również biorąc pod uwagę zróżnicowany stan techniczny zbiorników bezodpływowych. Wobec tego przeanalizowano, jaka część mieszkańców korzysta z gromadzenia nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych.

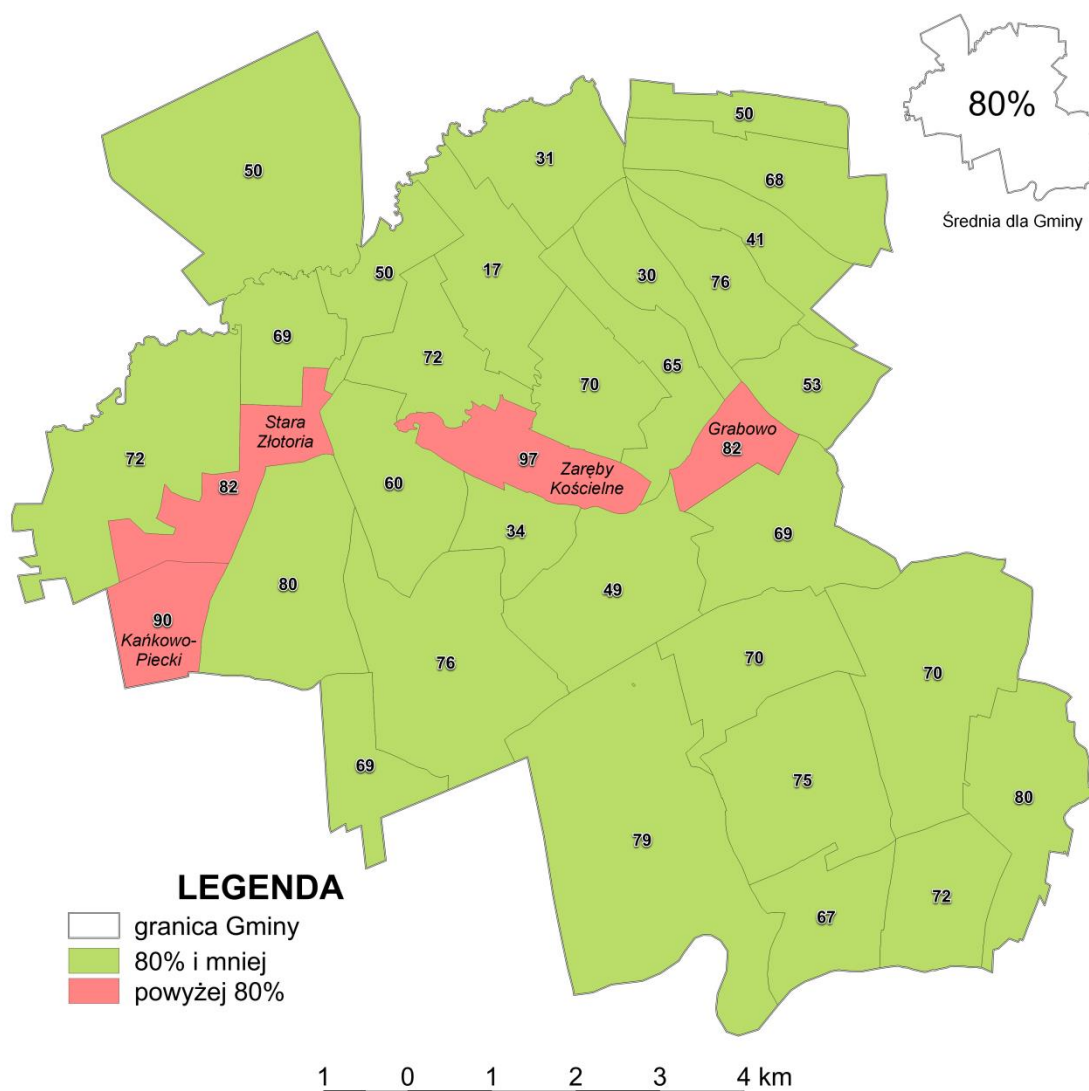
W tabeli przedstawiono wyniki analizy. Przedstawiono szacunkowy udział nieruchomości obsługiwanych przez szamba na terenie poszczególnych miejscowości, natomiast obszary, dla których wartość wskaźnika jest mniej korzystna od wartości dla Gminy oznaczono tłem pomarańczowym. Za wartość graniczną przyjęto 80 %.

Tabela 15. Udział (%) nieruchomości obsługiwanych przez zbiorniki wybieralne (szamba) w stosunku do ogółu nieruchomości

Lp.	Miejscowość	Udział (%) nieruchomości obsługiwanych przez zbiorniki wybieralne (szamba) w stosunku do ogółu nieruchomości danego obszaru
1	Budziszewo	31
2	Chmielewo	50
3	Gaczkowo	69
4	Gąsiorowo	79
5	Grabowo	82
6	Kańkowo-Piecki	90
7	Kępiste-Borowe	76
8	Kietlanka	69
9	Kosuty	60
10	Niemiry	80
11	Nienały-Brewki	72
12	Nienały-Szymany	17
13	Nowa Złotora	72
14	Pętkowo Wielkie	75
15	Pułazie	70
16	Rawy-Gaczkowo	50
17	Rostki-Dańbogi	69
18	Skłody-Plotrowice	30
19	Skłody-Stachy	70
20	Skłody-Średnie	65
21	Stara Złotora	82
22	Świerże-Kielcze	50
23	Świerże-Kolonia	53
24	Świerże-Kończany	76
25	Świerże-Panki	68
26	Świerże Zielone	41
27	Uścianek Wielki	49
28	Zakrzewo Wielkie	80
29	Zakrzewo-Kopijki	70
30	Zaręby Kościelne	97
31	Zaręby Leśne	34
32	Zgleczewo Panieńskie	67
33	Zgleczewo Szlacheckie	72

Lp.	Miejscowość	Udział (%) nieruchomości obsługiwanych przez zbiorniki wybieralne (szamba) w stosunku do ogółu nieruchomości danego obszaru
suma		80

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Zaręby Kościelne

Ryc. 13. Udział (%) nieruchomości obsługiwanych przez zbiorniki wybieralne (szamba) w stosunku do ogółu nieruchomości

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Zaręby Kościelne

Biorąc pod uwagę zebrane dane należy stwierdzić, że w Gminie Zaręby Kościelne niezbędne są działania zmierzające do właściwego zagospodarowania nieczystości ciekłych. Powinny one iść w kierunku budowy zbiorczej sieci kanalizacyjnej lub wyposażenia nieruchomości w zabudowę rozproszoną w przydomowe oczyszczalnie ścieków gwarantujące szczelność zbiorników i spełnianie norm środowiskowych. Nadal duża część

mieszkańców ma gorsze warunki egzystencji spowodowane problemem zagospodarowania ścieków.

3.2.8. Podsumowanie analizy wskaźnikowej

Na bazie przeprowadzonej w poprzednich podrozdziałach analizy wskaźnikowej, przeprowadzono podsumowanie zebranych wyników. W diagnozie przedstawiono stan rozwoju Gminy Zaręby Kościelne w poszczególnych sferach.

W ramach badania problemów rynku pracy przeanalizowano:

- udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze,
- udział % bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze.

W ramach analizy samowystarczalności ekonomicznej ludności i gospodarstw domowych analizie poddano:

- liczbę gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie gospodarstw danego obszaru,,
- udział (%) osób pobierających zasiłki w ogólnej liczbie ludności danego obszaru.

W celu przeanalizowania jakości kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjach zebrano dane dotyczące:

- wynik średni sprawdzianu szóstoklasistów (w placówkach działających na danym obszarze),
- wynik średni egzaminu gimnazjalnego (w placówkach działających na danym obszarze).

Biorąc pod uwagę dane dotyczące bezpieczeństwa i porządku uwzględniono następujący wskaźnik:

- ilość interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego przypadająca na 1 000 mieszkańców danego obszaru.

SFERA GOSPODARCZA

W celu przedstawienia warunków działalności gospodarczej wzięto pod uwagę:

- liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze.

SFERA ŚRODOWISKOWA

- W zakresie środowiskowych warunków lokalnej egzystencji nie prowadzono analizy większej ilości czynników w podziale na miejscowości, gdyż określonych parametrów środowiska nie można rozpatrywać w tak małej przestrzeni. Przedstawiono jednak ogół uwarunkowań, które mają wpływ na jakość życia mieszkańców całej Gminy Zaręby Kościelne. Podjęto próbę oszacowania udziału (%) nieruchomości obsługiwanych przez zbiorniki wybieralne (szamba) w stosunku do ogółu nieruchomości danego obszaru.

W tabeli przedstawiono podsumowanie analizy wskaźnikowej na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Zaręby Kościelne. Kolorem pomarańczowym oznaczono wartości mniej korzystne niż średnia wartość dla wszystkich wydzielonych jednostek przestrzennych.

Tabela 16. Podsumowanie analizy wskaźników na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Zaręby Kościelne – sfera społeczna

Lp.	Miejscowość	SFERA SPOŁECZNA				
		Udział (%) gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie gospodarstw danego obszaru	Udział (%) osób ogółem pobierających zasiłki w ogólnej liczbie ludności	Udział (%) osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Udział % bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze	Ilość interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego przypadająca na 1 000 mieszkańców danego obszaru
1	Budziszewo	6,3	1,3	2,9	0,0	0,0
2	Chmielewo	20,7	6,4	8,5	25,0	58,1
3	Gaczkowo	26,9	7,8	8,0	0,0	44,4
4	Gąsiorowo	23,3	9,5	8,5	38,5	94,9
5	Grabowo	16,7	8,3	8,3	0,0	291,7
6	Kańkowo-Piecki	0,0	0,0	25,0	0,0	428,6
7	Kępaste-Borowe	10,3	4,3	10,6	16,7	75,3
8	Kietlanka	27,6	9,7	3,7	25,0	53,8
9	Kosuty	13,0	3,5	1,7	100,0	69,8
10	Niemiry	33,3	11,3	7,1	50,0	51,5
11	Nienały-Brewki	0,0	0,0	3,2	0,0	54,3
12	Nienały-Szymany	8,3	1,9	4,2	0,0	28,0
13	Nowa Złotoria	9,1	3,0	5,4	0,0	35,5
14	Pętkowo Wielkie	22,2	8,6	12,7	33,3	51,7
15	Pułazie	10,0	3,7	5,7	0,0	55,6
16	Rawy-Gaczkowo	0,0	0,0	4,2	0,0	66,7
17	Rostki-Daćbogi	12,5	3,2	10,0	0,0	96,8
18	Skłody-Piotrowice	0,0	0,0	0,0	0,0	33,3
19	Skłody-Stachy	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20	Skłody-Średnie	0,0	0,0	0,0	0,0	29,0
21	Stara Złotoria	23,5	9,1	1,5	0,0	90,9

Lp.	Miejscowość	SFERA SPOŁECZNA				
		Udział (%) gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie gospodarstw danego obszaru	Udział (%) osób ogółem pobierających zasiłki w ogólnej liczbie ludności	Udział (%) osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Udział % bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze	Ilość interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego przypadająca na 1 000 mieszkańców danego obszaru
22	Świerże-Kielcze	6,3	1,9	4,0	0,0	74,1
23	Świerże-Kolonia	11,1	1,9	4,8	0,0	19,2
24	Świerże-Kończany	4,8	2,5	0,0	0,0	0,0
25	Świerże-Panki	0,0	0,0	0,0	0,0	76,9
26	Świerże Zielone	0,0	0,0	3,3	0,0	20,4
27	Uścianek Wielki	11,8	4,2	2,8	0,0	77,4
28	Zakrzewo Wielkie	10,0	3,9	2,9	0,0	47,2
29	Zakrzewo-Kopijki	26,7	12,3	2,2	0,0	86,4
30	Zaręby Kościelne	16,2	6,5	23,8	61,3	141,7
31	Zaręby Leśne	6,7	3,6	0,0	0,0	285,7
32	Zgleczewo Panieńskie	10,7	5,5	4,8	66,7	33,0
33	Zgleczewo Szlacheckie	3,4	1,6	4,8	0,0	64,5
Średnia wartość dla Gminy Zaręby Kościelne		14,4	5,4	8,6	40,3	77,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zebranych danych

Tabela 17. Podsumowanie analizy wskaźników na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Zaręby Kościelne – sfera gospodarcza i sfera środowiskowa

Lp.	Miejscowość	SFERA GOSPODARCZA	SFERA ŚRODOWISKOWA
		Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 osób w wieku produkcyjnym	Udział (%) nieruchomości obsługiwanych przez zbiorniki wybieralne (szamba) w stosunku do ogółu nieruchomości danego obszaru
1	Budziszewo	8,6	31
2	Chmielewo	3,7	50
3	Gaczkowo	4,0	69
4	Gąsiorowo	5,2	79
5	Grabowo	8,3	82
6	Kańkowo-Piecki	0,0	90
7	Kępiście-Borowe	3,5	76
8	Kietlanka	2,8	69
9	Kosuty	0,0	60
10	Niemiry	1,8	80
11	Nienały-Brewki	11,3	72
12	Nienały-Szymany	10,4	17
13	Nowa Złotoria	6,3	72
14	Pętkowo Wielkie	4,2	75
15	Pułazie	5,7	70
16	Rawy-Gaczkowo	8,3	50
17	Rostki-Daćbogi	0,0	69
18	Skłody-Piotrowice	18,8	30
19	Skłody-Stachy	4,8	70
20	Skłody-Średnie	10,0	65
21	Stara Złotoria	5,9	82
22	Świerże-Kielcze	8,0	50
23	Świerże-Kolonia	9,5	53
24	Świerże-Kończany	3,0	76
25	Świerże-Panki	4,9	68
26	Świerże Zielone	6,7	41
27	Uścianek Wielki	3,7	49
28	Zakrzewo Wielkie	4,3	80
29	Zakrzewo-Kopijki	2,2	70
30	Zaręby Kościelne	7,7	97
31	Zaręby Leśne	9,1	34
32	Zgleczewo Panieńskie	6,5	67
33	Zgleczewo Szlacheckie	0,0	72
Średnia wartość dla Gminy Zaręby Kościelne		5,5	80

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zebranych danych

IV. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI I IDENTYFIKACJA POTRZEB REWITALIZACYJNYCH

4.1. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

W celu opracowania charakterystyki wszystkich miejscowości położonych na terenie Gminy Zaręby Kościelne zebrano dane dotyczące w szczególności sytuacji społecznej mieszkańców opisywanego obszaru. Analizie poddano kwestie związane z koncentracją negatywnych zjawisk, w szczególności bezrobocia, problemów ekonomicznych ludności, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, poziomu bezpieczeństwa.

Należy podkreślić, że stan kryzysowy może zostać stwierdzony w przypadku koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, lub
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz нефункционowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Zebrane dane są rzetelne i porównywalne, ponieważ zostały pozyskane z instytucji bezpośrednio zajmujących się poszczególnymi kwestiami społecznymi: m.in. Urzędu Gminy Zaręby Kościelne, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zarębach Kościelnych, Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowi Mazowieckiej, Komisariatu Policji w Małkini Górnej i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie.

Procedura wyznaczenia obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Zaręby Kościelne została przeprowadzona w następujący sposób:

- 1) Dokonano analizy wskaźnikowej wszystkim miejscowości, uwzględniając zweryfikowane, mierzalne i porównywalne dane. Spośród 7 zastosowanych wskaźników, 5 dotyczy sfery społecznej, 1 odnosi się do sfery środowiskowej, 1 do sfery gospodarczej.
- 2) Za obszary zdegradowane uznano te miejscowości, na terenie których dokonana diagnoza wykazała wartości mniej korzystne niż średnia wartość dla Gminy Zaręby Kościelne dla co najmniej 3 wskaźników ze sfery społecznej, a dodatkowo wartość wskaźnika ze sfery gospodarczej lub środowiskowej przyjmuje wartość mniej korzystną niż średnia wartość dla Gminy Zaręby Kościelne.

Wobec zebranych informacji proponuje się **wyznaczenie obszaru zdegradowanego** z podziałem na 7 podobszarów:

- **Podobszar nr 1 – miejscowość Zaręby Kościelne** – jest to centrum administracyjne i edukacyjne Gminy Zaręby Kościelne, z liczbą mieszkańców wynoszącą 635 osób. Analiza wskaźnikowa wykazała jednak takie problemy jak bieda (stosunkowo wysoka konieczność korzystania z usług GOPS), wysokie bezrobocie (duży udział liczby ludności zarejestrowanych jako osoby bezrobotne), obniżony poziom bezpieczeństwa (duża ilość interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego). Dodatkowo biorąc pod uwagę sferę środowiskową, dużym problemem jest zagrożenie związane z użytkowaniem potencjalnie nieszczelnych zbiorników bezodpływowych (szamb);
- **Podobszar nr 2 – miejscowość Zakrzewo - Kopijki** – wieś licząca 81 mieszkańców. W świetle analizy wskaźnikowej należy stwierdzić takie problemy jak bieda (stosunkowo wysoka konieczność korzystania z usług GOPS) i obniżony poziom bezpieczeństwa (duża ilość interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego). Diagnoza sfery gospodarczej wyraźnie wskazuje, że liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym jest tu ponad 2-krotnie niższa niż wartość średnia dla całej Gminy;
- **Podobszar nr 3 – miejscowość Stara Złotoria** – wieś licząca 99 mieszkańców. Analiza zebranych danych pozwoliła nakreślić takie problemy jak bieda (stosunkowo wysoka konieczność korzystania z usług GOPS) i obniżony poziom bezpieczeństwa (duża ilość interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego). Stara Złotoria należy do miejscowości, gdzie wysoki jest udział nieruchomości korzystających ze zbiorników bezodpływowych, co pogarsza warunki lokalnej egzystencji;
- **Podobszar nr 4 – miejscowość Pętkowo Wielkie** – liczy 116 osób. Oprócz pogłębiającego się zjawiska biedy (stosunkowo wysoka konieczność korzystania z usług GOPS), stwierdzono również wysokie bezrobocie (duży udział liczby ludności zarejestrowanych jako osoby bezrobotne. Ponadto liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 osób w wieku produkcyjnym jest niższa niż średnia wartość dla Gminy, co świadczy o wolniejszym stopniu rozwoju gospodarczego tej miejscowości na tle Gminy Zaręby Kościelne;
- **Podobszar nr 5 – miejscowość Grabowo** – jedna z najmniejszych miejscowości w Gminie Zaręby Kościelne licząca 24 mieszkańców. W ramach analizy wskaźnikowej, stwierdzono, że duży odsetek osób korzysta ze świadczeń pomocy społecznej. Stosunkowo duża jest tu ilość interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego. Ze względu na brak sieci kanalizacyjnej oraz znikomą ilość przydomowych oczyszczalni ścieków, mieszkańcy zmuszeni są korzystać ze zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe, co stanowi potencjalne zagrożenie dla środowiska przyrodniczego;
- **Podobszar nr 6 – miejscowość Niemiry** – miejscowość zamieszkała przez 97 osób. Kumulują się tu problemy związane z uzależnieniem od korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz długotrwałym bezrobociem. Znikoma jest także liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym;

- **Podobszar nr 7 – miejscowość Gąsiorowo** – daną miejscowość zamieszkuje 253 osoby, co sprawia, że Gąsiorowo jest trzecią co do wielkości miejscowością w Gminie Zaręby Kościelne. W diagnozie wykazano wysoki odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, a także dużą liczbę interwencji służb porządkowych w związku z zakłócaniem miru domowego i porządku publicznego. Wykazano również stosunkowo niską liczbę podmiotów gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Jednocześnie wszystkie wydzielone podobszary, charakteryzują się występowaniem wartości negatywnych, związanych z niskim (w odniesieniu do wartości średniej dla województwa mazowieckiego) poziomem kształcenia oraz niewielkim zaangażowaniem w życie społeczne mierzone ilością fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców.

4.2. WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI

Obszarem rewitalizacji może zostać obszar zdegradowany w całości lub jego część jeśli łącznie nie przekracza 20% powierzchni gminy oraz 30% jej ludności. Łączna ilość mieszkańców wydzielonych miejscowości zaliczonych do obszaru zdegradowanego wynosi 1 052 osób, czyli 28 % w stosunku do ogółu ludności (3 732 osób).

Ograniczenie obszaru rewitalizacji do miejscowości, w których występują największe natężenie negatywnych zjawisk jest celowe, ze względu na możliwość koncentracji działań i osiągnięcie pełnego założonego efektu prowadzonej rewitalizacji. Podobszarem, na którym występuje największa liczba negatywnych zjawisk społecznych mierzonych wskaźnikami rozwoju są Zaręby Kościelne. Spośród zbadanych 5 wskaźników odnoszących się do sfery społecznej, w danej miejscowości we wszystkich przypadkach zbadano sytuację gorszą niż średnia wartość danego wskaźnika dla całej gminy. Pozostałe miejscowości, które włączono do obszaru zdegradowanego osiągnęły gorsze wartości od średniej dla Gminy w przypadku 3 wskaźników ze sfery społecznej. W związku z powyższym należy stwierdzić, że największa koncentracja problemów społecznych występuje w miejscowości Zaręby Kościelne. Dodatkowo wykazano tam gorszą wartość od średniej dla Gminy dla wskaźnika odnoszącego się do sfery środowiskowej (Udział (%) nieruchomości obsługiwanych przez zbiorniki wybieralne (szamba) w stosunku do ogółu nieruchomości danego obszaru). Ponadto wartość tego wskaźnika jest najbardziej niekorzystna w odniesieniu do całej Gminy Zaręby Kościelne.

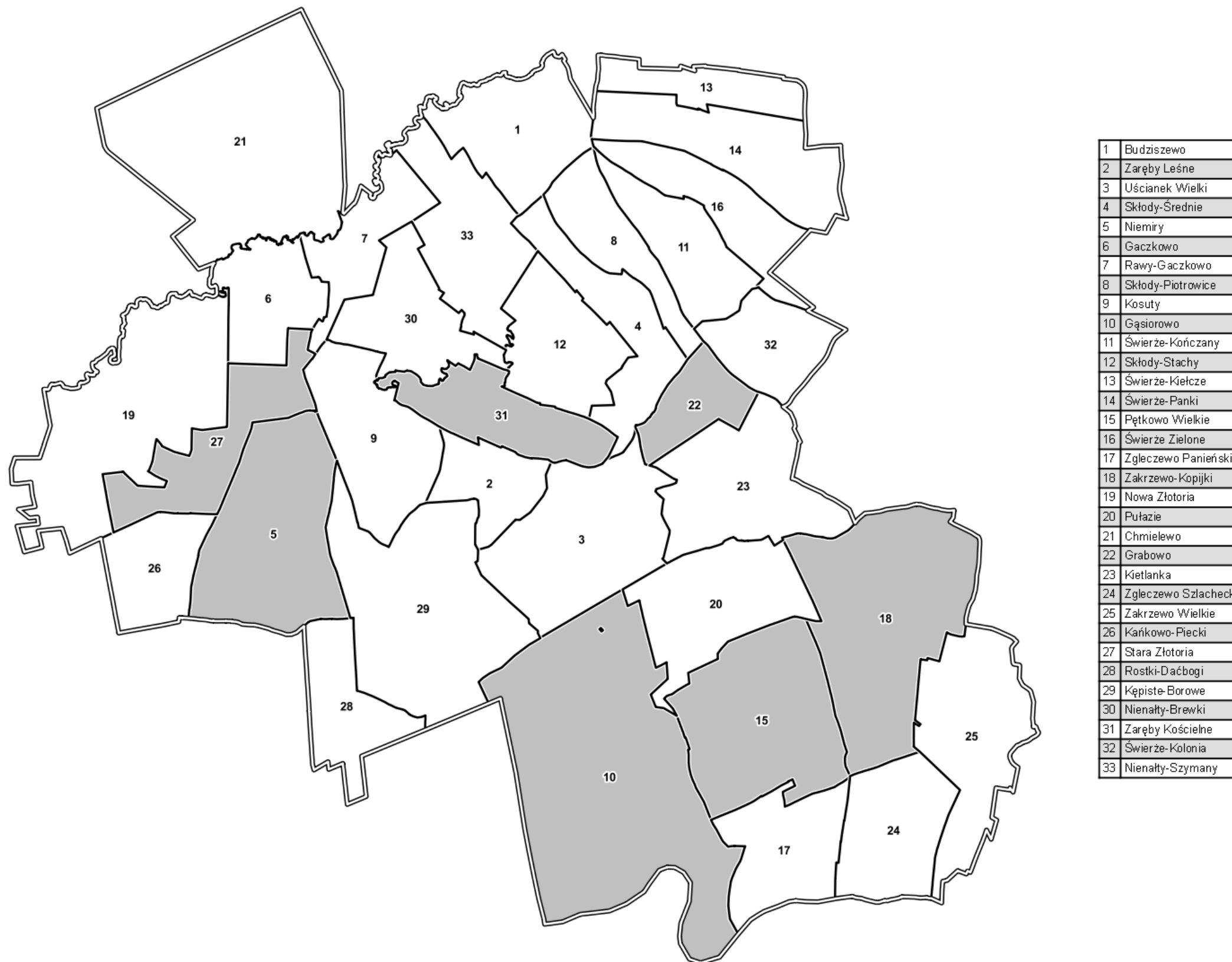
W związku z powyższym do **obszaru rewitalizacji** proponuje się włączyć miejscowość **Zaręby Kościelne**, która wykazuje największą koncentrację negatywnych zjawisk.

Kierując się zasadą, że obszar rewitalizacji może obejmować nie więcej niż 20% powierzchni Gminy Zaręby Kościelne i dotyczyć nie więcej 30 % ludności, stwierdza się, że wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje mniej niż 2,14 % powierzchni całkowitej Gminy Zaręby Kościelne i 17,02 % jej mieszkańców. Spełnia więc wymagane kryteria.

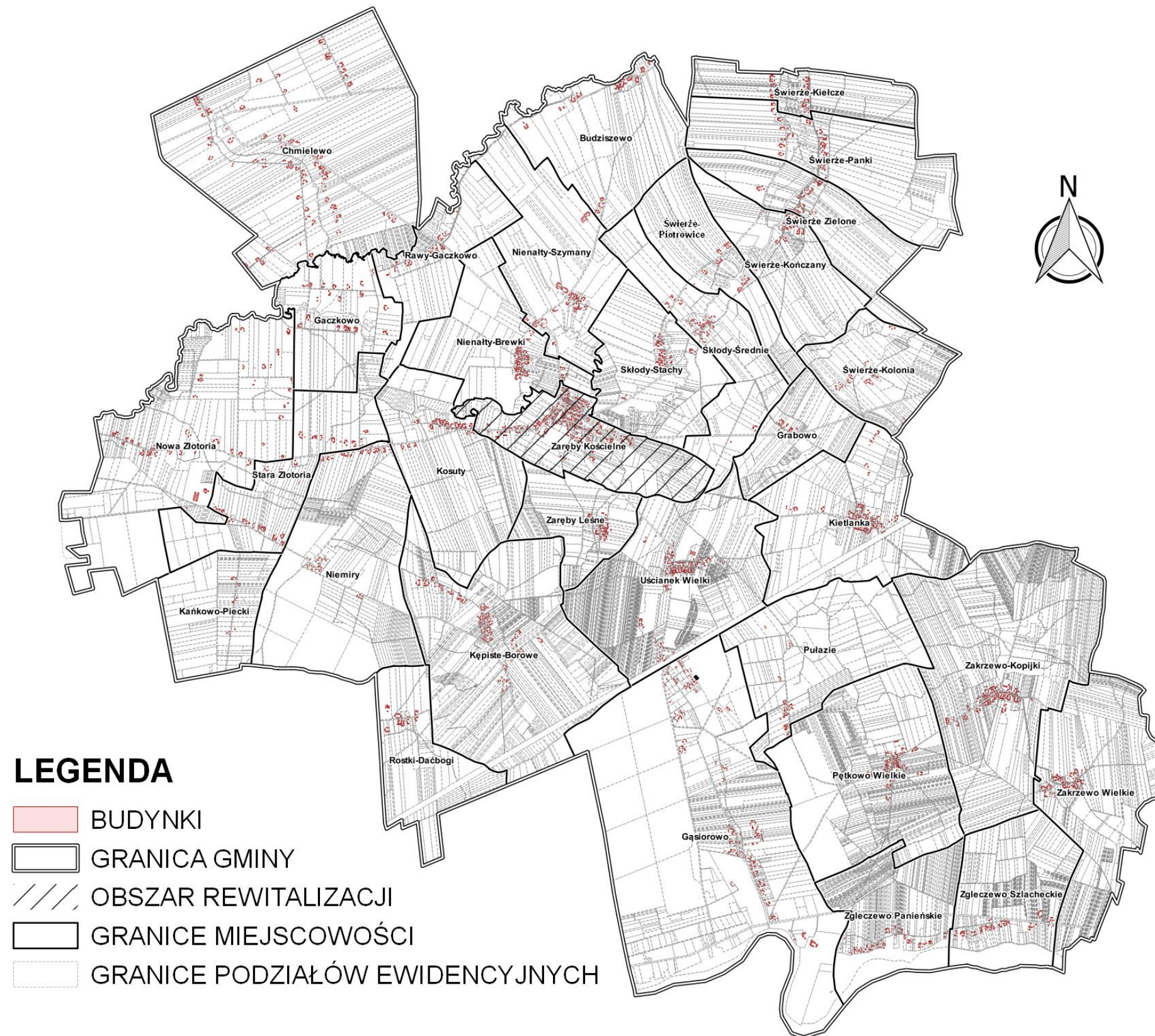
Podsumowując należy stwierdzić, że wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Zaręby Kościelne zostało oparte o:

- wnioski i ustalenia wynikające z ustaleń z osobami zaangażowanymi w opracowanie diagnozy ze strony Urzędu Gminy Zaręby Kościelne,
- szczegółową analizę negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego i bezpieczeństwa opartą o dane m.in. Urzędu Gminy Zaręby Kościelne, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zarębach Kościelnych, Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowi Mazowieckiej, Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie, Komisariatu Policji w Małkini Górnej oraz innych zainteresowanych instytucji,
- analizy zjawisk gospodarczych i środowiskowych w oparciu o pozyskane dane oraz wizję terenową,
- danych własnych, danych podmiotów działających na terenie Gminy Zaręby Kościelne oraz informacji zawartych w dokumentach strategicznych Gminy Zaręby Kościelne,
- wyników prowadzonych konsultacji społecznych i ankietyzacji mieszkańców jakie miały miejsce od 22 lipca do 5 sierpnia, w tym dwóch spotkań otwartych zorganizowanego w Urzędzie Gminy w terminach 29 lipca i 18 sierpnia.
- w dniach 12 do 22 sierpnia zorganizowano również konsultacje społeczne w celu zebrania opinii i uwag interesariuszy rewitalizacji. Prezentację wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przedstawiono 18 sierpnia 2016 r.

Biorąc pod uwagę zebrane dane i informacje uznaje się za zasadne wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w zaproponowanej formie.

Ryc. 14. Obszar zdegradowany Gminy Zaręby Kościelne
 Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych

Ryc. 15. Obszar rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne
 Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych

V. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZONEJ REWITALIZACJI, CELE REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ

5.1. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZONEJ REWITALIZACJI

Wizja przedstawia stan docelowy obszaru rewitalizacji objętego PR. Stanowi również motywację do działania dla wszystkich interesariuszy rewitalizacji dla jak najbardziej efektywnego wdrażania Programu Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne. Wizja została ujęta w następujący sposób:

**Obszar rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne
miejscem o wysokim poziomie rozwoju
społeczno-gospodarczego wykorzystującym
lokalny potencjał**

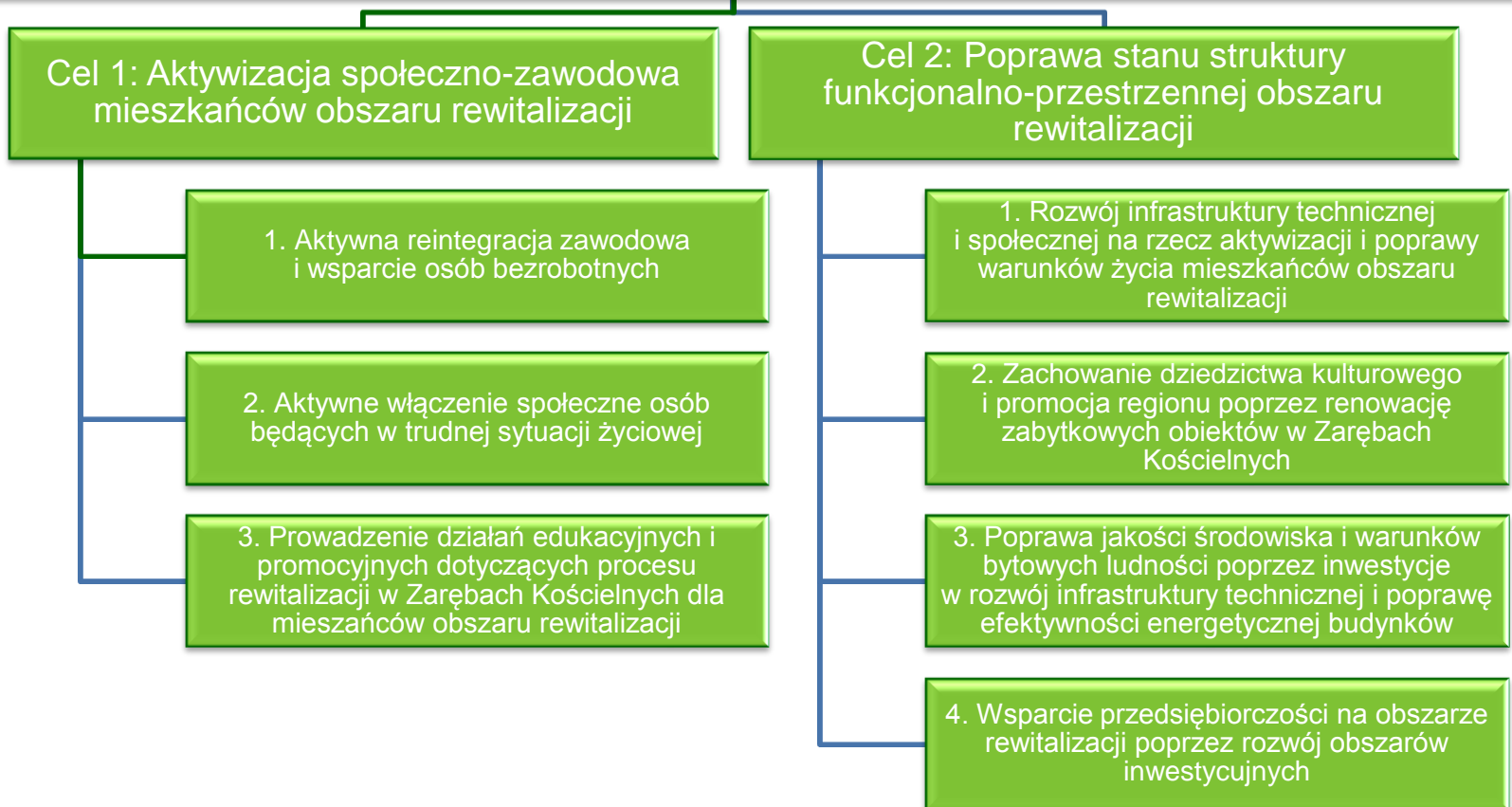
Obszar rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych to miejsce wykorzystujące lokalny potencjał do osiągnięcia jak najwyższego stopnia rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzącego do wyjścia ze zdiagnozowanej sytuacji kryzysowej. Konkretnie działania zostały ukierunkowane na takie problemy społeczne jak: bezrobocie, ubóstwo, niski poziom kształcenia, niski poziom przedsiębiorczości, czy bezpieczeństwo publiczne. Rewitalizacja przyczyniła się do ograniczenia wymienionych problemów, które występowały w różnym nasileniu na poszczególnych podobszarach. Znacznie ograniczono liczbę gospodarstw domowych zależnych od świadczeń pomocy społecznej. Koncentracja tego problemu została zbadana na całym obszarze rewitalizacji. Ograniczono również bezrobocie, którego największą koncentrację wykazano w Zarębach Kościelnych (stopa bezrobocia wyższa niż średnia dla gminy). Wprowadzono rozwiązania sprzyjające tworzeniu nowych miejsc pracy i jednocześnie udzielono wsparcia osobom bezrobotnym, bez odpowiednich kwalifikacji aby mogli powrócić na rynek pracy. Poprawiono warunki dla rozwoju przedsiębiorczości tworząc nowe tereny inwestycyjne. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji mogą również korzystać z rozbudowanej i zmodernizowanej infrastruktury społecznej i technicznej. Działania rewitalizacyjne przeprowadzone na wskazanych przestrzeniach zdegradowanych, które prezentowały wysoki potencjał do wykorzystania w ramach rewitalizacji, przyczyniły się do rozwoju wszystkich podobszarów, i ich wyjścia z sytuacji kryzysowej. Utworzono nowe świetlice wiejskie i zmodernizowano tereny rekreacyjno-wypoczynkowe. Poprawiono i rozbudowano infrastrukturę edukacyjną celem poprawy warunków nauczania. Rewitalizacja w Gminie Zaręby Kościelne pozwoliła na wyjście z sytuacji kryzysowej w zakresie zdiagnozowanych problemów, które ograniczono przyczyniając się do wyrównania osiągnięcia wyższego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w całej gminie.

5.2. CELE REWITALIZACJI ORAZ ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ SŁUŻĄCYCH ELIMINACJI LUB OGRANICZENIU NEGATYWNYCH ZJAWISK

Działania rewitalizacyjne dla Gminy Zaręby Kościelne będą prowadzone w oparciu o wyznaczone cele rewitalizacji dopasowane do lokalnych uwarunkowań i potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wszystkie cele wynikają z przeprowadzonej diagnozy i są ukierunkowane przede wszystkim na eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk. Cele rewitalizacji są również zgodne z założeniami powiązanych dokumentów strategicznych i planistycznych gminy (szczegółowy opis powiązań został zawarty w podrozdziale 6.1 Opis powiązań lokalnego programu rewitalizacji z dokumentami planistycznymi i strategicznymi gminy), a także są pochodną wizji obszaru po przeprowadzonej rewitalizacji.

W poniższym schemacie przedstawiono ogólne zestawienie wszystkich celów i kierunków działań rewitalizacyjnych zawartych w Programie Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne.

Ograniczenie negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne prowadzące do wyrównania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w gminie

Ryc. 16. Zestawienie celów rewitalizacji i kierunków działań
 Źródło: opracowanie własne

W odniesieniu do: przeprowadzonej diagnozy oraz wizji obszaru po przeprowadzonej rewitalizacji, a także po przeanalizowaniu potencjału rozwojowego Gminy Zaręby Kościelne wyznaczono główny cel rewitalizacji:

Ograniczenie negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne prowadzące do wyrównania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w gminie

Dla uszczegółowienia celu głównego wyznaczono wynikające z niego cele strategiczne i kierunki działań:

Cel strategiczny 1: Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji

Cel pierwszy jest wynikiem przeciwdziałania negatywnym zjawiskom zdiagnozowanym w sferze społecznej. Obejmuje on kompleksowe działania aktywizujące i integrujące lokalną społeczność, zarówno na polu zawodowym, jak i społecznym. Działaniami wynikającymi z danego celu będą objęte podobszary rewitalizacji, w których zdiagnozowano wysoki udział osób bezrobotnych (wyższa wartość niż średnia dla gminy), wysoki udział gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej i udział osób pobierających zasiłki. Objęte działaniami rewitalizacyjnymi będą w szczególności osoby wykluczone bądź zagrożone wykluczeniem społecznym z powodu długotrwałego bezrobocia, ubóstwa, czy trudnej sytuacji życiowej. Aktywizacja zawodowa będzie obejmować podniesienie kwalifikacji zawodowych mieszkańców, aktywną pomoc w poszukiwaniu pracy, czy doradztwo w założeniu własnej działalności gospodarczej. Aktywizacja społeczna natomiast będzie polegała na wprowadzeniu działań integrujących lokalne społeczności z wykorzystaniem odpowiedniej infrastruktury społecznej, w której będą mogły być prowadzone działania doradcze, szkolenia, działalność różnego rodzaju instytucji. Szeroki zakres działań ma zapewnić wzrost jakości kapitału społecznego w obszarze rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne. Prowadzi to do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego i wyrównania się poziomu rozwoju obszaru rewitalizacji w stosunku do pozostałych. W ramach danego celu będzie prowadzona również aktywna edukacja i promocja procesu rewitalizacji w Gminie ukierunkowana na aktywne włączenie mieszkańców w proces wdrażania, monitoringu i oceny programu.

Odpowiadające **kierunki działań**:

1. Aktywna reintegracja zawodowa i wsparcie osób bezrobotnych

Kierunek obejmuje działania dotyczące wsparcia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym polegające na zwiększeniu ich szans na zatrudnienie, a także na włączeniu w życie społeczne i integrację z lokalną społecznością. Projekty przypisane do danego kierunku są odpowiedzią na zdiagnozowane: wysoką stopę bezrobocia, bezrobocie długotrwałe, a także wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej. Działania

będą obejmować integrację osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ukierunkowaną na aktywizację zawodową. Działania te mają na celu poprawę sytuacji na rynku pracy wzrost jakości kapitału ludzkiego na obszarze objętym wsparciem.

2. Aktywne włączenie społeczne osób będących w trudnej sytuacji życiowej

Dany kierunek działań dotyczy wsparcia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym polegające na aktywnej integracji ze społecznością lokalną dążącej do pełnego włączenia społecznego. Działania przypisane do danego kierunku są odpowiedzią na zdiagnozowany: wysoki odsetek gospodarstw domowych i osób korzystających z pomocy społecznej. Ukierunkowane działania mają na celu skonsolidowanie lokalnej społeczności, wytworzenie nowych więzi społecznych, poprzez przywrócenie do aktywnego życia w społeczeństwie osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem.

3. Prowadzenie działań edukacyjnych i promocyjnych dotyczących procesu rewitalizacji w Zarębach Kościelnych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji

Dany kierunek jest odpowiedzią na potrzebę edukacji mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie prowadzonych działań rewitalizacyjnych, a także ich promocję. Zamierzonym efektem jest aktywne włączenie mieszkańców wsi Zaręby Kościelne na etapie wdrażania, monitorowania i oceny niniejszego programu rewitalizacji.

Cel tematyczny 2. Poprawa stanu struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji

Cel tematyczny drugi odnosi się przede wszystkim do działań infrastrukturalnych dotyczących sfer: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej. Przedsięwzięcia i projekty wynikające z danego celu efektywnie wspierają przedsięwzięcia ze sfery społecznej i są z nimi ściśle powiązane. Pomiędzy poszczególnymi kierunkami zachodzi zjawisko synergii co świadczy o wysokim stopniu powiązania działań rewitalizacyjnych. Skuteczność prowadzonej rewitalizacji może być zagwarantowana poprzez kompleksowe działanie we wszystkich jej wymiarach jednocześnie. Poprawa struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji będzie prowadzona w ramach przedsięwzięć odnoszących się do: rozwoju infrastrukturalnego obejmującego infrastrukturę techniczną i społeczną, tworzeniu wysokiej jakości przestrzeni publicznych, poprawy efektywności energetycznej zdegradowanych budynków czy ochronie dziedzictwa kulturowego w postaci obiektów zabytkowych.

Odpowiadające **kierunki działań:**

1. Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej na rzecz aktywizacji i poprawy warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunek działań obejmuje przedsięwzięcia i projekty, które odnoszą się do kompleksowego rozwoju infrastrukturalnego obszaru rewitalizacji. Projekty wynikające z tego kierunku będą wspierać działania ze sfery społecznej przypisane do celu pierwszego. Wysokiej jakości infrastruktura wydatnie przyczynia do zwiększenia efektywności zmian w sferze społecznej. Pierwszy i drugi cel tematyczny są ze sobą ściśle powiązane i ich osiągnięcie ma prowadzić do skutecznej i trwałej rewitalizacji zdegradowanych obszarów. Przedsięwzięcia przestrzenno-funkcjonalne, środowiskowe, techniczne i gospodarcze wspomagają projekty społeczne poprzez tworzenie niezbędnej infrastruktury umożliwiającej aktywizację i integrację lokalnej społeczności, a także poprawę warunków i jakości życia prowadzącą do osiągnięcia wysokiego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. Na etapie diagnozy wykazano potrzebę rozwoju infrastruktury społecznej i technicznej.

2. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i promocja regionu poprzez renowację zabytkowych obiektów w Zarębach Kościelnych

Dany kierunek działań obejmuje zwiększenie dostępności do rozwoju zasobów dziedzictwa kulturowego w postaci zabytkowych obiektów, których największa liczba znajduje się w Zarębach Kościelnych. Kierunek dotyczy między innymi ochrony obiektów zabytkowych poprzez ich konserwację, renowację, zagospodarowanie najbliższego otoczenia z zachowaniem dotychczasowych funkcji, a także wprowadzeniu nowych – związanych z aktywizacją społeczną. Kierunek obejmuje poprawę dostępności do zasobów kultury osiągniętą w wyniku inwestycji w infrastrukturę aktywizacji społecznej. Powyższe działania wydatnie wpływają na poprawę sytuacji społecznej i propagowanie zasobów kultury, czy dziedzictwa kulturalnego wśród lokalnej społeczności, jak i potencjalnych turystów.

3. Poprawa jakości środowiska i warunków bytowych ludności poprzez inwestycje w rozwój infrastruktury technicznej i poprawę efektywności energetycznej budynków

Kierunek działań obejmuje przedsięwzięcia i projekty z zakresu kompleksowej modernizacji budynków użyteczności publicznej, a także budynków mieszkaniowych wielorodzinnych (w tym budynki komunalne). Projekty będą obejmować działania związane z termomodernizacją budynków, modernizacją systemów grzewczych, czy wprowadzeniem instalacji OZE.

4. Wsparcie przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji poprzez rozwój obszarów inwestycyjnych

Kierunek obejmuje kompleksowe przygotowanie terenów inwestycyjnych celem wsparcia rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, poprawy sytuacji na rynku pracy, a w szczególności wsparcia MŚP. Działania będą polegały na uporządkowaniu, uzbrojeniu terenu, czy adaptacji budynków pod prowadzenie działalności gospodarczej. Dodatkowo w ramach przedsięwzięć musi zostać zapewniona odpowiednia dostępność komunikacyjna terenów inwestycyjnych. Kierunek jest komplementarny z celem pierwszym w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców, efektywnie wspomagając poprawę sytuacji na rynku pracy poprzez zapewnienie odpowiednich warunków infrastrukturalnych do rozwoju przedsiębiorczości i powstania nowych miejsc pracy.

VI. OPIS POWIĄZAŃ PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI I STRATEGICZNYMI GMINY

Program Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne jest powiązany z różnymi dokumentami planistycznymi i strategicznymi Gminy. Opis szczegółowych powiązań Programu Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne na lata 2016-2023 został przedstawiony poniżej.

6.1. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami na strategicznymi i planistycznymi Gminy Zaręby Kościelne

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zaręby Kościelne – założenia PR są zgodne z przedstawionymi kierunkami rozwoju polityki przestrzennej Gminy wyrażonej w Studium. Niniejszy dokument prowadzi do osiągnięcia wszechstronnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju gminy, zapewniającego zaspokojenie bieżących potrzeb mieszkańców, warunków umożliwiających wzrost poziomu życia, a także umożliwiających zaspokojenie potrzeb następnych pokoleń. Poszczególne projekty zawarte w przedsięwzięciu drugim nie wpływają bezpośrednio na daleko idące zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy i wpisują się w wyznaczone w studium kierunki zagospodarowania przestrzennego.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Zaręby Kościelne w latach 2016 - 2020 – strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem, którego celem jest integracja osób, rodzin przejawiających problemy, dążenie do zmiany negatywnych sytuacji występujących w lokalnym społeczeństwie. W strategii określono priorytety rozwoju gminnej polityki społecznej oraz założenia planów operacyjnych. Wyodrębniono trzy obszary priorytetowe:

1. Pomoc społeczna, ochrona zdrowia i bezpieczeństwo mieszkańców
2. Rynek pracy i inicjatywy gospodarcze
3. Edukacja, kultura, turystyka i rekreacja

W ramach priorytetów określono trzy cele strategiczne i przypisane do nich cele operacyjne. Założenia niniejszego programu rewitalizacji są powiązane z wyznaczonymi poszczególnymi celami strategicznymi i operacyjnymi, co przedstawiono poniżej:

- **Cel strategiczny nr 1** - Gmina Zaręby Kościelne zapewnia mieszkańcom wysoki poziom zaspokajania potrzeb ludzkich, przeciwdziała wykluczeniu społecznemu oraz dba o ich bezpieczeństwo:
- Cel operacyjny nr 1.1 – Aktywne ograniczanie zjawiska ubóstwa i zapobieganie jego przyczynom
- Cel operacyjny nr 1.2 – Zwalczanie problemu alkoholizmu i udzielanie pomocy rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczym
- Cel operacyjny nr 1.3 – Poprawa stanu bezpieczeństwa i zdrowia mieszkańców,
- **Cel strategiczny nr 2** – Gmina Zaręby Kościelne wspiera mieszkańców w zakresie ich aktywnej obecności na rynku pracy i przeciwdziała bezrobociu:
- Cel operacyjny nr 2.1 – Ograniczanie bezrobocia i przeciwdziałanie jego ujemnym skutkom,
- **Cel strategiczny nr 3** – Gmina Zaręby Kościelne dba o rozwój edukacji, kultury i rekreacji:
- Cel operacyjny nr 3.3 – Propagowanie sportu i aktywnego wypoczynku

Cel strategiczny nr 1 i 2 strategii są spójne co do swoich założeń i wynikających z nich działań co do celu strategicznego 1 Programu Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne na lata 2016 - 2023. Określone w nich działania są ukierunkowane na aktywną reintegrację zawodową osób bezrobotnych co prowadzi do ograniczenia tego problemu w Gminie. Spójne założenia dotyczą również włączenia społecznego osób będących w trudnej sytuacji życiowej, korzystających ze świadczeń ośrodka pomocy społecznej.

Strategia Rozwoju Gminy Zaręby Kościelne na lata 2016-2020 z perspektywą na lata 2021-2025 – jest to długookresowy program, który zawiera wizję rozwoju Gminy, a także zbiór celów strategicznych i operacyjnych. W dokumencie określono wizję w następujący sposób: „W 2025 r. Gmina Zaręby Kościelne to nowoczesna gmina, oferująca mieszkańcom wysokiej jakości usługi społeczne, wyposażona w nowoczesną infrastrukturę, przyjazna turystom i środowisku naturalnemu”. Wyznaczono cztery cele strategiczne i przypisane do nich cele operacyjne:

- **Cel strategiczny nr I. Poprawa i rozwój infrastruktury technicznej:**
- Cel operacyjny I.2. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodociągowej,
- Cel operacyjny I.3 Budowa oczyszczalni ścieków i systemu kanalizacji zbiorczej,
- **Cel strategiczny nr II. Rozwój infrastruktury społecznej:**
- Cel operacyjny II.1. Modernizacja i doposażenie obiektów dydaktycznych,
- Cel operacyjny II.3. Rozwój funkcji kulturalnych oraz sportowo – rekreacyjnych na terenie gminy
- **Cel strategiczny nr III. Efektywna i innowacyjna gospodarka:**
- Cel operacyjny III.2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i sektora MSP,
- Cel operacyjny III.3. Przeciwdziałanie bezrobociu,
- **Cel strategiczny nr IV. Ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego:**
- Cel operacyjny IV.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego,
- Cel operacyjny IV.3. Kształtowanie proekologicznych i prozdrowotnych postaw.

Zapisane w PR cele, a także wynikające z nich przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne wpisują się w kierunki rozwoju Gminy Zaręby Kościelne ujęte w Strategii, który jest dokumentem o szerszym zakresie problemowym w stosunku do programu rewitalizacji. Dlatego założenia PR są ściśle powiązane i spójne z wizją rozwoju Gminy ujętą w Strategii. W opisywanym dokumencie ujęto konkretne projekty (zadania inwestycyjne), które zostały również wprowadzone do programu rewitalizacji, ponieważ ich realizacja przyczyni się do osiągnięcia zamierzonych celów rewitalizacji. Zamierzonym efektem działań rewitalizacyjnych w obszarze rewitalizacji będzie wyjście z sytuacji kryzysowej wykazanej w diagnozie.

Powiązane zadania inwestycyjne ujęte w Strategii i PR:

- Budowa oczyszczalni ścieków wraz z siecią kanalizacyjną w miejscowościach Zaręby Kościelne, Nienały Brewki – poprawa życia mieszkańców Gminy i poprawa warunków dla podstawowej działalności – **przedsięwzięcie uzupełniające 4**
- Rozbudowa stacji uzdatniania wody w Zarębach Kość. –poprawa życia mieszkańców gminy i poprawa warunków dla podstawowej działalności – **przedsięwzięcie uzupełniające 5**
- Wymiana źródeł światła w Urzędzie Gminy i jednostkach podległych-redukcja zużycia energii finalnej poprzez podniesienie efektywności energetycznej – **przedsięwzięcie uzupełniające 6**
- Opracowanie dokumentacji wraz z nadbudową szkoły podstawowej w Zarębach Kościelnych – poprawa warunków edukacyjnych – **projekt 2.4**
- Rozbudowa i przebudowa budynku na potrzeby świetlicy gminnej na działce Nr 265 i 266 w Zarębach Kościelnych – poprawa warunków życia, stanu kultury w gminie – **projekt 2.2**
- Rozbudowa boiska przy Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Zarębach Kościelnych – poprawa warunków życia, stanu kultury w gminie – **projekt 2.5**

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Zaręby Kościelne – to strategiczny dokument dla gminy, mający wpływ na lokalną gospodarkę ekologiczną i energetyczną. PGN zawiera informacje o ilości wprowadzanych do powietrza pyłów i gazów cieplarnianych na terenie gminy, podając jednocześnie propozycje konkretnych i efektywnych działań ograniczających te ilości. Celem PGN jest analiza zakresu możliwych do realizacji przedsięwzięć, których wdrożenie skutkować będzie zmianą struktury używanych nośników energetycznych oraz zmniejszeniem zużycia energii, czego konsekwencją ma być stopniowe obniżenie emisji gazów cieplarnianych. Założenia planu wpisują się w poszczególne cele i wynikające z nich przedsięwzięcia zawarte w PR. Działania takie jak: poprawa efektywności energetycznej budynków użytkujących tradycyjne piece na paliwa stałe, czy będących w złym stanie technicznym, które są wpisane do programu w poszczególnych projektach są zgodne celem PGN, czyli zmniejszeniem niskiej emisji na terenie Gminy.

VII. SZCZEGÓŁOWE ZAŁOŻENIA PRZEDSIĘWZIĘĆ I PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH

W danym rozdziale przedstawiono opis planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, mechanizmów integrowania działań rewitalizacyjnych, szacunkowe ramy finansowe PR, a także opis struktury zarządzania PR i system monitoringu i oceny PR.

7.1. CHARAKTERYSTYKA PRZEDSIĘWZIĘĆ I PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH

Do obszaru rewitalizacji włączono miejscowość **Zaręby Kościelne**, gdzie występuje największa koncentracja negatywnych zjawisk wykazana w diagnozie i dla której planowane są przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne.

Przedsięwzięcia i wynikające z nich konkretne projekty rewitalizacyjne są pochodną wyznaczonych celów rewitalizacji i kierunków działań rewitalizacyjnych. Zgodnie z założeniami „Instrukcji dotyczącej przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego” program rewitalizacji powinien zawierać wykaz dopełniających się wzajemnie najważniejszych przedsięwzięć i głównych projektów rewitalizacyjnych dotyczących obszaru zdegradowanego, które będą realizowane w ramach danego PR, tzn. takich, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z sytuacji kryzysowej.

Wyznaczono dwa **przedsięwzięcia główne** do których przypisano konkretne projekty rewitalizacyjne, odpowiadające określonym celom i kierunkom działań rewitalizacyjnych. Lista głównych przedsięwzięć i projektów przedstawia się następująco:

1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców prowadząca do wyjścia z sytuacji kryzysowej obszaru rewitalizacji – przedsięwzięcie obejmuje projekty ze sfery społecznej, które bezpośrednio wpłyną na eliminację lub znaczne ograniczenie negatywnych zjawisk skoncentrowanych na obszarze rewitalizacji. Do przedsięwzięcia są przypisane dwa projekty, których realizacja wynika z potrzeby osiągnięcia zamierzonego pierwszego celu strategicznego i odpowiadających jemu kierunków działań.

1.1 Utworzenie Klubu Integracji Społecznej – projekt obejmuje utworzenie klubu integracji społecznej przy Urzędzie Gminy we współpracy z GOPS. W ramach projektu prowadzona będzie aktywna reintegracja społeczno-zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji objętych wsparciem. Działanie jest ukierunkowane na ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych wykazanych w diagnozie w obszarze rewitalizacji tj. niski stopień samowystarczalności ekonomicznej ludności i wysoki udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym. Projekt jest również ściśle powiązany z realizacją projektów z przedsięwzięcia 2: 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5. Członkowie KIS mogliby uczestniczyć podczas realizacji danych projektów, a także podczas obsługi nowopowstałej, czy zmodernizowanej infrastruktury. Zakres udziału członków KIS został szczegółowo wskazany w każdym z powiązanych projektów. Dlatego dane projekty

z przedsięwzięcia drugiego są istotnym wsparciem w efektywnej działalności KIS. Zamierzonym efektem działalności KIS jest poprawa sytuacji na rynku pracy i włączenie społeczne, reintegracja zawodowa osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym.

1.2 Utworzenie Akademii Rodziny w Zarębach Kościelnych – projekt dotyczy utworzenia Akademii Rodziny, której głównym zadaniem będzie edukacja i promocja rodziny, a szczególnie pomoc dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Problemy rodzin zostały wykazane w diagnozie na podstawie liczby gospodarstw domowych i liczby osób korzystających z usług GOPS. Akademia Rodziny została by utworzona przy Urzędzie Gminy. Projekt jest ściśle powiązany z działaniami przestrzenno-funkcjonalnymi ujętymi w projektach: 2.1, 2.3, 2.4 i 2.5. Zmodernizowane obiekty, czy przestrzenie mogłyby służyć jako miejsce działalności Akademii Rodziny w zakresie prowadzenia różnego rodzaju zajęć aktywizacyjnych. Zamierzonym efektem projektu jest poprawa jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych społecznie, dzięki organizacji działań edukacyjnych, doradczych, czy integrujących z lokalną społecznością. Aktywne włączenie tych osób będzie polegało na prowadzeniu działań podejmujących tematy dotyczące rodziny, wychowania, wzmacniania relacji rodzinnych i samodzielności życiowej.

2. Poprawa struktury funkcjonalno-przestrzennej wsparciem rozwoju społeczno-gospodarczego – przedsięwzięcie drugie obejmuje projekty z pozostałych sfer, które bezpośrednio będą wspierać efektywną realizację projektów społecznych z przedsięwzięcia 1. Dane projekty stanowią konkretne działania, których realizacja ma przyczynić się do osiągnięcia zamierzonego celu strategicznego drugiego i przypisanych do niego kierunków działań. Pomiędzy projektami zachodzi również efekt synergii. Powiązania pomiędzy projektami zostały opisane w poniższej liście. Ograniczenie wykazanych problemów społecznych musi być poparte zmianami w infrastrukturze społecznej i technicznej, które uzupełniają projekty „miękkie” i prowadzą do trwałych, pozytywnych zmian w obszarze rewitalizacji. Te działania służą lokalnej społeczności, która wymaga wsparcia w ramach prowadzonej rewitalizacji.

2.1 Renowacja zabytkowego kompleksu klasztornego w Zarębach Kościelnych – zachowanie dziedzictwa kulturowego i stworzenie infrastruktury na rzecz aktywizacji społecznej – projekt dotyczy kompleksowej renowacji Kościoła św. Apostoła Szymona i Judy Tadeusza oraz budynków i budowli należących do zespołu klasztornego wraz z zagospodarowaniem najbliższego otoczenia. Inwestycja ma na celu wsparcie infrastruktury na rzecz aktywizacji społecznej, a także zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego regionu, którym jest barokowy poreformacki zespół klasztorny. Niektóre budynki kompleksu klasztornego nie są w ogóle użytkowane i popadają w dalszą degradację. Miejscowy kościół jest ważnym miejscem spotkań, integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji, dlatego ważne jest zachowanie go w jak najlepszym stanie technicznym. Budynki zespołu klasztornego wykazują duży potencjał rozwoju i wykorzystania na cele aktywizacji społecznej. Dlatego projekt jest ściśle powiązany z realizacją projektów społecznych 1.1 i 1.2. W ramach reintegracji zawodowej członkowie KIS mogliby uczestniczyć w trakcie prac renowacyjnych i modernizacyjnych podczas realizacji projektu, a także znaleźć zatrudnienie w charakterze pracowników obsługi obiektu. W ramach realizacji projektu mogłoby zostać

utworzone jedno miejsce pracy dla członka KIS. Zmodernizowane obiekty posłużyły by jako miejsce prowadzenia zajęć animacyjno-edukacyjnych realizowanych przez Akademię Rodziny. Z klasztorem wiąże się również bogata historia, która nie jest wypromowana, dlatego projekt zakłada przeprowadzenie uzupełniających działań promocyjnych (informacja na stronie internetowej, broszury turystyczne, tablica informacyjna przed Kościołem). W ramach projektu zostanie stworzony lokal usługowy, za funkcjonowanie którego byłoby odpowiedzialni członkowie KIS, dla których możliwość pracy w tym miejscu byłaby ważnym etapem reintegracji społeczno-zawodowej (2 miejsca pracy dla uczestników KIS). Grupą docelową projektu są mieszkańcy obszaru rewitalizacji dla których dany obiekt jest ważnym miejscem życia społecznego, a także osoby bezrobotne i zależne od pomocy społecznej objęte wsparciem w projektach społecznych (1.1, 1.2), dla których udział przy realizacji projektu jest szansą na wyjście z sytuacji kryzysowej.

2.2 Adaptacja budynku komunalnego na świetlicę wiejską w Zarębach Kościelnych –

projekt zakłada adaptację budynku komunalnego przy ul. Kowalskiej nr 13 na świetlicę wiejską i zagospodarowanie jego najbliższego otoczenia (dz. nr: 265 i 266) na cele aktywizacji społecznej. W budynku tym funkcjonował dawniej posterunek policji, który kilka lat temu został zlikwidowany. Obecnie budynek jest opustoszały i popada w degradację. Siedziba Gminy i zarazem największa miejscowość pod względem liczby ludności w Gminie nie posiada podstawowej infrastruktury społecznej w postaci świetlicy wiejskiej. Celem projektu jest utworzenie świetlicy i jej zagospodarowanie na rzecz aktywizacji społecznej mieszkańców wsi Zaręby Kościelne. Projekt jest ściśle powiązany z realizacją projektów społecznych 1.1 i 1.2. Członkowie KIS mogliby uczestniczyć w realizacji projektu podczas prac budowlanych, a także znaleźć zatrudnienie przy obsłudze obiektu, gdzie zostało by utworzone 1 miejsce pracy. Jest to wymierne wsparcie dla osób bezrobotnych, czy znajdujących się w trudnej sytuacji i możliwość powrotu na rynek pracy. W nowoutworzonej świetlicy swoje zajęcia mogłaby prowadzić Akademia Rodziny, która jest wsparciem dla wyjścia z trudnej sytuacji życiowej rodzin z obszaru rewitalizacji, w szczególności zależnych od środowiskowej pomocy społecznej. Odpowiednia infrastruktura znajdująca się w samym centrum wsi Zaręby Kościelne umożliwiłaby skuteczne prowadzenie działań Akademii. Zamierzonym efektem realizacji projektu będzie wzrost integracji lokalnej społeczności. Świetlica jest także miejscem promocji kultury, spędzania wolnego czasu, organizacji wydarzeń, imprez lokalnych, czy np. spotkań różnych kółek zainteresowań, stowarzyszeń, czy innych organizacji. Celem projektu jest wsparcie realizacji kluczowych projektów społecznych ukierunkowane na wyjście z sytuacji kryzysowej miejscowości Zaręby Kościelne.

2.3 Termomodernizacja budynku komunalnego w Zarębach Kościelnych –

projekt obejmuje kompleksową termomodernizację wielorodzinnego budynku mieszkalnego w Zarębach Kościelnych przy ul. Leśnej 3. Inwestycja jest ukierunkowana poprawą warunków bytowych mieszkańców obszaru rewitalizacji. Budynek jest zdegradowany i wymaga szeroko zakrojonych działań remontowych. Dodatkowo stanowi on część zasobu mieszkaniowego gminy, w którym znajdują się mieszkania komunalne wynajmowane osobom które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej, ekonomicznej, w tym osobom bezrobotnym. Dlatego aby sprawnie przeprowadzić proces rewitalizacji, poza realizacją projektów z przedsięwzięcia 1, należy również poprawić warunki bytowe mieszkańców. Projekt jest ściśle powiązany z realizacją projektu 1.1. W ramach działań modernizacyjnych mogliby uczestniczyć członkowie KIS. Celem jest wzrost jakości życia mieszkańców danego obiektu poprzez zapewnienie odpowiednich warunków bytowych.

2.4 Opracowanie dokumentacji wraz z nadbudową szkoły podstawowej w Zarębach Kościelnych - Poprawa warunków edukacyjnych

– projekt dotyczy rozbudowy szkoły podstawowej w Zarębach Kościelnych. Inwestycja obejmuje również poprawę efektywności energetycznej placówki. Projekt jest odpowiedzią na wykazaną w diagnozie potrzebę rozwoju placówek oświaty na terenie Gminy. Dodatkowym potwierdzeniem na potrzebę realizacji danego projektu są zapisy Strategii Rozwoju Gminy Zaręby Kościelne, gdzie wskazano potrzeby modernizacji placówek dydaktycznych. Placówkę wskazano jako obiekt nie zapewniający odpowiednich warunków nauczania. Wysokiej jakości infrastruktura edukacyjna pozwala na podniesienie poziomu kształcenia. Diagnoza wykazała niski poziom kształcenia w danej szkole. Inwestycja prowadzi do wyjścia z sytuacji kryzysowej obszaru rewitalizacji poprzez poprawę warunków nauczania najmłodszych mieszkańców obszaru rewitalizacji, którym zdobyta wiedza może pomóc w dorosłym życiu. Stworzenie odpowiednich warunków nauczania jest istotnym wsparciem dla efektywności prowadzonych zajęć edukacyjnych. Projekt swym zasięgiem oddziaływania obejmuje obszar rewitalizacji. Jest również ściśle powiązany z projektami społecznymi 1.1 i 1.2. Członkowie KIS w ramach prowadzonej reintegracji zawodowej mogliby uczestniczyć w pracach budowlanych związanych z nadbudową szkoły podstawowej. Natomiast Akademia Rodziny mogłaby prowadzić zajęcia animacyjno-edukacyjne w szkole podstawowej dla rodzin uczniów zamieszkałych na obszarze rewitalizacji. Projekt jest ukierunkowany na poprawę jakości i funkcjonowania podstawowej infrastruktury społecznej w obszarze rewitalizacji. Jego realizacja jest również korzystna dla pozostałych mieszkańców Gminy Zaręby Kościelne, których dzieci uczęszczają do danej placówki co prowadzi do zrównoważonego rozwoju społecznego i wzrostu jakości kapitału społecznego.

2.5 Rozbudowa boiska przy Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Zarębach Kościelnych - Poprawa warunków życia, stanu kultury w gminie

– projekt dotyczy kompleksowej rozbudowy boiska sportowego znajdującego się przy szkole celem poprawy jakości infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i poprawy warunków edukacyjnych dzieci uczęszczających do danej placówki. Działanie jest powiązane z projektem 2.4, w zakresie poprawy warunków nauczania w Szkole. Boiska szkolne są również częścią infrastruktury sportowo-rekreacyjnej udostępnionej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Rozbudowa boiska jest również ujęta w Strategii Rozwoju Gminy Zaręby Kościelne jako jedno z działań służących realizacji celu odnoszącego się do rozwoju infrastruktury społecznej, co potwierdza istotne znaczenie dla rozwoju obszaru rewitalizacji. Efektem działania będzie poprawa jakości prowadzonych zajęć edukacyjnych i modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w Zarębach Kościelnych. Projekt jest ściśle powiązany z realizacją projektów społecznych 1.1 i 1.2. Członkowie KIS mogliby uczestniczyć w działaniach budowlanych związanych z realizacją projektu, a także zostało by utworzone jedno miejsce pracy związane z obsługą danego obiektu. Akademia Rodziny również mogła by prowadzić swoje zajęcia z wykorzystaniem zmodernizowanej infrastruktury.

Wyznaczono również **przedsięwzięcia uzupełniające**, które realizują wyznaczone cele rewitalizacji i mają na celu ograniczenie bądź eliminację negatywnych zjawisk. Jednakże ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno jest je zidentyfikować indywidualnie, i wskazać szczegółowe informacje na temat np. podmiotu realizującego przedsięwzięcie, sposobów oceny efektów realizacji przedsięwzięć/projektów rewitalizacyjnych. Lista przedsięwzięć uzupełniających przedstawia się następująco:

1. **Poprawa efektywności energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji** – przedsięwzięcie dotyczy kompleksowej termomodernizacji wielorodzinnych budynków mieszkalnych znajdujących się w obszarze rewitalizacji. Przedsięwzięcie wspiera realizację projektów społecznych poprzez poprawę warunków życia mieszkańców rewitalizacji. Jest to działanie uzupełniające efektywną realizację projektów społecznych i pośrednio pomaga wyjść z sytuacji kryzysowej obszaru rewitalizacji.
2. **Przygotowanie terenów inwestycyjnych na obszarze rewitalizacji** – przedsięwzięcie ma na celu przygotowanie potencjalnych terenów inwestycyjnych na obszarze rewitalizacji celem wsparcia lokalnej przedsiębiorczości co prowadzi do ograniczenia bądź eliminacji negatywnych zjawisk społecznych w postaci bezrobocia, czy niskiej samowystarczalności ekonomicznej.
3. **Ograniczenie niskiej emisji poprzez poprawę efektywności wytwarzania i dystrybucji ciepła** – przedsięwzięcie obejmuje wymianę czynnika grzewczego (kotłów, pieców, urządzeń grzewczych) w gospodarstwach domowych i lokalnych kotłowni. Inwestycja ma na celu ograniczenie niskiej emisji i poprawę warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Takie działanie wydatnie wspiera realizację projektów społecznych, poprawia jakość życia i pomaga wyjść z zdiagnozowanej sytuacji kryzysowej.
4. **Budowa oczyszczalni ścieków wraz z siecią kanalizacyjną w miejscowościach Zaręby Kościelne, Nienały Brewki - Poprawa życia mieszkańców gminy i poprawa warunków dla podstawowej działalności** – przedsięwzięcie zakłada rozwój sieci kanalizacyjnej na obszarze rewitalizacji w miejscowościach Zaręby Kościelne i Nienały Brewki, a także budowę oczyszczalni ścieków. Inwestycja jest odpowiedzią na brak podstawowej infrastruktury technicznej w obszarze rewitalizacji, która została wykazana w diagnozie. Działanie wpływa bezpośrednio na poprawę warunków bytowych mieszkańców obszaru rewitalizacji i poprawę jakości środowiska. Część projektu wychodzi poza obszar rewitalizacji (Nienały – Brewki), jednak większość planowanej inwestycji jest zlokalizowana w Zarębach Kościelnych, gdzie wykazano najwyższy odsetek nieruchomości użytkujących zbiorniki wybieralne (szamba) w ogóle nieruchomości. Dodatkowo dane przedsięwzięcie zostało ujęte w Strategii Rozwoju Gminy Zaręby Kościelne, co wskazuje na istotne znaczenie dla rozwoju gminy.
5. **Rozbudowa stacji uzdatniania wody w Zarębach Kościelnych - Poprawa życia mieszkańców gminy i poprawa warunków dla podstawowej działalności** – inwestycja obejmuje rozbudowę stacji uzdatniania wody celem jej unowocześnienia i zwiększenia możliwości rozwojowych sieci wodociągowej w obszarze rewitalizacji. Obecna stacja uzdatniania wody jest wyposażona w dwie studnie, jednak wymagana jest jej rozbudowa i modernizacja celem lepszej obsługi mieszkańców Zaręb Kościelnych. Zamierzonym efektem przedsięwzięcia jest poprawa warunków do życia i zapewnienie podstawowych potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji.
6. **Wymiana źródeł światła w Urzędzie Gminy i jednostkach podległych - Redukcja zużycia energii finalnej poprzez podniesienie efektywności energetycznej** – przedsięwzięcie dotyczy wymiany źródeł światła na energooszczędne w budynku Urzędu Gminy i w Publicznej Bibliotece Gminy Zaręby Kościelne. Inwestycja ma na celu poprawę efektywności energetycznej danych budynków, które obsługują mieszkańców Gminy w zakresie usług administracyjnych i kulturalnych. Są także miejscem realizacji projektów społecznych 1.1 i 1.2. Poprawa warunków obsługi mieszkańców w danych

placówkach przyczyni się do efektywniejszej realizacji zmian społecznych. Grupą docelową są wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, a szczególnie osoby uczestniczące w projektach z przedsięwzięcia pierwszego. Efektem inwestycji ma być efektywniejsza realizacja procesu rewitalizacji w zakresie działań wyznaczonych w przedsięwzięciu pierwszym.

- 7. Utworzenie systemu monitoringu w Zarębach Kościelnych** - przedsięwzięcie zakłada utworzenie systemu monitoringu wizyjnego na obszarze rewitalizacji w miejscach najbardziej zagrożonych na zakłócanie porządku publicznego. Działanie jest odpowiedzią na zdiagnozowany wysoki odsetek interwencji służb porządkowych na obszarze rewitalizacji. Opisywane przedsięwzięcie jest w części uzupełnieniem wcześniej zrealizowanych przedsięwzięć, poprzez wzmocnienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizacji. Monitoring jest również jednym z działań zabezpieczających zmodernizowane obiekty przed dewastacją (świetlica wiejska – 2.2, zespół klasztorny – 2.1).
- 8. Rewitalizacja naszą wspólną sprawą** – przedsięwzięcie zakłada przeprowadzenie działań promocyjno-edukacyjnych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, a także pozostałych interesariuszy. Zadanie ma na celu podniesienie świadomości społecznej, w szczególności mieszkańców obszaru rewitalizacji na temat prowadzonego procesu rewitalizacji i jego partycypacyjnego charakteru. Zakłada on działania promocyjne zaplanowanych działań rewitalizacyjnych, tak aby mieszkańcy aktywnie w nich uczestniczyli. Równocześnie byłyby prowadzone działania edukacyjne, które podniosłyby świadomość społeczną na temat rewitalizacji, a także zachęciły by do aktywnego i efektywnego uczestnictwa mieszkańców we wdrażaniu programu, a także w jego ciągłym ulepszaniu. Dane przedsięwzięcie wynika z przeprowadzonych konsultacji społecznych, które wykazały stosunkowo niskie zainteresowanie interesariuszy w przygotowaniu i uczestnictwie przy opracowaniu PR.

Szczegółowy opis głównych i uzupełniających projektów rewitalizacyjnych zawierających syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań, wskazanie podmiotu realizującego, założenia i cel(e) projektu, szacunkową wartość, prognozowane rezultaty oraz sposób oceny (zmierzenia) efektów realizacji projektów w odniesieniu do przyjętych celów programu został przedstawiony w poniższych tabelach.

Tabela 18. Szczegółowy opis głównych projektów rewitalizacyjnych z przedsięwzięcia 1. Aktywizacji społeczno-gospodarczej mieszkańców prowadzącej do wyjścia z sytuacji kryzysowej obszaru zdegradowanego

Lp.	Projekt	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Prognozowane rezultaty i cel(e)	Zakres realizowanych zadań i działań	Szacunkowa wartość projektu (zł)	Sposób oceny efektów realizacji projektów
CEL REWITALIZACJI: Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji							
KIERUNEK ODPOWIADAJĄCY: Aktywna reintegracja zawodowa i wsparcie osób bezrobotnych							
KIERUNEK ODPOWIADAJĄCY: Aktywne włączenie społeczne osób będących w trudnej sytuacji życiowej							
1	1.1 Utworzenie Klubu Integracji Społecznej	Zaręby Kościelne Urząd Gminy Zaręby Kościelne	Gmina Zaręby Kościelne	<p>Prognozowane rezultaty:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji – poprawa sytuacji na rynku pracy, – wzrost jakości kapitału ludzkiego, – wzrost jakości kapitału społecznego. <p>Cel(e) projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – stworzenie odpowiednich warunków aktywizacji i integracji społecznej celem ograniczenia bezrobocia i liczby osób korzystających z pomocy społecznej w obszarze rewitalizacji. 	<ul style="list-style-type: none"> – projekt dotyczy utworzenia KIS-u, który realizuje reintegrację zawodową i społeczną poprzez organizację takich działań jak: działania mające na celu pomóc w znalezieniu pracy, przygotowanie do podjęcia zatrudnienia lub działalności w formie spółdzielni socjalnej, prace społecznie użyteczne, roboty publiczne, poradnictwo prawne, działalność samopomocową w zakresie zatrudnienia, spraw mieszkaniowych i socjalnych, a także staże zawodowe, – powyższe działania będą prowadzone przez pracowników GOPS i są odpowiedzialną na zdiagnozowany problem bezrobocia i brak samowystarczalności ekonomicznej mieszkańców. Działania są skierowane do mieszkańców obszaru rewitalizacji, które zostały ujęte w 	1 000 000	<p>Wskaźnik produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 30 os. <p>Wskaźnik rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu – 15 os. – Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 10 os. – Liczba osób zagrożonych

Lp.	Projekt	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Prognozowane rezultaty i cel(e)	Zakres realizowanych zadań i działań	Szacunkowa wartość projektu (zł)	Sposób oceny efektów realizacji projektów
							<p>ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 5 os.</p> <p>Sposób zmiernia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dane Urzędu Gminy, – dane PUP, – ewidencja osób objętych projektem.
CEL REWITALIZACJI: Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji							
KIERUNEK ODPOWIADAJĄCY: Aktywne włączenie społeczne osób będących w trudnej sytuacji życiowej							
2	1.2 Utworzenie Akademii Rodziny w Zarębach Kościelnych	Zaręby Kościelne Urząd Gminy Zaręby Kościelne	Gmina Zaręby Kościelne	<p>Prognozowane rezultaty:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, – poprawa sytuacji rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, – wzrost jakości kapitału społecznego. <p>Cel(e) projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – integracja społeczna i promocja rodziny celem poprawy 	<ul style="list-style-type: none"> – projekt dotyczy poprawy jakości życia rodzin z obszaru rewitalizacji poprzez prowadzenie zintegrowanych, kompleksowych działań odpowiadających ich potrzebom, – działania z zakresu profilaktyki, terapeutyczno-edukacyjne, kulturalne, sportowe i edukacyjne będą prowadzone dla wszystkich rodzin a głównie dla rodzin wymagających wsparcia ze względu na trudną sytuację (analiza wskaźnikowa samowystarczalności ekonomicznej), 	700 000	<p>Wskaźnik produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 60 os. <p>Wskaźnik rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu

Lp.	Projekt	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Prognozowane rezultaty i cel(e)	Zakres realizowanych zadań i działań	Szacunkowa wartość projektu (zł)	Sposób oceny efektów realizacji projektów
				sytuacji życiowej mieszkańców obszaru rewitalizacji.	<ul style="list-style-type: none"> – za organizację i funkcjonowanie Akademii będzie odpowiedzialny Urząd Gminy we współpracy z GOPS, – projekt przewiduje również przeprowadzenie szkoleń, zajęć terapeutyczno-edukacyjnych przez ekspertów zewnętrznych. 		<p>programu – 20 os.</p> <p>Sposób zmierzenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dane Urzędu Gminy – ewidencja osób objętych projektem.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 19. Szczegółowy opis głównych projektów rewitalizacyjnych z przedsięwzięcia 2. Poprawa struktury funkcjonalno-przestrzennej wsparciem rozwoju społeczno-gospodarczego

Lp.	Projekt	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Prognozowane rezultaty i cel(e)	Zakres realizowanych zadań i działań	Szacunkowa wartość projektu (zł)	Sposób oceny efektów realizacji projektów
CEL REWITALIZACJI: Poprawa stanu struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji							
KIERUNEK ODPOWIADAJĄCY: Zachowanie dziedzictwa kulturowego i promocja regionu poprzez renowację zabytkowych obiektów w Zarębach Kościelnych							
1	2.1 Renowacja zabytkowego kompleksu klasztorowego w Zarębach Kościelnych	Zaręby Kościelne, ul. Farna 22	Parafia św. Stanisława, Gmina Zaręby Kościelne	<p>Prognozowane rezultaty:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przywrócenie dawnego wyglądu i poprawa efektywności energetycznej zespołu klasztorowego, – promocja dziedzictwa kulturowego regionu – 	<ul style="list-style-type: none"> – kompleksowa renowacja budynku Kościoła św. Apostoła Szymona i Judy Tadeusza obejmująca kompleksowy remont wnętrza, dachu, elewacji. – remont budynków zespołu klasztorowego obejmująca remont elewacji, dachu, wymianę stolarki okiennej i poprawę efektywności energetycznej budynków, – przeprowadzenie działań 	1 500 000	<p>Wskaźnik produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – liczba obiektów zabytkowych objętych wsparciem – 1 szt. – liczba obiektów zaadaptowanych na cele usługowe – 1 szt. <p>Wskaźnik rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób zagrożonych

Lp.	Projekt	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Prognozowane rezultaty i cel(e)	Zakres realizowanych zadań i działań	Szacunkowa wartość projektu (zł)	Sposób oceny efektów realizacji projektów
				<p>zabytkowego zespołu klasztornego,</p> <ul style="list-style-type: none"> – utworzenie infrastruktury na rzecz aktywizacji społecznej, włączenia społecznego mieszkańców obszaru rewitalizacji. <p>Cel(e) projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wzrost jakości życia mieszkańców dzięki poprawie jakości infrastruktury społecznej, – ochrona dziedzictwa kulturowego regionu poprzez renowację obiektów zabytkowych. 	<p>promocyjnych: montaż tablicy informacyjnej,</p> <ul style="list-style-type: none"> – utworzenie lokalu usługowego za obsługę którego będą odpowiedzialni członkowie KIS – stworzenie dwóch miejsc pracy dla nich. 		<p>ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu – 3 os.</p> <ul style="list-style-type: none"> – liczba utworzonych miejsc pracy – 3 miejsca. <p>Sposób zmierzenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dokumentacja techniczna, – protokoły odbioru robót budowlanych, – dane Urzędu Gminy.
CEL REWITALIZACJI: Poprawa stanu struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji							
KIERUNEK ODPOWIADAJĄCY: Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej na rzecz aktywizacji i poprawy warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji							
2	2.2 Adaptacja budynku komunalnego na świetlice wiejską	Zaręby Kościelne, ul. Kowalska 13	Gmina Zaręby Kościelne	<p>Prognozowane rezultaty:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozwój infrastruktury na rzecz aktywizacji społecznej w Zarębach Kościelnych, – stworzenie nowego 	<ul style="list-style-type: none"> – budynek kompleksowa termomodernizacja i rozbudowa budynku, remont dachu, adaptacja pomieszczeń na cele działalności świetlicy wiejskiej, doposażenie w odpowiedni sprzęt, wymiana okien, drzwi, 	700 000	<p>Wskaźnik produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt. (świetlica wiejska) – powierzchnia obszarów objętych

Lp.	Projekt	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Prognozowane rezultaty i cel(e)	Zakres realizowanych zadań i działań	Szacunkowa wartość projektu (zł)	Sposób oceny efektów realizacji projektów
				<p>miejsca spotkań dla mieszkańców,</p> <ul style="list-style-type: none"> – nowe miejsce organizacji spotkań i wydarzeń kulturalnych, – utworzenie miejsca pracy. <p>Cel(e) projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poprawa warunków życia mieszkańców wsi Zaręby Kościelne poprzez rozwój infrastruktury społecznej i wsparcie realizacji przedsięwzięcia pierwszego, 	<ul style="list-style-type: none"> – teren: uporządkowanie zieleni, utwardzenie terenu, montaż urządzeń placu zabaw, montaż urządzeń siłowni zewnętrznej, budowa wiaty i miejsca do grillowania. 		<p>rewitalizacją – 0,1 ha</p> <p>Wskaźnik rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu – 1 os. – liczba utworzonych miejsc pracy – 1 miejsce <p>Sposób zmiernia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dokumentacja techniczna, – protokoły odbioru robót budowlanych, – dane Urzędu Gminy.
CEL REWITALIZACJI: Poprawa stanu struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji							
KIERUNEK ODPOWIADAJĄCY: Poprawa jakości środowiska i warunków bytowych ludności poprzez inwestycje w rozwój infrastruktury technicznej i poprawę efektywności energetycznej budynków							
3	2.3 Termomodernizacja budynku komunalnego w Zarębach Kościelnych	Zaręby Kościelne, ul. Leśna 3	Gmina Zaręby Kościelne	<p>Prognozowane rezultaty:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poprawa efektywności energetycznej wielorodzinnego budynku mieszkalnego w Zarębach Kościelnych, – poprawa warunków 	<ul style="list-style-type: none"> – ocieplenie obiektu: przegród zewnętrznych obiektu, w tym ścian zewnętrznych, podłóg, dachu, wymiana okien i drzwi zewnętrznych, – wymiana oświetlenie na energooszczędne, – przebudowa systemu grzewczego, – instalacja OZE w postaci paneli fotowoltaicznych na 	400 000	<p>Wskaźnik produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 1 szt. – liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii – 5 szt. <p>Wskaźnik rezultatu</p>

Lp.	Projekt	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Prognozowane rezultaty i cel(e)	Zakres realizowanych zadań i działań	Szacunkowa wartość projektu (zł)	Sposób oceny efektów realizacji projektów
				bytowych mieszkańców, – ograniczenie niskiej emisji. Cel(e) projektu: – poprawa efektywności energetycznej wielorodzinnego budynku mieszkalnego celem poprawy warunków bytowych mieszkańców.	dachu budynku.		bezpośredniego: – ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej – 25 % Sposób zmierzenia: – dokumentacja techniczna, – protokoły odbioru robót budowlanych, – dane Urzędu Gminy, – audyt energetyczny rewitalizowanego budynku.
CEL REWITALIZACJI: Poprawa stanu struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji							
KIERUNEK ODPOWIADAJĄCY: Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej na rzecz aktywizacji i poprawy warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji							
KIERUNEK ODPOWIADAJĄCY: Poprawa jakości środowiska i warunków bytowych ludności poprzez inwestycje w rozwój infrastruktury technicznej i poprawę efektywności energetycznej budynków							
4	2.4 Opracowanie dokumentacji wraz z nadbudową szkoły podstawowej w Zarębach Kościelnych - Poprawa warunków edukacyjnych	Zaręby Kościelne, Ul. Farna 20	Gmina Zaręby Kościelne	Prognozowane rezultaty: – poprawa efektywności energetycznej budynków Szkoły Podstawowej w Zarębach Kościelnych, – ograniczenie niskiej emisji, – rozwój placówek oświaty i poprawa warunków edukacyjnych, – stworzenie	– projekt obejmuje opracowanie niezbędnej dokumentacji dotyczącej nadbudowy budynku szkoły podstawowej i jego kompleksowej termomodernizacji obejmującej: – ocieplenie obiektu: przegród zewnętrznych obiektu, w tym ścian zewnętrznych, podłóg, dachu, wymiana okien i drzwi zewnętrznych, – wymiana oświetlenie na energooszczędne,	1 600 000	Wskaźnik produktu: – liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 1 szt. Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: – zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych – o 25 %. Sposób zmierzenia:

Lp.	Projekt	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Prognozowane rezultaty i cel(e)	Zakres realizowanych zadań i działań	Szacunkowa wartość projektu (zł)	Sposób oceny efektów realizacji projektów
				<p>warunków do realizacji zadań z zakresu aktywizacji społecznej – powiązanie z projektem 1.2</p> <p>Cel(e) projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poprawa efektywności energetycznej Publicznej Szkoły Podstawowej w Zarębach Kościelnych – poprawa warunków edukacyjnych w danej placówce. 	<ul style="list-style-type: none"> – przebudowa systemu grzewczego, – instalacja OZE w postaci paneli fotowoltaicznych na dachu budynku 		<ul style="list-style-type: none"> – dokumentacja techniczna, – protokoły odbioru robót budowlanych, – dane Urzędu Gminy, – audyt energetyczny budynku.
CEL REWITALIZACJI: Poprawa stanu struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji							
KIERUNEK ODPOWIADAJĄCY: Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej na rzecz aktywizacji i poprawy warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji							
5	2.5 Rozbudowa boiska przy Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Zarębach Kościelnych - Poprawa warunków życia, stanu kultury w gminie	Zaręby Kościelne, Ul. Farna 20	Gmina Zaręby Kościelne	<p>Prognozowane rezultaty:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w Zarębach Kościelnych, – poprawa warunków edukacyjnych, – poprawa jakości infrastruktury na rzecz integracji lokalnej społeczności 	<ul style="list-style-type: none"> – rozbudowa boiska sportowego i zmiana nawierzchni na sztuczną trawę i nawierzchnie poliuretanową, – kompleks boisk będzie się składał z boiska do piłki nożnej (sztuczna trawa) i budowy boiska wielofunkcyjnego o nawierzchni poliuretanowej, – zagospodarowanie otoczenia: urządzenie zieleni towarzyszącej, utwardzenie terenu, montaż 	800 000	<p>Wskaźnik produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 1 ha <p>Wskaźnik rezultatu bezpośredniego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – liczba utworzonych miejsc pracy – 1 miejsce – liczb wydarzeń kulturalnych zrealizowanych w ciągu roku – 1 szt. – liczba osób korzystających ze

Lp.	Projekt	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Prognozowane rezultaty i cel(e)	Zakres realizowanych zadań i działań	Szacunkowa wartość projektu (zł)	Sposób oceny efektów realizacji projektów
				Cel(e) projektu: <ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości infrastruktury sportowo-rekreacyjnej – poprawa warunków edukacyjnych Szkoły Podstawowej w Zarębach Kościelnych. 	<ul style="list-style-type: none"> małej architektury: ławek, kabiny dla zawodników rezerwowych, – utworzenie miejsca pracy do obsługi obiektu dla członka KIS. 		zrewitalizowanych obszarów w skali roku – 250 os. Sposób zmiernia: <ul style="list-style-type: none"> – dokumentacja techniczna, – protokoły odbioru robót budowlanych, – dane Urzędu Gminy.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 20. Szczegółowy opis planowanych przedsięwzięć uzupełniających

Lp.	Projekt	Lokalizacja	Charakterystyka projektu
CEL REWITALIZACJI: Poprawa stanu struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji			
KIERUNEK ODPOWIADAJĄCY: Poprawa jakości środowiska i warunków bytowych ludności poprzez inwestycje w rozwój infrastruktury technicznej i poprawę efektywności energetycznej budynków			
1	1. Poprawa efektywności energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji	Zaręby Kościelne	<ul style="list-style-type: none"> – przedsięwzięcie dotyczy kompleksowej termomodernizacji wielorodzinnych budynków mieszkalnych w miejscowościach wchodzących w obszar rewitalizacji, – kompleksowa modernizacja energetyczna obejmuje następujący zakres prac: ocieplenie obiektu, wymiana oświetlenia na energooszczędne, przebudowa systemów grzewczych, chłodzących, wentylacji i klimatyzacji. Zakres prac będzie wynikał z przeprowadzonego audytu energetycznego, – celem przedsięwzięcia jest wsparcie realizacji głównych działań rewitalizacyjnych poprzez poprawę warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Kompleksowe oddziaływanie na obszar rewitalizacji we wszystkich aspektach prowadzi do skutecznego i trwałego wyjścia z sytuacji kryzysowej. Przedsięwzięcie jest uzupełnieniem projektów społecznych.
CEL REWITALIZACJI: Poprawa stanu struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji			
KIERUNEK ODPOWIADAJĄCY: Wsparcie przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji poprzez rozwój obszarów inwestycyjnych			
2	2. Przygotowanie terenów inwestycyjnych na obszarze rewitalizacji	Zaręby Kościelne	<ul style="list-style-type: none"> – przedsięwzięcie dotyczy uporządkowania i przygotowania terenów inwestycyjnych w celu nadani im nowych funkcji gospodarczych, – obejmuje takie działania jak: prace studyjno-koncepcyjne (element uzupełniający), kompleksowe wyposażenie terenu w media, budowę lub modernizację wewnętrznego układu komunikacyjnego, modernizację i adaptację budynków na cele gospodarcze, zagospodarowanie otoczenia (element uzupełniający), – celem przedsięwzięcia jest wsparcie realizacji głównych działań rewitalizacyjnych poprzez stworzenie warunków dla pobudzenia lokalnej przedsiębiorczości i wyeliminowania bądź ograniczenia problemu bezrobocia na obszarze rewitalizacji.
CEL REWITALIZACJI: Poprawa stanu struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji			
KIERUNEK ODPOWIADAJĄCY: Poprawa jakości środowiska i warunków bytowych ludności poprzez inwestycje w rozwój infrastruktury technicznej i poprawę efektywności energetycznej budynków			
3	3. Ograniczenie niskiej emisji poprzez poprawę efektywności wytwarzania i dystrybucji ciepła	Zaręby Kościelne	<ul style="list-style-type: none"> – przedsięwzięcie dotyczy ograniczenia niskiej emisji poprzez wsparcie działań dotyczących poprawy efektywności wytwarzania i dystrybucji ciepła, – obejmuje takie działania jak: wymianę czynnika grzewczego w postaci kotłów, pieców, urządzeń grzewczych w gospodarstwach domowych lub w ramach lokalnych źródeł ciepła tj. kotłownie osiedlowe, czy kotłownie zasilające kilka budynków, – celem przedsięwzięcia jest wsparcie realizacji głównych działań rewitalizacyjnych poprzez poprawę warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Przedsięwzięcie jest uzupełnieniem dla projektów społecznych.

Lp.	Projekt	Lokalizacja	Charakterystyka projektu
CEL REWITALIZACJI: Poprawa stanu struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji			
KIERUNEK ODPOWIADAJĄCY: Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej na rzecz aktywizacji i poprawy warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji			
4	4. Budowa oczyszczalni ścieków wraz z siecią kanalizacyjną w miejscowościach Zaręby Kościelne, Nienały Brewki - Poprawa życia mieszkańców gminy i poprawa warunków dla podstawowej działalności	Zaręby Kościelne, Nienały Brewki	<ul style="list-style-type: none"> - budowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Zaręby Kościelne, - rozbudowa sieci kanalizacyjnej w miejscowościach Zaręby Kościelne i Nienały – Brewki, - celem przedsięwzięcia poprawa warunków bytowych mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez rozbudowę podstawowej infrastruktury technicznej w postaci oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej. - przedsięwzięcie swym zasięgiem obejmuje miejscowość Zaręby Kościelne znajdująca się poza obszarem rewitalizacji, a także wieś Nienały Brewki położoną poza obszarem rewitalizacji. Jednak większa część inwestycji łącznie z oczyszczalnią ścieków jest zlokalizowana w obrębie obszaru wyznaczonego do przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych. Na obszarze wsi Zaręby Kościelne nie ma sieci odprowadzania ścieków, co wykazała diagnoza (podrozdział 3.2.7.1). Dane działanie jest również ujęte w Strategii Rozwoju Gminy Zaręby Kościelne co świadczy o istotnym znaczeniu inwestycji dla obszaru rewitalizacji.
CEL REWITALIZACJI: Poprawa stanu struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji			
KIERUNEK ODPOWIADAJĄCY: Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej na rzecz aktywizacji i poprawy warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji			
5	5. Rozbudowa stacji uzdatniania wody w Zarębach Kościelnych - Poprawa życia mieszkańców gminy i poprawa warunków dla podstawowej działalności	Zaręby Kościelne	<ul style="list-style-type: none"> - przedsięwzięcie obejmuje kompleksową modernizację stacji uzdatniania wody w Zarębach Kościelnych, wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań technicznych, i zwiększą możliwości rozwoju sieci wodociągowej, - budowa nowej studni i zbiornika wyrównawczego, - celem projektu jest poprawa warunków bytowych mieszkańców obszaru rewitalizacji, których zaopatruje stacja uzdatniania wody, dzięki jej kompleksowej modernizacji i rozbudowy o kolejną studnię i zbiornik wyrównawczy.
CEL REWITALIZACJI: Poprawa stanu struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji			
KIERUNEK ODPOWIADAJĄCY: Poprawa jakości środowiska i warunków bytowych ludności poprzez inwestycje w rozwój infrastruktury technicznej i poprawę efektywności energetycznej budynków			
6	6. Wymiana źródeł światła w Urzędzie Gminy i jednostkach podległych - Redukcja zużycia energii finalnej poprzez podniesienie efektywności energetycznej	Zaręby Kościelne	<ul style="list-style-type: none"> - przedsięwzięcie obejmuje wymianę źródeł światła (w Urzędzie Gminy i w Publicznej Bibliotece Gminy Zaręby Kościelne) na energooszczędne, - celem projektu jest poprawa jakości pełnionych usług administracyjnych i kulturalnych. Realizacja przedsięwzięcia wpływa również pośrednio na poprawę warunków realizacji projektów społecznych, które są zlokalizowane w Urzędzie Gminy.

Lp.	Projekt	Lokalizacja	Charakterystyka projektu
CEL REWITALIZACJI: Poprawa stanu struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji			
KIERUNEK ODPOWIADAJĄCY: Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej na rzecz aktywizacji i poprawy warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji			
7	7. Utworzenie systemu monitoringu w Zarębach Kościelnych	Zaręby Kościelne	<ul style="list-style-type: none"> – przedsięwzięcie zakłada utworzenie systemu monitoringu wizyjnego na obszarze rewitalizacji w miejscach najbardziej zagrożonych na zakłócanie porządku publicznego. – Celem przedsięwzięcia jest poprawa warunków bezpieczeństwa publicznego w Gminie i ograniczenie dużej liczby interwencji służb porządkowych na danym obszarze. – Przedsięwzięcie jest powiązane z realizacją projektu 2.1 i 2.2.
CEL REWITALIZACJI: Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji			
KIERUNEK ODPOWIADAJĄCY3. Prowadzenie działań edukacyjnych i promocyjnych dotyczących procesu rewitalizacji w Zarębach Kościelnych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji			
8	8. Rewitalizacja naszą wspólną sprawą	Zaręby Kościelne	<ul style="list-style-type: none"> – prowadzenie cyklicznych działań promocyjno-edukacyjnych z zakresu prowadzonej rewitalizacji w wyznaczonym obszarze rewitalizacji, – organizowanie spotkań, warsztatów, debat i innych działań edukacyjnych i promocyjnych przybliżających tematykę procesu rewitalizacji i dużą wagę udziału wszystkich interesariuszy we wdrażaniu, ocenie i aktualizacji programu rewitalizacji, – działania wynikające z projektu będą zorganizowane w obszarze rewitalizacji, – prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych za pomocą różnych środków przekazu np. Internet, lokalna prasa, telewizja, radio.

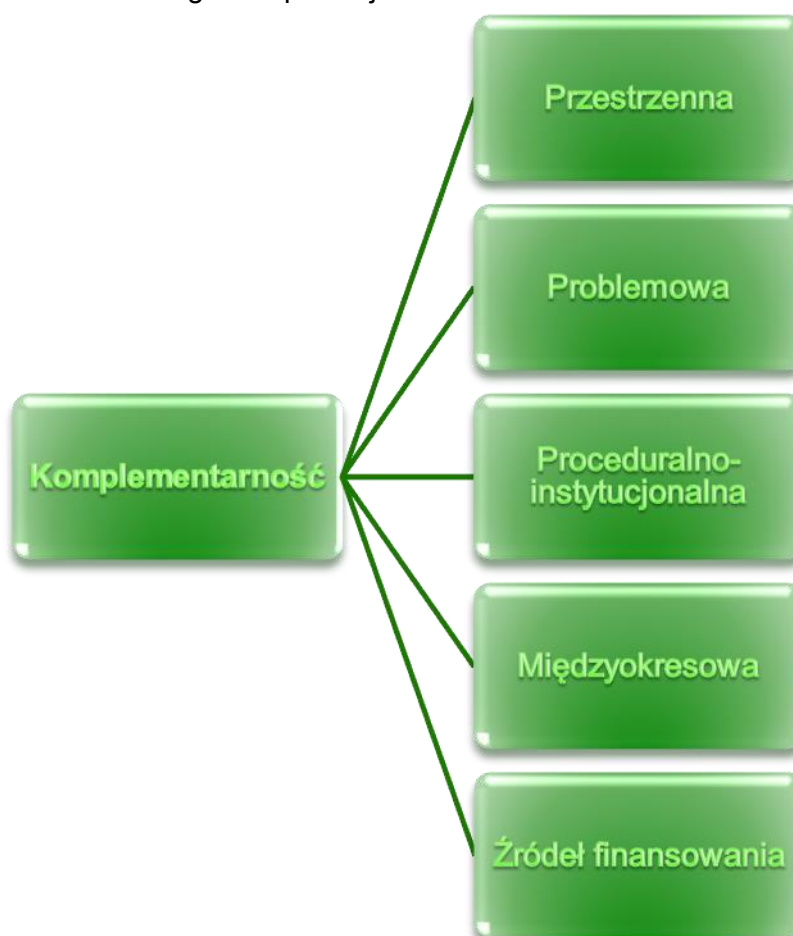
Źródło: opracowanie własne

7.2. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH

W niniejszym rozdziale przedstawiono mechanizmy integrowania działań rewitalizacyjnych, których celem jest wyjście z sytuacji kryzysowej obszarów zdegradowanych. Wszystkie przedsięwzięcia i przypisane do nich projekty są zgodne z cechami charakteryzującymi właściwie wykonany program rewitalizacji przedstawiony w „Instrukcji dotyczącej przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu przestrzennego” i „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” Przede wszystkim projekty zawarte w PR cechują się komplementarnością pod względem: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródeł finansowania.

7.2.1. Mechanizmy zapewniania komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

Zachowanie komplementarności projektów rewitalizacyjnych w różnych wymiarach jest koniecznym wymogiem dla wspierania projektów w ramach RPO WM. Poszczególne wymiary zostały przedstawione w grafice poniżej

Ryc. 17. Wymiary komplementarności projektów rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 - 2020”

Program Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne jest komplementarny pod względem przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródeł finansowania. Szczegółowy opis komplementarności PR dla poszczególnych wymiarów został przedstawiony poniżej.

Komplementarność **przestrzenna** została zachowana dzięki koncentracji wszystkich działań rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne obejmują swym zasięgiem obszar rewitalizacji i oddziałują na wykazane w diagnozie problemy ze sfery społecznej i środowiskowej. Projekty dotyczące rewitalizacji „fizycznej” (przedsięwzięcia i projekty infrastrukturalne, przestrzenno-funkcjonalne, gospodarcze, techniczne, środowiskowe) to inwestycje, które służą przywróceniu lub nadaniu nowych funkcji zdegradowanym obszarom, w tym także rozbudowie niezbędnej infrastruktury społecznej i technicznej. Projekty o charakterze społecznym również oddziałują i skoncentrowane są na obszarze rewitalizacji. Wszystkie działania są ze sobą ściśle powiązane i oddziałują kompleksowo na obszar rewitalizacji Gminy, celem ograniczenia bądź eliminacji zbadanych problemów we wsi Zaręby Kościelne.

Komplementarność **problemowa** przedsięwzięć rewitalizacyjnych również została zachowana. PR obejmuje wszystkie sfery działań rewitalizacyjnych wyrażone w projektach rewitalizacyjnych, a są to sfera społeczna, gospodarcza, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa. Prawidłowo prowadzona rewitalizacja odnosi do wszystkich z wymienionych sfer i dopiero wtedy prowadzi do skutecznej rewitalizacji społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji. Wszystkie przedsięwzięcia wzajemnie się uzupełniają i łącznie oddziałują na obszar we wszystkich aspektach rewitalizacji, a także są odzwierciedleniem określonych celów rewitalizacji i kierunków działań wynikających ze zdiagnozowanych problemów.

Projekty społeczne mają na celu ograniczenie lub eliminację negatywnych zjawisk w postaci bezrobocia i niskiej samowystarczalności ekonomicznej ludności. Wsparciem dla tych działań są projekty tworzące nową infrastrukturę, a także rozbudowujące już istniejącą. Odnoszą się one do powstania infrastruktury społecznej czy infrastruktury technicznej. Wymienione działania razem prowadzą do poprawy warunków życia i integracji społeczno-zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zamierzonym efektem tak prowadzonej rewitalizacji jest wyjście z sytuacji kryzysowej obszaru rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne.

Komplementarność **źródeł finansowania** została zachowana we wszystkich projektach, co oznacza, że w kontekście polityki spójności 2014-2020 projekty opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Projekty zakładają różne źródła finansowania, w tym: środki własne Gminy Zaręby Kościelne. Wszystkie źródła finansowania wzajemnie się uzupełniają celem uzyskania korzystnych efektów rewitalizacji. Dokładne wskazanie potencjalnych źródeł finansowania i szacunkowa ich wielkość została przedstawiona w podrozdziale 7.4. Szacunkowe ramy finansowe programu rewitalizacji.

Komplementarność **międzyokresowa** została zachowana dzięki integracji działań już realizowanych na terenie gminy opisanych w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Zaręby Kościelne na lata 2016-2026 (Uchwała Nr XII/84/15 Rady Gminy Zaręby Kościelne z dnia 29 grudnia 2015 r.) z przedsięwzięciami zaproponowanymi w PR. Przedsięwzięcia które zostały wpisane w program rewitalizacji są następujące:

- Rozbudowa i przebudowa budynku na potrzeby świetlicy gminnej na działce Nr 265 i 266 w Zarębach Kościelnych – Poprawa warunków życia, stanu kultury w gminie (projekt 2.2),
- Budowa oczyszczalni ścieków wraz z siecią kanalizacyjną w miejscowościach Zaręby Kościelne, Nienały Brewki - Poprawa życia mieszkańców gminy i poprawa warunków dla podstawowej działalności (przedsięwzięcie uzupełniające 4),
- Opracowanie dokumentacji wraz z nadbudową szkoły podstawowej w Zarębach Kościelnych - Poprawa warunków edukacyjnych (projekt 2.4),
- Rozbudowa boiska przy Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Zarębach Kościelnych - Poprawa warunków życia, stanu kultury w gminie (projekt 2.5),
- Wymiana źródeł światła w Urzędzie Gminy i jednostkach podległych - Redukcja zużycia energii finalnej poprzez podniesienie efektywności energetycznej (przedsięwzięcie uzupełniające 6),

We wcześniejszych latach prowadzono już działania z zakresu poprawy infrastruktury na rzecz aktywizacji społecznej na obszarze rewitalizacji, a w szczególności w samych Zarębach Kościelnych. Działania wynikające z niniejszego PR są uzupełnieniem już zrealizowanych inwestycji, celem dalszego rozwoju miejscowości przyczyniającego się do eliminacji zbadanych problemów. Poniżej przedstawiono wykaz najważniejszych inwestycji z ostatnich lat zrealizowanych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji:

1. Plac sportowo rekreacyjny w Zarębach Kościelnych
2. Przebudowa zabytkowego parkanu przy Kościele p.w. Św. Stanisława Bpa w Zarębach Kościelnych
3. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Zaręby Kościelne - etap V - modernizacja i remont SUW, zakup maszyn. Część I - Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Zaręby Kościelne - etap V. Część II: Zakup maszyn
4. Przebudowa Centrum Miejscowości Zaręby Kościelne
5. „Budowa sali sportowej przy Publicznej Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Zarębach Kościelnych”
6. Dopuszaenie i dostosowanie placówki wraz z wyposażeniem placu zabaw w gminie Zaręby Kościelne. Etap II Zakup wyposażenia i montaż placu zabaw , wykonanie bezpiecznej nawierzchni oraz montaż ogrodzenia przy Publicznej Szkole Podstawowej w Zarębach Kościelnych
7. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej części północnej Zaręb Kościelnych
8. Plac sportowo – rekreacyjny szansą na aktywność mieszkańców
9. Renowacja i remont klasztoru

7.2.2 Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Program Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne został opracowany dla wyznaczonego na etapie diagnozy obszaru rewitalizacji. Program sporządzono zgodnie z zasadami i regułami określonymi w „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020” oraz w zgodzie z „Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na

celu przywrócenie ładu przestrzennego” Obydwa dokumenty określają mechanizmy włączenia interesariuszy rewitalizacji w proces rewitalizacji jako jeden z elementów programu rewitalizacji.

W celu włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji przeprowadzono konsultacje społeczne dotyczące wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz projektu PR. Łącznie zaplanowano 3 spotkania otwarte połączone z debatą.

Pierwsze spotkanie miało na celu wprowadzenie do tematyki rewitalizacji interesariuszy i odbyło się 29.07.2016 r. w Zarębach Kościelnych w budynku Urzędu Gminy. Na spotkaniu przedstawiono podstawowe pojęcia związane z rewitalizacją, a także założenia prowadzenia procesu rewitalizacji w gminie. Zaprezentowano również harmonogram prac nad niniejszym programem. W spotkaniu wzięło udział 10 interesariuszy rewitalizacji, w tym: pracownicy Urzędu Gminy, radni, sołtysi i mieszkańcy. W trakcie spotkania przeprowadzono również dyskusje na temat możliwości jakie daje przeprowadzenie procesu rewitalizacji w Gminie, jakie niesie on za sobą obowiązki i możliwości dla podmiotów odpowiedzialnych za wdrażanie programu i jego realizację.

Następnie przeprowadzono konsultacje społeczne dotyczące wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, które odbyły się w dniach 12 – 22 sierpnia. Podczas konsultacji wszyscy interesariusze mogli zapoznać się z kompletem dokumentacji (diagnoza i graficzne przedstawienie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne), który był dostępny w siedzibie Urzędu Gminy, a także za pośrednictwem Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Zaręby Kościelne: zareby.ornet.pl, i strony internetowej Gminy Zaręby Kościelne: www.zareby-kosc.pl. Konsultacje były prowadzone w formie:

- Zbierania uwag w postaci papierowej lub elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej - drogą elektroniczną na adres: ugzar@ornet.pl i na adres korespondencyjny Urzędu Gminy Zaręby Kościelne,
- Zbierania uwag ustnych – bezpośrednio w Urzędzie Gminy Zaręby Kościelne - pokój nr 10, w godzinach pracy Urzędu,
- Zbierania uwag pisemnych lub ustnych i składanie ich do protokołu podczas spotkania otwartego połączonego z dyskusją w dniu 18 sierpnia w Urzędzie Gminy Zaręby Kościelne.

Dnia 18.08.2016 r. w Urzędzie Gminy w Zarębach Kościelnych odbyło się spotkanie otwarte dla wszystkich mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych działających na terenie Gminy. Spotkanie składało się z dwóch części. W pierwszej omówiono sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji i przeprowadzono dyskusje na temat zaproponowanego kształtu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Przybyli interesariusze, potwierdzili zasadność wyznaczenia obszarów w proponowanej formie. W spotkaniu uczestniczyły 4 osoby – przedstawiciele władz Gminy i mieszkańcy. W trakcie trwania konsultacji nie wpłynęły żadne uwagi pisemne, ani ustne.

Na podstawie opracowanego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji sporządzono we współpracy z władzami Gminy projekt programu rewitalizacji. Następnie odbyły się kolejne konsultacje społeczne (11 – 18 października 2016 r.) dotyczące projektu PR, w ramach których przeprowadzono jedno spotkanie z interesariuszami rewitalizacji. Konsultacje były prowadzone w formie:

- Zbierania uwag w postaci papierowej lub elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej - drogą elektroniczną na adres: ugzar@ornet.pl i na adres korespondencyjny Urzędu Gminy Zaręby Kościelne,
- Zbierania uwag ustnych – bezpośrednio w Urzędzie Gminy Zaręby Kościelne - pokój nr 10, w godzinach pracy Urzędu.
- Zbierania uwag pisemnych lub ustnych i składanie ich do protokołu podczas spotkania otwartego połączonego z dyskusją w dniu 18 października w Urzędzie Gminy Zaręby Kościelne

Dnia 18.10.2016 r. odbyło się spotkanie otwarte dla wszystkich interesariuszy rewitalizacji, na którym przedstawiono projekt dokumentu PR. Omówiono szczegółowo wszystkie założenia dokumenty poczynając od diagnozy, poprzez cele i kierunki działań, a także konkretne przedsięwzięcia i projekty. Przedstawiono również założenia programu związane z jego wdrażaniem, monitorowaniem, oceną i możliwości aktualizacji. Przeprowadzono również dyskusję, która potwierdziła zasadność zaproponowanych w programie działań rewitalizacyjnych i potrzebę ich realizacji. Interesariusze zwrócili szczególną uwagę na potrzebę realizacji przedsięwzięć w miejscowości Zaręby Kościelne, które są niezbędne m.in. utworzenie świetlicy wiejskiej, budowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej, czy modernizacja szkoły podstawowej i boiska przyszkolnego, które służy wszystkim mieszkańcom wsi Zaręby Kościelne. W spotkaniu uczestniczyło 14 interesariuszy (przedstawiciele władz, pracownicy Urzędu Gminy i mieszkańcy).

W trakcie konsultacji nie wpłynęły żadne uwagi pisemne sporządzone za pośrednictwem formularza konsultacyjnego.

Konsultacje społeczne cieszyły się niewielkim zainteresowaniem lokalnej społeczności. Dlatego stwierdzono, że podczas procesu wdrażania przedsięwzięć, monitorowania i oceny programu należy zwiększyć udział interesariuszy w procesie rewitalizacji za pomocą stosownych działań edukacyjnych i promocyjnych. Zapewniono również włączenie interesariuszy w proces zarządzania programem rewitalizacji poprzez określenie sposobu współpracy z Zespołem ds. rewitalizacji, co zostało szczegółowo opisane w podrozdziale 7.5 Opis struktury zarządzania realizacją programu rewitalizacji.

7.3. MOŻLIWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ I PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH

Poszczególne przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne przedstawione w Programie Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne mogą zostać dofinansowane w ramach RPO WM. „Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 ...”. przedstawia szczegółowo możliwe źródła finansowania działań rewitalizacyjnych wg danych osi priorytetowych. Priorytetem programu rewitalizacji jest ukierunkowanie działań nastawionych na aktywizację i integrację społeczno-zawodową mieszkańców obszarów zdegradowanych.

Wsparcie projektów rewitalizacyjnych w ramach RPO WM będzie odbywać się w ramach wskazanych działań preferowanych, a są to:

- *działanie 3.1 Poprawa rozwoju MŚP na Mazowszu,*
- *działanie 4.2 Efektywność energetyczna,*

- *działanie 4.3. Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza,*
- *działanie 5.3 Dziedzictwo kultury,*
- *działanie 6.1. Infrastruktura ochrony zdrowia,*
- *działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych,*
- *działanie 9.1 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,*
- *działanie 9.2 Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej,*
- *działanie 9.3 Rozwój ekonomii społecznej.*

PR może również być współfinansowany również z innych źródeł. Ustawa o rewitalizacji nie wyklucza finansowania z innych środków publicznych, a także prywatnych. Jeśli chodzi o fundusze europejskie, działania rewitalizacyjne mogą być dofinansowane również w ramach Krajowych Programów Operacyjnych (Infrastruktura i Środowisko; Wiedza, Edukacja, Rozwój; Polska Wschodnia; Polska Cyfrowa; Pomoc Techniczna), czy PROW.

Dodatkowe źródła finansowania mogą pochodzić również ze źródeł krajowych i są to np.:

- **System Zielonych Inwestycji** – sprowadzają się do stworzenia i wzmocnienia proekologicznego efektu wynikającego ze zbywania nadwyżek jednostek AAU (jednostki przyznanej emisji w systemie ONZ),
- **NFOŚiGW Lemur – Energooszczędne Budynki Użyteczności Publicznej** – Celem programu jest uniknięcie emisji CO₂ w związku z projektowaniem i budową nowych energooszczędnych budynków użyteczności publicznej,
- **program priorytetowy NFOŚiGW Sowa** – wsparcie przedsięwzięć z zakresu modernizacji oświetlenia ulicznego oraz montażu urządzeń do inteligentnego sterowania oświetleniem, montażu sterowalnych układów redukcji mocy oraz stabilizacji napięcia zasilającego,
- **program priorytetowy BOCIAN** – celem programu jest zwiększenie produkcji energii z instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii, które ograniczają bądź pozwalają uniknąć emisji CO₂,
- **Fundusz Termomodernizacji i Remontów** – celem Funduszu jest pomoc finansowa dla inwestorów, którzy realizują przedsięwzięcia termomodernizacyjne i remontowe, a także wypłata rekompensat dla właścicieli budynków mieszkalnych, w których były lokaty kwaterunkowe,
- **Fundusz Dopłat** – jest rządowym programem wsparcia budownictwa socjalnego, którego dysponentem jest Bank Gospodarstwa Krajowego. Celem jest zwiększenie zasobu lokali i pomieszczeń służących zaspokojeniu potrzeb osób najuboższych,
- **Fundusz Muncypalny** – jest długoterminowym inwestorem finansowym, którego działalność polega na współfinansowaniu inwestycji w obszarze nieruchomości kubaturowych realizowanych przez gminy lub przez podległe im spółki,
- **Gwarancja de minimis** – jest to jedna z form pomocy de minimis udzielana w ramach dopuszczalnej pomocy publicznej na zabezpieczenie spłaty kredytu obrotowego lub inwestycyjnego dla mikro-, małego lub średniemu przedsiębiorcy (MŚP). Gwarancja de minimis, nie stanowi dotacji pieniężnej

i nie wiąże się bezpośrednio z przekazaniem środków finansowych przedsiębiorcy i nie rodzi żadnych skutków podatkowych.

- **WFOŚiGW** - Podstawowym zadaniem Funduszu jest przeznaczanie będących w jego dyspozycji środków na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju i polityki ekologicznej państwa oraz zapewnienia pełnego wykorzystania niepodlegających zwrotowi środków pochodzących z Unii Europejskiej przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną.

Powyższe źródła dofinansowania zostały podane przykładowo, jako jedno z wielu, z których można skorzystać w realizacji działań rewitalizacyjnych. Ważny jest jednak wkład własny podmiotów realizujących poszczególne projekty i przedsięwzięcia, który jest konieczny do pozyskania dodatkowych środków. Do tych podmiotów możemy zaliczyć gminę, która jest również koordynatorem całego procesu rewitalizacji, ale także podmioty prywatne tj. mieszkańcy obszaru rewitalizacji, przedsiębiorcy, stowarzyszenia, czy właściciele nieruchomości.

7.4. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE PROGRAMU REWITALIZACJI

Niniejszy podrozdział przedstawia harmonogram i szacunkowe ramy finansowe konkretnych projektów rewitalizacyjnych wraz ze wskazaniem wielkości dofinansowania możliwego do uzyskania z różnych źródeł. Termin realizacji danego projektu został podany w przybliżeniu. Możliwe źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych zostały określone w poniższych tabelach.

Tabela 21. Projekty z przedsięwzięcia 1 – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Termin realizacji projektu	Projekt	Nazwa wnioskodawcy (podmiot realizujący)	Szacowana wartość projektu (zł)	Źródło finansowania		
				publiczne		
2017-2023	1.1 Utworzenie Klubu Integracji Społecznej	Gmina Zaręby Kościelne	1 000 000	EFS	Gmina Zaręby Kościelne (20 %)	
2017-2023	1.2 Utworzenie Akademii Rodziny w Zarębach Kościelnych	Gmina Zaręby Kościelne	700 000	EFS	Gmina Zaręby Kościelne (20 %)	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 22. Projekty z przedsięwzięcia 2 – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Termin realizacji projektu	Projekt	Nazwa wnioskodawcy (podmiot realizujący)	Szacowana wartość projektu (zł)	Źródło finansowania		
				publiczne		
2018-2021	2.1 Renowacja zabytkowego kompleksu klasztorowego w Zarębach Kościelnych	Parafia św. Stanisława	1 500 000	EFRR	Parafia św. Stanisława	Gmina Zaręby Kościelne
2017 - 2018	2.2 Adaptacja budynku komunalnego na świetlice wiejską	Gmina Zaręby Kościelne	700 000	EFRR	Gmina Zaręby Kościelne	NFOŚiGW
2018-2019	2.3 Termomodernizacja budynku komunalnego w Zarębach Kościelnych	Gmina Zaręby Kościelne	400 000	EFRR	Gmina Zaręby Kościelne	NFOŚiGW
2018-2020	2.4 Opracowanie dokumentacji wraz z nadbudową szkoły podstawowej w Zarębach Kościelnych - Poprawa warunków edukacyjnych	Gmina Zaręby Kościelne	1 600 000	EFRR	Gmina Zaręby Kościelne	

Termin realizacji projektu	Projekt	Nazwa wnioskodawcy (podmiot realizujący)	Szacowana wartość projektu (zł)	Źródło finansowania		
				publiczne		
2017-2020	2.5 Rozbudowa boiska przy Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Zarębach Kościelnych - Poprawa warunków życia, stanu kultury w gminie	Gmina Zaręby Kościelne	800 000	EFRR	Gmina Zaręby Kościelne	

Źródło: opracowanie własne

Możliwe źródła finansowania przedsięwzięć uzupełniających zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 23. Przedsięwzięcia uzupełniające – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Termin realizacji projektu	Projekt	Nazwa wnioskodawcy (podmiot realizujący)	Szacowana wartość projektu (zł)	Źródło finansowania		
				publiczne		
2018-2023	1. Poprawa efektywności energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji	Gmina Zaręby Kościelne	1 000 000	EFRR	Gmina Zaręby Kościelne	
2018-2021	2. Przygotowanie terenów inwestycyjnych na obszarze rewitalizacji	Gmina Zaręby Kościelne	1 000 000	EFRR	Gmina Zaręby Kościelne	
2017-2021	3. Ograniczenie niskiej emisji poprzez poprawę efektywności wytwarzania i dystrybucji ciepła	Gmina Zaręby Kościelne	500 000	EFRR	Gmina Zaręby Kościelne	
2017-2020	4. Budowa oczyszczalni ścieków wraz z siecią kanalizacyjną w miejscowościach Zaręby Kościelne, Nienalty Brewki - Poprawa życia mieszkańców gminy i poprawa warunków dla podstawowej działalności	Gmina Zaręby Kościelne	4 000 000	PROW	Gmina Zaręby Kościelne	

Termin realizacji projektu	Projekt	Nazwa wnioskodawcy (podmiot realizujący)	Szacowana wartość projektu (zł)	Źródło finansowania		
				publiczne		
2018	5. Rozbudowa stacji uzdatniania wody w Zarębach Kościelnych - Poprawa życia mieszkańców gminy i poprawa warunków dla podstawowej działalności	Gmina Zaręby Kościelne	800 000	EFRR	Gmina Zaręby Kościelne	
2018-2020	2.8 Wymiana źródeł światła w Urzędzie Gminy i jednostkach podległych - Redukcja zużycia energii finalnej poprzez podniesienie efektywności energetycznej	Gmina Zaręby Kościelne	70 000	EFRR	WFOŚiGW	Gmina Zaręby Kościelne
2018-2023	7. Utworzenie systemu monitoringu w Zarębach Kościelnych	Gmina Zaręby Kościelne	150 000	EFRR	Gmina Zaręby Kościelne	
2017-2021	8. Rewitalizacja naszą wspólną sprawą	Zaręby Kościelne	50 000	Gmina Zaręby Kościelne		

Źródło: opracowanie własne

Powyższe tabele przedstawiają harmonogram i szacunkowe ramy finansowe działań rewitalizacyjnych. Warunkiem realizacji przedsięwzięć będzie efektywnej realizacji danych przedsięwzięć będzie pozyskanie środków zewnętrznych na dofinansowanie danych działań, jak i możliwości finansowe Gminy Zaręby Kościelne.

7.5. OPIS STRUKTURY ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU REWITALIZACJI

Program Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne na lata 2016-2023 wymaga odpowiedniego systemu zarządzania, ze względu na swoją złożoność. Konieczne jest przygotowanie informacyjne i aktywna partycypacja wszystkich interesariuszy rewitalizacji. PR jest narzędziem niezbędnym do rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Jednak, żeby jego realizacja przyniosła oczekiwane efekty potrzebne jest sukcesywne wdrażanie wyznaczonych przedsięwzięć i stały monitoring ich realizacji. Właściwa realizacja PR wymaga współpracy wszystkich interesariuszy rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne.

Za realizację Programu Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne na lata 2016-2023 odpowiedzialny jest Wójt Gminy Zaręby Kościelne. Organem wspomagającym Wójta i odpowiedzialnym za wdrażanie i realizację PR będzie Zespół ds. rewitalizacji powołany przez Wójta. Gmina wybrała partycypacyjny model współpracy, który zapewni udział wszystkich interesariuszy w każdym z etapów realizacji procesu rewitalizacji. Zespół będzie aktywnie współpracował ze wszystkimi interesariuszami rewitalizacji i będzie odpowiedzialny za:

- koordynację wdrażania PR,
- aktualizacje założeń Programu (zmiany granic obszarów zdegradowanych i rewitalizacji, weryfikacji efektywności prowadzonych przedsięwzięć),
- aktualizacje danych dotyczących sytuacji kryzysowych w gminie,
- organizację systemu monitoringu PR,
- współpracę z interesariuszami rewitalizacji,
- opracowywanie raportów z realizacji PR i przedstawienie ich opinii publicznej,
- promocję projektów rewitalizacyjnych (działania marketingowe mające na celu pozyskanie inwestorów, włączenie w proces rewitalizacji społeczności lokalnej),

Zespół będzie działał w strukturze Urzędu Gminy Zaręby Kościelne. W jego skład wejdą pracownicy Referatu Rolnictwa, Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska, którzy będą odpowiedzialni za koordynację wdrażania programu, monitoring i bieżącą ocenę prowadzonego procesu rewitalizacji. Spośród referatu zostanie wyłonionych trzech członków, w tym kierownik Zespołu ds. rewitalizacji. W skład zespołu zostaną również włączeni przedstawiciele instytucji kultury, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Radnych Gminy.

Zespół ds. rewitalizacji będzie również odpowiedzialny za aktywną partycypację społeczną w sprawach dotyczących wdrażania założeń programu, jego aktualizacji, czy promowania procesu rewitalizacji. Celem dialogu społecznego jest poznanie aktualnych potrzeb lokalnej społeczności i pozostałych interesariuszy, aby możliwie w najbardziej efektywny sposób realizować PR. Dlatego zakłada się organizację spotkań otwartych organizowanych przez Zespół ds. rewitalizacji z mieszkańcami obszaru rewitalizacji i pozostałymi interesariuszami. W trakcie organizowanych cyklicznie spotkań będą zbierane uwagi i opinie wszystkich interesariuszy, które będą brane pod uwagę przy dalszej realizacji programu. Na koniec każdego spotkania będzie sporządzany raport, który będzie publikowany na stronie internetowej Urzędu Gminy i Biuletynu Informacji Publicznej. Spotkania odbywać się będą cyklicznie, co najmniej raz na dwa lata. Spotkania mogą być organizowane częściej w zależności od potrzeb. Na organizowanych spotkaniach będzie również przedstawiony raport podsumowujący realizację PR i prognoza realizacji działań rewitalizacyjnych w następnych latach sporządzana przez Zespół ds. rewitalizacji, które będą sporządzane raz na dwa lata. Zespół będzie również zbierał uwagi i propozycje za pomocą

specjalnie w tym celu utworzonej skrzynki mailowej w trakcie trwania realizacji programu. Wszystkie propozycje będą poddane dyskusji publicznej na spotkaniach.

Zespołu ds. rewitalizacji zostanie powołany na drodze zarządzenia Wójta Gminy Zaręby Kościelne niezwłocznie po uchwaleniu programu rewitalizacji.

7.6. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Odpowiedni system monitorowania i oceny PR to niezbędne narzędzie kontroli efektywności realizacji programu. Cele rewitalizacji i stopień ich realizacji oraz skuteczność poszczególnych projektów musi być weryfikowana przez odpowiedni podmiot. Jednostką odpowiedzialną za monitoring i ocenę PR będzie wspomniany wcześniej Zespół ds. rewitalizacji.

Zespół ds. rewitalizacji będzie odpowiedzialny za systematyczną ocenę stopnia realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wprowadzenie ewentualnych zmian w programie oraz kontrolowanie dyspozycji środków finansowych. Zespół będzie zobowiązany do składania corocznych raportów z wdrażania PR Wójtowi Gminy Zaręby Kościelne oraz prognozy realizacji programu w następnych latach wraz z propozycją ewentualnych zmian do wprowadzenia.

Raport powinien zawierać informacje dotyczące:

- przebiegu procesu wdrażania działań rewitalizacyjnych poprzez poszczególne projekty główne opisane za pomocą wybranych wskaźników produktu i wskaźników rezultatu opisanych w podrozdziale 7.1 Charakterystyka przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych, w tabelach 18 i 19. Przedstawione tam proponowane do osiągnięcia wartości danych wskaźników będą informacją o skuteczności przebiegu rewitalizacji na obszarze rewitalizacji,
- sposób monitorowania i oceny przebiegu procesu wdrażania przedsięwzięć uzupełniających, który zostanie określony za pomocą odpowiednich wartości wskaźników produktu i wskaźników rezultatu w trakcie składania wniosku o dofinansowanie z wybranego źródła. Na etapie tworzenia dokumentu PR nie wskazano konkretnych wskaźników i ich wartości,
- opis przebiegu wdrażania poszczególnych projektów rewitalizacyjnych,
- sposób zmierzenia efektów prowadzonych działań rewitalizacyjnych opartych o monitorowanie wybranych wskaźników rozwoju na etapie sporządzenia diagnozy, Wskaźniki monitorowania procesu i planowane wartości do osiągnięcia na koniec realizacji programu zostały przedstawione w tabeli 24.

Prognoza realizacji programu powinna natomiast zawierać:

- przewidywane zagrożenia dla realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- wskazanie potrzebnych zmian lub kontynuacji podstawowych założeń PR, w tym wynikających z uwag i propozycji składanych przez interesariuszy.

Tabela 24. Wskaźniki monitorowania efektów realizacji Programu Rewitalizacji

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa	Wartość docelowa w 2023 r.
1	Udział (%) gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie gospodarstw danego obszaru	16,2	Spadek o 15 %
2	Udział (%) osób ogółem pobierających zasiłki w ogólnej liczbie ludności	6,5	Spadek o 14 %
3	Udział (%) osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	23,8	Spadek o 10 %
4	Udział % bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze	61,3	Spadek o 15 %
5	Ilość interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego przypadająca na 1 000 mieszkańców danego obszaru	141,7	Spadek o 15 %

Źródło: opracowanie własne.

VIII. PODSUMOWANIE I POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Program Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne na lata 2016-2023 został opracowany zgodnie z zasadami zawartymi w: Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (MR/H 2014-2020/20(2)08/2016), i z „Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego” Powyższe dokumenty określają obligatoryjną zawartość, zestaw reguł i informacji, które należy stosować w celu sporządzenia wysokiej jakości programów rewitalizacji.

PR jest narzędziem do prowadzenia skutecznej rewitalizacji, która należy do zadań własnych gminy. Dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji zaproponowano szereg działań rewitalizacyjnych w postaci przedsięwzięć i wynikających z nich projektów, których systematyczna realizacja doprowadzi do wyjścia z sytuacji kryzysowej, zbadanej na danym terenie. Celem Programu Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne jest wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego i osiągnięcie wysokiego i równego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w całej gminie. PR stanowi również podstawowe narzędzie w celu ubiegania się o dofinansowanie dla projektów rewitalizacyjnych z funduszy Unii Europejskiej.

SPIS TABEL

Tabela 1. Użytkowanie gruntów na terenie Gminy Zaręby Kościelne	13
Tabela 2. Liczba ludności Gminy Zaręby Kościelne w podziale na miejscowości i grupy wiekowe ludności	16
Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD	18
Tabela 4. Wykaz zabytków nieruchomych na terenie Gminy Zaręby Kościelne ujętych w rejestrze zabytków dla województwa mazowieckiego	20
Tabela 5. Udział (%) osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze.....	26
Tabela 6. Udział (%) osób bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze.....	29
Tabela 7. Udział (%) gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie gospodarstw danego obszaru.....	31
Tabela 8. Udział (%) osób pobierających zasiłki w ogólnej liczbie ludności danego obszaru.....	34
Tabela 9. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w roku szkolnym 2015/2016.....	36
Tabela 10. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w roku szkolnym 2014/2015.....	37
Tabela 11. Średni wynik egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2015/2016	38
Tabela 12. Średni wynik egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2014/2015 oraz 2013/2014.....	38
Tabela 13. Ilość interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego przypadająca na 1 000 mieszkańców danego obszaru.....	40
Tabela 14. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 osób w wieku produkcyjnym na danym obszarze	42
Tabela 15. Udział (%) nieruchomości obsługiwanych przez zbiorniki wybieralne (szamba) w stosunku do ogółu nieruchomości	47
Tabela 16. Podsumowanie analizy wskaźników na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Zaręby Kościelne – sfera społeczna.....	51
Tabela 17. Podsumowanie analizy wskaźników na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Zaręby Kościelne – sfera gospodarcza i sfera środowiskowa.....	53
Tabela 18. Szczegółowy opis głównych projektów rewitalizacyjnych z przedsięwzięcia 1. Aktywizacji społeczno-gospodarczej mieszkańców prowadzącej do wyjścia z sytuacji kryzysowej obszaru zdegradowanego	75
Tabela 19. Szczegółowy opis głównych projektów rewitalizacyjnych z przedsięwzięcia 2. Poprawa struktury funkcjonalno-przestrzennej wsparciem rozwoju społeczno-gospodarczego	77
Tabela 20. Szczegółowy opis planowanych przedsięwzięć uzupełniających	83
Tabela 21. Projekty z przedsięwzięcia 1 – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.....	93
Tabela 22. Projekty z przedsięwzięcia 2 – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.....	93
Tabela 23. Przedsięwzięcia uzupełniające – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.....	94
Tabela 24. Wskaźniki monitorowania efektów realizacji Programu Rewitalizacji	98

SPIS RYCIN

Ryc. 1. Cechy programów rewitalizacji.....	10
Ryc. 2. Położenie Gminy Zaręby Kościelne na tle gmin powiatu ostrowskiego	12
Ryc. 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem	15
Ryc. 4. Rozkład przestrzenny miejscowości Gminy Zaręby Kościelne	17
Ryc. 5. Podział na miejscowości Gminy Zaręby Kościelne.....	24
Ryc. 6. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2004-2015.....	25
Ryc. 7. Udział (%) osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze.....	28
Ryc. 8. Udział (%) osób bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze	30
Ryc. 9. Udział (%) gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie gospodarstw danego obszaru	33
Ryc. 10. Udział (%) osób pobierających zasiłki w ogólnej liczbie ludności danego obszaru	35
Ryc. 11. Ilość interwencji służb porządkowych z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego przypadająca na 1 000 mieszkańców danego obszaru.....	41
Ryc. 12. liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze.....	44
Ryc. 13. Udział (%) nieruchomości obsługiwanych przez zbiorniki wybieralne (szamba) w stosunku do ogółu nieruchomości	48
Ryc. 14. Obszar zdegradowany Gminy Zaręby Kościelne.....	58
Ryc. 15. Obszar rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne.....	59
Ryc. 16. Zestawienie celów rewitalizacji i kierunków działań.....	62
Ryc. 17. Wymiary komplementarności projektów rewitalizacyjnych.....	86

WYKORZYSTANE MATERIAŁY I OPRACOWANIA

Wybrane akty prawne (stan prawny na grudzień 2016 r.)

- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2015 r., poz. 1777, ze zm.),
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2016 r., poz. 778 ze zm.),
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. 2016 r., poz. 1828),
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. 2016 r., poz. 1610),
- Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. 2016 r. poz. 1629, ze zm.),
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. 2016 r., poz. 1870, ze zm.).

Literatura i wybrane dokumenty programowe

- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,

- Narodowy Plan Rewitalizacji 2022 Założenia,
- Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie,
- Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020,
- Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020,
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku,
- Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020,
- Instrukcja dotycząca przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego,
- Strategia Rozwoju Powiatu Ostrowieckiego na lata 2013-2022,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zaręby Kościelne,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Zaręby Kościelne w latach 2008 - 2015,
- Strategia Rozwoju Gminy Zaręby Kościelne na lata 2016-2020 z perspektywą na lata 2021-2025,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Zaręby Kościelne,

Dostępne strony internetowe

- www.stat.gov.pl,
- www.geoportal.gov.pl,
- www.funduszeuropejskie.gov.pl,
- www.mojregion.eu
- www.deminimis.gov.pl

ZAŁĄCZNIKI

1. Załącznik graficzny do Programu Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne na lata 2016-2023